

Nr 281.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om
ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28
september 1928 m. m.; given Stockholms slott den 2
april 1937.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

dels lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

dels förordning angående ändrad lydelse av 8 § 3 mom. och 17 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379),

dels ock förordning med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid taxering av fastighet.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att 5 § 1 mom. och 10 § samt anvisningarna till 9 och 10 §§¹ kommunalskattelagen den 28 september 1928 skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives:

5 §.

1 mom. Från skatteplikt till fastighetsskatt undantagas:

- a) nationalparker och såsom naturminnesmärken fridlysta områden;
- b) staten samt — — — fastighetens värde.

10 §.

Vid taxering — — — annat ändamål än jordbruk med binäringar eller skogsbruk;

för annan fastighet:

- a) *markvärde* eller — — — och anläggningar;
- b) *byggnadsvärde* eller värdet av byggnader å fastigheten, skolande särskilt angivas vad av byggnadsvärdet som belöper å maskiner och liknande tillgångar, vilka äro avsedda att huvudsakligen tjäna industriellt eller därmed jämförligt ändamål (särskilt maskinvärde); samt
- c) *parkvärde* eller — — — och dylikt.

(Se vidare anvisningarna.)

---

¹ Senaste lydelse av anvisningarna till 9 och 10 §§, se S. F. S. 1932: 291.

Anvisningar

till 9 §.

1. Med fastighets — — — betald köpeskillning.

Vid sidan av faktiskt betalda köpeskillningar — vilkas betydelse såsom uppskattningsgrund dock ingalunda må underskattas — måste vid taxeringen beaktas andra förhållanden, som kunna tjäna till ledning för bedömande av allmänna saluvärdet å en fastighet, såsom fastighetens avkastning m. m.

Särskilt vad angår jordbruksfastighet böra till ledning vid taxeringen gälla de *enhetsvärden*, som föreslagits i den ordning, taxeringsförordningen närmare omförmäler.

Vid taxering av annan fastighet, särskilt bostadsfastighet, kan ofta förfaras så, att man utgår från förhållandena beträffande ett tillräckligt antal för ändamålet utvalda fastigheter, vilka varit föremål för försäljning under normala förhållanden i allmänna marknaden eller för vilka eljest det allmänna saluvärdet är känt, och verkställer taxeringen under jämförelse med värdena å dessa fastigheter. Vid en dylik jämförelse kan avkastningens och framför allt hyresavkastningens storlek tjäna till ledning. Stundom torde det emellertid ej vara möjligt att använda en dylik uppskattningsgrund, utan måste värderingsmetoden lämpas efter omständigheterna i det särskilda fallet. Beträffande byggnad för industriellt ändamål eller annan byggnad, för vilken det är svårt att direkt beräkna en normal hyresavkastning, kan det exempelvis visa sig lämpligt att utgå från antingen den faktiska eller den uppskattade anskaffningskostnaden, som förvandlas till nuvärde under beaktande av ändringar i penningvärdet, byggnadens ålder, förslitning och sannolika varaktighetstid m. m.

När allmänna saluvärdet skall utrönas väsentligen med ledning av avkastningen, bör märkas, att fråga är om den normalt påräkneliga framtida avkastningen, samt att värdet vanligen erhålles genom kapitalisering av denna enligt den procentsats, varmed för fastigheter av ifrågavarande slag kalkyleras vid affärer å fastighetsmarknaden. Hänsyn måste emellertid tagas jämväl till variationer i avkastningen och dennas sannolika varaktighet, vilka förhållanden kunna böra föranleda modifikationer i det värde, som framkommer vid enkel kapitalisering. Härvid bör beaktas, att nuvärdet av ett avkastningsbelopp är mindre, ju längre avlägsen den tidpunkt är vid vilken avkastningsbeloppet förväntas utfalla. Kan avkastningen även vid normal användning av fastigheten antagas komma att förete mera avsevärda växlingar eller bliva av kort varaktighet, kan en mera noggrann beräkning bliva erforderlig. Därvid kan tillgå så, att varje beräknelig framtida nettoårsavkastning diskonteras till ett nuvärde, varefter de sålunda erhållna nuvärdena sammanläggas. Det torde ej sällan förekomma att, där värdet i första hand utrönes efter annan metod än avkastningsmetoden, denna senare metod lämpligen bör användas för kontroll och eventuell justering av värdesättningen. Särskilt kan ett sådant förfaringssätt anbefallas, där för en äldre byggnad förutses en jämförelsevis kort återstående varaktighetstid.

Allmänna saluvärdet bör sålunda framgå såsom resultat av ett övervägande av olika beträffande fastighetsvärdena i allmänhet och särskilt värdet å den ifrågavarande fastigheten kända förhållanden.

Det må — — — andra synpunkter.

2. Vid värdesättning — — — angivna enhetsvärden.

3. Taxering av — — — erlagda köpeskillingar.

Outbyggt vattenfall uppskattas till värdet på normal lågvatteneffekt enligt för orten gällande pris på vattenkraft, under hänsynstagande till den tid, som beräknas förflyta, tills fallet blir utbyggt, möjligheter till korttidsreglering av vattenföringen vid fallet, förhållanden som inverka på kostnaderna för fallets utbyggande såsom fallhöjd, fallets längsträckthet och grundförhållanden, avstånd från järnvägsstation och huvudsaklig kraftavsättningsort, kostnader för andel i regleringsdamm m. m. (fallvärde).

Normal lågvatteneffekt beräknas, vare sig vattendraget är reglerat eller ej, efter den faktiska bruttofallhöjden vid normalt lågvattenstånd och den faktiska normala lågvattenmängden (jfr vattenlagen 14 kap. 1 §). Vattenmängd, som vid normal lågvattenföring måste avstås till samfärdsel och andra behov, medräknas ej.

Outbyggt vattenfall — — — omedelbart utbyggas.

Den mark å land, som tages i anspråk för anläggningen med bostadshus, upptages till skäligt värde (utmålsvärde).

Värdet å i kraftverk ingående byggnader, däri inbegripna fasta maskiner, uppskattas särskilt för byggnadsarbeten, jämväl bostadshus, särskilt för turbinutrustning, särskilt för elektrisk utrustning och särskilt för reservkraftmaskineri med utgångspunkt från den faktiska anskaffningskostnaden, omräknad till värdet vid den tidpunkt taxeringen avser under hänsynstagande till prisändringar, som ägt rum sedan de tidpunkter, då anskaffning skett, och erforderlig avskrivning (värde å byggnader). Vid uppskattning av avskrivningens storlek beaktas, att för större anläggningar vanligen kan beräknas en längre varaktighetstid än för mindre sådana.

Avdrag får — — — till användning.

Värdet av *regleringsdamm* uppskattas med hänsyn till dels dammbyggnaden, dels för densamma i anspråk tagen mark. Dammbyggnaden uppskattas på sätt ovan sagts om till kraftverk hörande byggnad. I kostnaden för byggnaden inräknas kostnad för sådana rensningar intill dammen ovan- och nedanför densamma, som erfordrats för att avbörda vattnet genom dammen. Värdet av de vattenfallsfastigheter, som bidragit till regleringsdammen, minskas i stället med belopp, svarande mot deras andel i dammanläggningen.

4. För *jordbruksfastighet* — — — sin normala avkastningsförmåga (skogsmarkens avkastningsvärde).

Såsom skogsmark — — — lämpa sig för skogsproduktion. Är å skog-beväxt hagmark (betesmark) betestillgången det väsentliga och skogsproduktionen av underordnad betydelse, skall marken likväl redovisas såsom skogsmark, såvida icke densamma är att betrakta såsom kultiverad betesäng. Med kultiverad betesäng avses sådan — — — egentliga kulturåtgärder.

Till skogsmark — — — särskilt angivas.

Består en del av en taxeringsenhets skogsområde av skyddsskog eller annan därmed jämförlig skog, skall, därest för denna del av skogsområdet här ovan omnämnt förhöjt kostnadsavdrag skall beräknas, särskild värdesättning för sådan del av taxeringsenheten äga rum.

Särskild förmån — — — anvisningarna till 10 §.

5. Jordbruksfastighet eller — — — gälla enligt punkt 4 här ovan.

6. Om två — — — särskild kommun.

7. Vid uppskattning — — — räntans belopp.

till 10 §.

1. Det i — — — åsatta taxeringsvärdet.

2. Vid angivande — — — taxeringen, m. m.

3. Såsom *skogsvärde* — — — till 9 §.

4. *Tomt- och industrivärde* — — — i längden angivas.

5. Vid uppskattning — — — eventuellt parkvärde.

Enligt lagen om vad till fast egendom är att hänföra skola till fabrik eller annan för industriell verksamhet inrättad byggnad höra, bland annat, byggnadens ägare tillhöriga motorer, maskiner, kärl eller därmed jämförliga redskap, som för sin användning kräva och jämväl vila på fast, från grunden berett underlag (fasta maskiner). Värdet av fasta maskiner skall, om de äro avsedda att i huvudsak direkt tjäna industriellt ändamål, vid fastighetstaxeringen angivas såsom *särskilt maskinvärde*. På samma sätt skall förfaras beträffande dylika fasta maskiner i liknande byggnad, som ej är att enligt nämnda lag hänföra till fast egendom. Därest fast maskin, som är avsedd att i huvudsak direkt tjäna industriellt ändamål, är hänförlig till fast inredning i byggnad, vars värde ingår i byggnadsvärde å annan fastighet, skall, ändock att byggnaden icke är i huvudsak inrättad för industriell verksamhet, den fasta maskinens värde angivas såsom särskilt maskinvärde. Vad nu sagts om fast maskin, som är avsedd att i huvudsak direkt tjäna industriellt ändamål, skall även tillämpas å maskin eller liknande anordning, vilkens värde ingår i byggnadsvärde, därest den är avsedd att i huvudsak direkt tjäna ett ändamål jämförligt med ett industriellt sådant, såsom fallet kan vara med anordning för distribution av eldfarliga oljor, vissa anordningar i spannmålslagerhus, automobilgarage m. m. Då i byggnadsvärde ingår värde av ledningar och liknande inrättningar, vilka förbinda i särskilt maskinvärde inbegripna maskiner med byggnaden, skall i det särskilda maskinvärdet ingå även värdet av dessa, därest de närmast äro att betrakta som tillbehör till maskinerna och hava sitt väsentliga värde tillsammans med dem, samt antagas kan att borttagande av maskinerna skulle föranleda, att även ledningarna m. m. avlägsnades. Uteslutet är ej, att byggnadsvärde i sin helhet tillika bör betecknas som särskilt maskinvärde; så kan exempelvis vara fallet med sådan förvaringseistern för eldfarliga oljor, som är att betrakta såsom byggnad.

Särskilt maskinvärde kan sålunda icke förekomma i fråga om bygg-

nad, som uteslutande är avsedd för bostadsändamål. Värdet av fasta maskiner, vilka hava övervägande annat syfte än att direkt tjäna industriellt eller likartat ändamål, såsom anläggningar för belysning och uppvärmning, sanitetsanordningar, personhissar eller annat som är avsett för att göra byggnaden lämplig såsom uppehållsplats för människor, skall, vare sig byggnaden är inrättad för industriellt eller därmed jämförligt ändamål eller ej, icke ingå i särskilt maskinvärde.

Vanligen skall såsom särskilt maskinvärde angivas skillnaden mellan, å ena sidan, hela byggnadsvärdet och, å andra sidan, värdet av byggnaden med bortseende från maskinerna m. m. Därest byggnad i huvudsak ej har annat ändamål än att utgöra skydd för maskiner eller dylikt, vilka ej kunna avlägsnas utan att även byggnaden i det väsentliga borttages, skall emellertid såsom särskilt maskinvärde upptagas värdet av maskinerna med bortseende från byggnaden. I taxeringslängden skall antecknas särskilt maskinvärde.

Parkvärde förekommer — — — såsom parkvärde.

6. Ingår i — — — vattenfallets värde.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1938; dock skall densamma redan dessförinnan lända till efterrättelse, såvitt angår allmän fastighetstaxering år 1938.

Fö r s l a g

till

förordning angående ändrad lydelse av 8 § 3 mom. och 17 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379)¹.

Härigenom förordnas, att 8 § 3 mom. och 17 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives:

8 §.

3 mom. Därjämte skola — — — högst åtta. Består taxeringsdistriktet av två eller flera kommuner, bestämmes antalet ledamöter från varje kommun av länsstyrelsen i samband med indelningen i taxeringsdistrikt under iakttagande att ledamöterna skola vara högst fem från varje kommun, dock sammanlagt högst tio.

17 §.

1 mom. Till ledning — — — sådan innehavare.

Allmän fastighetsdeklaration skall innehålla uppgifter om fastighetens areal av olika ägoslag, användning och byggnader, gällande brandförsäkringsvärde, den senast för fastigheten erlagda köpeskillingen, hyror och därmed jämförlig avkastning av fastigheten samt till fastigheten hörande särskilda förmåner ävensom, beträffande jordbruksfastighet, om åkerjordens dränering, kreatursbesättningen och skogen, beträffande annan fastighet, om anskaffningsår och anskaffningskostnader för sådana maskiner och liknande tillgångar, för vilka särskilt maskinvärde skall angivas, samt, beträffande fastighet, därå vattenfall finnes, uppgifter om normal lågvatteneffekt, anläggningsår och anskaffningskostnader.

Är jordbruksfastighet — — — av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1937.

---

¹ Senaste lydelse av 17 § 1 mom., se S. F. S. 1932: 292.

F ö r s l a g

till

förrordning med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid taxering av fastighet.

Härigenom förordnas, att vid taxering av fastighet skall jämte de föreskrifter, som meddelas i kommunalskattelagen, tillämpas följande

Instruktion för värdering av skogsmark och växande skog.

Allmänna värderingsgrunder.

1. Särskilda värden skola beräknas för skogsmark och växande skog. Skogsmark skall värdesättas efter sin normala avkastningsförmåga på sätt i punkterna 4, 5 och 6 närmare angives (skogsmarkens avkastningsvärde). Växande skog skall värdesättas med hänsyn till dess faktiska värdeavkastning enligt punkterna 4, 5, 6 och 7 (skogsvärdet).

A. Skogsmark.

Begreppet skogsmark.

2. Såsom skogsmark skall upptagas all icke odlad mark, som, vare sig den vid tillfället är skogbärande eller ej, är lämplig att använda för skogsproduktion. Till skogsmark hänföres således även ljunghäggmark och annan dylik mark, som av ålder ligger skoglös, såframt den kan anses lämpa sig för skogsproduktion. Är å skogbeväxt hagmark (betesmark) betestillgången det väsentliga och skogsproduktionen av underordnad betydelse, skall marken likväl redovisas såsom skogsmark, såvida icke densamma är att betrakta såsom kultiverad betesäng. Med kultiverad betesäng avses sådan icke i vanlig mening under plog lagd, i huvudsak foderproducerande men ej sällan något trädbevuxen betesmark, som för betets förbättrande är föremål för ordnad skötsel, varmed förstås sådana åtgärder som röjning, dikning, planering, kalkning, gödsling, frösådd med mera. Såsom skogsmark skall ej heller upptagas sådan skoglös eller ej sällan något trädbevuxen ängsmark, som, ehuru den visserligen kan användas för skogsproduktion, i främsta rummet disponeras för foderproduktion genom bete eller slåtter samt med god hushållning även bör därtill användas (naturlig betes- eller slåtteräng), ehuru den ej är föremål för egentliga kulturåtgärder.

Till skogsmark räknas icke s. k. impediment, vartill hänföras mossar, myrar, kärr, berg, fjällmark och annan dylik mark, som på grund av klimatiska förhållanden, ogynnsamma vattenförhållanden, näringsbrist eller de lösa jordlagrens ringa djup är av den beskaffenhet, att någon egentlig skogsproduktion där icke kan påräknas.

Värdet av sådan mark ävensom, i förekommande fall, av bete å skogsmark skall inräknas i värdet av fastigheten i övrigt.

3. Arealen skogsmark beräknas, vad angår statens och andra allmänna skogar, efter därom av domänstyrelsen meddelade eller eljest tillgängliga officiella uppgifter; vad angår enskilda skogar under ordnad hushållning med tillgängliga och tillförlitliga skogsuppskattningshandlingar efter uppgifter i dessa; samt, vad angår övriga skogar, med ledning av uppgifter från jordregistret, ekonomiska kartverk eller andra offentliga handlingar, så ock efter ingivna deklarationer och andra upplysningar, som kunna införskaffas.

*Areal
skogsmark.*

4. Skogsmarkens normala virkesavkastningsförmåga (boniteten) skall beräknas efter den årliga virkesavkastning, uppskattad i kubikmeter per hektar, som anses kunna erhållas vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk och under antagande, att marken vore beväxt med ett tillfredsställande samt å behöriga åldrar fördelat virkesförråd (normal skogstillgång). Boniteten är således icke beroende av att den för viss tid uttagbara virkesavkastningen är vare sig högre än normalt, på grund av att skogen är mer än vanligt väl sluten eller innehåller relativt stor tillgång på moget virke, eller lägre än normalt, på grund av att skogen är utglesnad eller utgöres av övervägande ungskog, utan boniteten bestämmes av den uthålliga årliga virkesavkastning, skogsmarken skulle lämna, om skogstillgången under rationell skötsel vore normal. Såsom sådan normal virkesavkastning är att anse exempelvis den, som i medeltal uppnås på sådana större skogsbruk, där det väl sörjes för såväl återväxt som beståndsvård, och där det finnes ett väl slutet och på behöriga åldrar väl fördelat virkesförråd.

Bonitet.

Boniteten skall bestämmas efter den virkesproducerande förmågan utan hänsyn till föreliggande möjlighet eller sätt för virkesavkastningens utnyttjande. Vidare är att märka, att boniteten skall vara genomsnittlig och således skall för skogsmarken i dess helhet avvägas med hänsyn till dess i olika delar skiftande producerande förmåga.

Vid bestämning av boniteten skall hela den normala årliga virkesavkastningen uppskattas i kubikmeter per hektar och avse virke i rått tillstånd, mätt i verklig kubikmassa fast mått på bark, d. v. s. den virkeskvantitet, som erhålles, då virket mätes på rot efter noggranna s. k. massatabeller. Boniteten angives — utom i visst i anvisningarna till kommunalskattelagen angivet fall då skyddsskog eller liknande skog ingår i en taxeringsenhet — som en för hela taxeringsenheten i fråga gällande medelbonitet. Finnas för skogen tillförlitliga skogsuppskattningshandlingar, angivande skogsmarkens olika boniteter eller innehållande andra uppgifter, varav medelboniteten kan bedömas, sker uppskattningen med ledning därav. Saknas sådana handlingar, uppskattas boniteten med ledning av vad som är känt eller kan utrönas om skogsmarken i fråga, jämfört med medelboniteten å trakten i övrigt.

Den uppskattade boniteten jämkas till den av bonitetsklasserna i tabell I, som ligger närmast. Bonitet, som uppskattas högre än den högsta i tabellen angivna bonitetsklassen, jämkas till närmaste hela tal.

5. För värdering i penningar av den sålunda uppskattade normala virkes-

Rotvärde.

avkastningen beräknas virkets nettovärde per kubikmeter å rot (rotvärde) enligt de pris, som under åren 1932—1936 på grund av prissättning nämnda år i genomsnitt varit å orten gällande för de sortiment, varav dylik normal virkesavkastning anses sammansatt (normal sortimentssammansättning). I de särskilda anvisningar, som jämlikt 59 § taxeringsförordningen skola fastställas för varje län eller område av län, bestämmes vad som för länets eller områdets vidkommande skall anses såsom normal sortimentssammansättning.

Finnes för skogen ordnad bokföring tillgänglig, må densamma kunna läggas till grund för prissättningen, under förutsättning att de bokförda priserna varit av normal beskaffenhet och sålunda för liknande förhållanden representativa. I de fall, där virke försålts å rot, erhållas de för prissättningen behövliga medeltalen direkt för vart och ett av de nämnda åren, under förutsättning att det å rot försålda virket har den sålunda fastställda sortimentsammansättningen och ett för skogen genomsnittligt avsättningsläge. Eljest kunna de erhållna priserna ej direkt användas som taxeringsunderlag utan måste jämkas. Så t. ex. inträffar ofta, att endast den grövsta och värdefullaste skogen sålts å rot, medan småvirket använts till husbehov, såsom vanligt är i jordbruksbygder, eller kvarlämnats i skogen, såsom sker i vissa trakter med otillfredsställande avsättningsförhållanden. Men även om dylika extrema fall ej föreligga, inträffar, att den årliga virkesavkastningen å en skog visst år är sammansatt av onormala mängder grovt eller klent virke, eller att avverkning skett på särskilt långa eller korta körvägar med mera, och kunna även i dylika fall jämkningar i de erhållna priserna bliva nödvändiga.

Å sådana skogar med ordnad bokföring, där virket försäljes i upparbetat skick, skola från bruttopriserna avdragas alla direkta avverknings- och transportkostnader, såsom kostnader för huggning, körning, flottning eller annan transport till den plats, för vilken bruttopriserna gälla, direkt arbetsledning, avmätning och intumning, tillfälliga kojbyggnader, vintervägar och lastplatser, skogsaccis- och skogsvårdsavgifter samt olycksfalls- och försäkringsavgifter i den mån de äro direkt hänförliga till drivningsarbetet. Därvid är att märka, att såsom avdragsgilla kostnader skola godkännas allenast sådana, som äro representativa för skogens genomsnittliga avsättningsförhållanden och som icke äro beroende av avverkningarnas förläggning eller virkesförrådets anhopning i sämre eller bättre avsättningslägen.

Vid rotvärdets bestämmande enligt den normala sortimentssammansättningen skall iakttagas, att brukliga handelsmått, t. ex. toppmått massa inom bark för timmer, löst mått för brännved etc., måste omräknas till verklig kubikmassa fast mått på bark. För varje sortiment och klass av ekonomiskt likvärdiga sortiment skall rotvärdet utrönas för vart och ett av de år, som skola läggas till grund för beräkningen, samt medeltal för dessa årsvärden uträknas. Ur medeltalen bestämmes rotvärdet för samtliga sortiment enligt den fastställda normala sortimentssammansättningen på sätt framgår av följande uträkning, vilken allenast utgör ett exempel:

Sortimentsklass:

I: timmer	35 %	à 8	kronor	per	kubikmeter	kronor	2: 80
II: sulfitved och 1:a björkved	20 %	» 6	»	»	»	»	1: 20
III: sulfatved, props och 1:a barrved.....	20 %	» 4	»	»	»	»	0: 80
IV: kolved, industribränsle och diverse virke	25 %	» 1	»	»	»	»	0: 25

Rotvärde per kubikmeter kronor 5: 05.

Det bör beaktas, att den normala sortimentssammansättningen skall avse hela virkesavkastningen, oberoende av huruvida viss del av denna icke vinner avsättning. Skulle sålunda å viss trakt virke, i exemplet här ovan hänfört till fjärde sortimentsklassen, ej vara avsättningsbart, bör i exemplet detta utföras med värdet 0, då medelpriset blir endast 4 kronor 80 öre per kubikmeter. Motsvarande gäller även, då försäljning skett på rot men virke under viss brösthöjdsdimension ej kunnat vinna avsättning, ehuru dess kubikmassa ingår i den för skogen beräknade årliga virkesavkastningen.

Saknas ordnad bokföring för skogen, eller hava för det genomsnittliga prisläget representativa virkesförsäljningar ej förekommit, eller anses de bokförda priserna icke kunna läggas till grund för beräkningen, uppskattas rotvärdet med ledning av det medelpris för orten, som jämlikt förenämnda särskilda anvisningar med hänsyn till skogens läge anses tillämpligt för en normalt sammansatt virkesavkastning. Vid uppskattningen må det sålunda erhållna värdet jämkas med hänsyn till utdrivningens större eller mindre svårigheter i fråga om körvägar och flottningsförhållanden m. m. dylikt, ävensom därtill, att sämre mark producerar ej blott kvantitativt mindre virke utan även mindre värdefulla sortiment.

Vid uppskattning efter nu angivna grunder finnes alltså möjlighet att taga hänsyn till varje särskild skogs läge i förhållande till avsättningsort och annat, som inverkar på virkesvärdet. Vid enahanda bonitet och avsättningsläge skall samma rotvärde åsättas den normala virkesavkastningen, även om skogsbruk i olika syften bedrives med olika omloppstider. Avvikelser från den omloppstid, som kan anses motsvara den för orten normala sortimentssammansättningen, inverka visserligen på den verkliga virkesavkastningens sammansättning och värde, men skall hänsyn till dessa avvikelser tagas vid beräkningen av växande skogens värde enligt punkt 7.

Det enligt det föregående bestämda rotvärdet jämkas till den av prisklasserna i tabell I, som ligger närmast.

6. Den enligt punkt 4 bestämda normala årliga virkesavkastningen per hektar skogsmark multipliceras med det enligt punkt 5 beräknade rotvärdet. Från den värdeavkastning, som därvid framkommer, skall avdragas en tredjedel för kostnader för skogens vård, förvaltning, bevakning, väg- och byggnadsunderhåll, skogskultur, skyddsdikning, skogsindelning, skatter m. m. För skyddsskog eller annan därmed jämförlig skog, som på grund av gällande lagstiftning eller rådande svåra naturförhållanden måste skötas i skydds-

Skogsmarkens avkastningsvärde.

syfte med anlåtande för skogens vård och underhåll av en osedvanligt stor del av avkastningens värde, må avdraget för kostnader efter prövning i varje särskilt fall och med angivande av skälen höjas, dock ej till mer än hälften av den beräknade normala värdeavkastningen. Det sålunda reducerade värdet anses utgöra nettovärdet på ett års normal avkastning per hektar skogsmark.

Skogsmarkens värde per hektar (skogsmarkens avkastningsvärde) skall utgöra fyra och en halv gånger nettovärdet på ett års normal avkastning.

Till underlättande av värdeberäkningen hänvisas till tabell I, som, vid avdrag för kostnader med en tredjedel, angiver skogsmarkens värde per hektar vid förekommande kombinationer mellan bonitets- och rotvärdesklasser. Vid avdrag för kostnader med mera än en tredjedel kan tabell I icke användas, utan särskild värdeberäkning måste göras.

B. Växande skog.

Skogsvärde och relativ skogstillgång. 7. Växande skog skall — oavsett om avverkningsrätt till densamma upplåtits eller ej — värdesättas med hänsyn till det skick, vari den faktiskt finner sig, och den värdeavkastning, som för framtiden därur kan uttagas under förutsättning av en rationellt driven hushållning. Därest skogen innehåller ett så beskaffat virkesförråd, att den beräknade normala värdeavkastningen genast och uthålligt kan uttagas, och sålunda normal skogstillgång förefinnes, sättes värdet å den växande skogen (skogsvärdet) till tjugo och en halv gånger nettovärdet på den normala årliga värdeavkastningen. I fråga om denna värdeberäkning hänvisas till tabell I, som jämväl angiver skogsvärdet per hektar vid normal skogstillgång för samma kombinationer, som upptagits i fråga om skogsmarkens avkastningsvärde.

Emellertid är den växande skogens slutenhet, sammansättning och beskaffenhet i övrigt vanligen sådan, att den faktiska skogstillgången betingar ett från det normala mer eller mindre avvikande skogsvärde. Detta värde i förhållande till det normala utgör den relativa skogstillgången, som betecknas med tal, uttryckta i tiondelar. Talet för relativa skogstillgången är således 1.0, om skogsvärdet överensstämmer med det normala. Relativ skogstillgång 0.9, 0.8, 0.7 o. s. v. innebär, att det förhandenvarande virkesförrådet, såsom i utglesnade eller vanskötta skogar med allmän virkesbrist eller i välskötta skogar med brist på moget virke, icke medger normal värdeavkastning. Är detta fallet, skall skogsvärdet sättas i motsvarande mån lägre. På samma sätt innebär relativ skogstillgång 1.1, 1.2, 1.3 o. s. v., att skogsbeståndet till följd av mer än vanligt stor slutenhet eller jämförelsevis god tillgång på moget virke under viss tid kan medge större avverkning eller uttagande av värdefullare dimensioner än som för normal värdeavkastning kan beräknas, varför skogsvärdet i samma mån sättes högre. Den erforderliga jämkningen av de i tabell I angivna skogsvärdena vid normal skogstillgång sker med stöd av de kända avvikelser, skogens virkesförråd och dettas sammansättning med avseende på åldrar och mogenhetsklasser samt grövre och klenare dimensioner uppvisar vid jämförelse med förrådet å en normalt sammansatt skog och skogens därav beroende förmåga att vid

uthålligt skogsbruk giva en mot åsatt bonitet och rotvärde svarande värdeavkastning.

För att underlätta bedömandet av relativa skogstillgången med utgångspunkt från förefintligt virkesförråd har upprättats bifogade tabell II, vilken för olika boniteter och omloppstider utvisar den storlek för ett normalt sammansatt och slutet virkesförråd, som motsvarar relativa skogstillgången 1.0.

Tabellens användning framgår av följande exempel. I en viss landsända skall enligt för länet jämlikt 59 § taxeringsförordningen fastställda särskilda anvisningar och hjälptabell 100-årig omloppstid tillämpas för skogar, vars bonitet bestämts till 2.5. Om sådan skog innehåller virke i normal ålders- och dimensionsfördelning, skall virkesförrådet enligt tabellen (och hjälptabellen) uppgå till 83 kubikmeter per hektar för att relativa skogstillgången skall vara 1.0. Om skogen på grund av allmän gleshet innehåller allenast 50 kubikmeter i genomsnitt per hektar, men i övrigt beträffande ålders- och dimensionsfördelning kan betraktas som normal, är relativa skogstillgången $\frac{50}{83}$ eller 0.6 av det normala.

Då normal ålders- och dimensionsfördelning oftast ej är för handen, måste den enligt nyssnämnda regel funna relativa skogstillgången vanligen jämkas ytterligare, nämligen uppåt, om förrådet är sammansatt av äldre bestånd eller grövre virke än normalt, och nedåt, om de äldre åldersklasserna saknas eller bestånden äro sammansatta av övervägande klena dimensioner.

Det skall uppmärksammas, att det förhandenvarande totala virkesförrådet — vari skall ingå jämväl virke av mindre dimensioner än den minsta uppskattade — utan hänsyn till att viss del av dess avkastning måhända icke är avsättningsbar eller utnyttjas för husbehov, skall ligga till grund för jämförelse med det normala virkesförrådet.

Innebörden av ovan angivna värderingsmetod belyses därav, att å skogar, för vilka tillförlitliga hushållningsplaner finnas, ur vilka översikt kan erhållas rörande den virkesavkastning som omedelbart och i framtiden årligen bör kunna utvinnas, skogens och skogsmarkens sammanlagda värde kan erhållas på det sätt att dessa avkastningar värderas i penningar med tillämpning av de priser, som varit bestämmande för det enligt punkt 5 beräknade rotvärdet, och skogsbrukets hela till nutiden diskonterade avkastning därefter uträknas efter 4 procents räntefot, varefter avdrag sker med en tredjedel för beräknade omkostnader. Av det sålunda erhållna värdet skall ett enligt ovan i punkt 6 angivna grunder beräknat värde redovisas såsom skogsmarkens avkastningsvärde, resten såsom den växande skogens värde. Relativa skogstillgången är i detta fall det tal, som erhålles, om nämnda värde å den växande skogen divideras med $20\frac{1}{2}$ gånger den normala årliga värdeavkastningen, minskad med en tredjedel.

Endast undantagsvis läres relativa skogstillgången kunna sättas lägre än 0.2.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1937 och skall första gången tillämpas i avseende å 1938 års allmänna fastighetstaxering.

Tab. I, utvisande skogsmarkens samt den växande skogens värde per hektar vid olika boniteter och rotvärden.

Övre raden anger markvärde, undre raden anger skogsvärde.

Virkesavkast- ningens genom- snittliga rotvärde per kbm. Kronor	Markens normala virkesavkastningsförmåga per hektar i kbm. fast mått (bonitet)																						
	0.50	0.75	1.00	1.25	1.50	1.75	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.25	3.50	3.75	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00	7.50	8.00
	Markvärde samt skogsvärde vid normal skogstillgång (relativ skogstillgång 1.0), kronor per hektar																						
0.50	1 3	1 5	2 7	2 9	2 10	3 12	3 14	3 15	4 17	4 19	5 21	5 22	5 24	6 26	6 27	7 31	8 34	8 38	9 41	10 44	11 48	11 51	12 55
0.75	1 5	2 5	2 10	3 13	3 15	4 18	5 21	5 23	6 26	6 28	7 31	7 33	8 36	8 38	9 41	10 46	11 51	12 56	14 62	15 67	16 72	17 77	18 82
1.00	2 7	2 10	3 14	4 17	5 21	5 24	6 27	7 31	8 34	8 38	9 41	10 44	11 48	11 51	12 55	14 62	15 68	17 75	18 82	20 89	21 96	23 103	24 109
1.25	2 9	3 13	4 17	5 21	6 26	7 30	8 34	8 38	9 43	10 47	11 51	12 56	13 60	14 64	15 68	17 77	19 85	21 94	23 103	24 111	26 120	28 128	30 137
1.50	2 10	3 15	5 21	6 26	7 31	8 36	9 41	10 46	11 51	12 56	14 62	15 67	16 72	17 77	18 82	20 92	23 103	25 113	27 123	29 133	32 144	34 154	36 164
1.75	3 12	4 18	5 24	7 30	8 36	9 42	11 48	12 54	13 60	14 66	16 72	17 78	18 84	20 90	21 96	24 108	26 120	29 132	32 144	34 155	37 167	39 179	42 191
2.00	3 14	5 21	6 27	8 34	9 41	11 48	12 55	14 62	15 68	17 75	18 82	20 89	21 96	23 103	24 109	27 123	30 137	33 150	36 164	39 178	42 191	45 205	48 219
2.25	3 15	5 23	7 31	8 38	10 46	12 54	14 62	15 69	17 77	19 85	20 92	22 100	24 108	25 115	27 123	30 138	34 154	37 169	41 185	44 200	47 215	51 231	54 246
2.50	4 17	6 26	8 34	9 43	11 51	13 60	15 68	17 77	19 85	21 94	23 103	24 111	26 120	28 128	30 137	34 154	38 171	41 188	45 205	49 222	53 239	56 256	60 273
2.75	4 19	6 28	8 38	10 47	12 56	14 66	17 75	19 85	21 94	23 103	25 113	27 122	29 132	31 141	33 150	37 169	41 188	45 207	50 226	54 244	58 263	62 282	66 301
3.00	5 21	7 31	9 41	11 51	14 62	16 72	18 82	20 92	23 103	25 113	27 123	29 133	32 144	34 154	36 164	41 185	45 205	50 226	54 246	59 267	63 287	68 308	72 328
3.25	5 22	7 33	10 44	12 56	15 67	17 78	20 89	22 100	24 111	27 122	29 133	32 144	34 155	37 167	39 178	44 200	49 222	54 244	59 267	63 289	68 311	73 333	78 355
3.50	5 24	8 36	11 48	13 60	16 72	18 84	21 96	24 108	26 120	29 132	32 144	34 155	37 167	39 179	42 191	47 215	53 239	58 263	63 287	68 311	74 335	79 359	84 383

Tab. I (forts.), utvisande skogsmarkens samt den växande skogens värde per hektar vid olika boniteter och rotvärden.

Övre raden anger markvärde, undre raden anger skogsvärde.

Virkesavkast- ningens genom- snittliga rot- värde per kbnl. Kronor	Markens normala virkesavkastningsförmåga per hektar i kbm. fast mått (bonitet)																						
	0.50	0.75	1.00	1.25	1.50	1.75	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.25	3.50	3.75	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00	7.50	8.00
	Markvärde samt skogsvärde vid normal skogstillgång (relativ skogstillgång 1.0), kronor per hektar																						
3.75	6 26	8 38	11 51	14 64	17 77	20 90	23 103	25 115	28 128	31 141	34 154	37 167	39 179	42 192	45 205	51 231	56 256	62 282	68 308	73 333	79 359	84 384	90 410
4.00	6 27	9 41	12 55	15 68	18 82	21 96	24 109	27 123	30 137	33 150	36 164	39 178	42 191	45 205	48 219	54 246	60 273	66 301	72 328	78 355	84 383	90 410	96 437
4.25	6 29	10 44	13 58	16 73	19 87	22 102	26 116	29 131	32 145	35 160	38 174	41 189	45 203	48 218	51 232	57 261	64 290	70 319	77 349	83 378	89 407	96 436	102 465
4.50	7 31	10 46	14 62	17 77	20 92	24 108	27 123	30 138	34 154	37 169	41 185	44 200	47 215	51 231	54 246	61 277	68 308	74 338	81 369	88 400	95 431	101 461	108 492
4.75	7 32	11 49	14 65	18 81	21 97	25 114	29 130	32 146	36 162	39 179	43 195	46 211	50 227	53 243	57 260	64 292	71 325	78 357	86 390	93 422	100 454	107 487	114 519
5.00	8 34	11 51	15 68	19 85	23 103	26 120	30 137	34 154	38 171	41 188	45 205	49 222	53 239	56 256	60 273	68 308	75 342	83 376	90 410	98 444	105 478	113 513	120 547
5.25	8 36	12 54	16 72	20 90	24 108	28 126	32 144	35 161	39 179	43 197	47 215	51 233	55 251	59 269	63 287	71 323	79 359	87 395	95 431	102 466	110 502	118 538	126 574
5.50	8 38	12 56	17 75	21 94	25 113	29 132	33 150	37 169	41 188	45 207	50 226	54 244	58 263	62 282	66 301	74 338	83 376	91 413	99 451	107 489	116 526	124 564	132 601
5.75	9 39	13 59	17 79	22 98	26 118	30 138	35 157	39 177	43 196	47 216	52 236	56 255	60 275	65 295	69 314	78 354	86 393	95 432	104 472	112 511	121 550	129 589	138 629
6.00	9 41	14 62	18 82	23 103	27 123	32 144	36 164	41 185	45 205	50 226	54 246	59 267	63 287	68 308	73 328	81 369	90 410	99 451	108 492	117 533	126 574	135 615	144 656
6.50	10 44	15 67	20 89	24 111	29 133	34 155	39 178	44 200	49 222	54 244	59 267	63 289	68 311	73 333	78 355	88 400	98 444	107 489	117 533	127 577	137 622	146 666	156 711
7.00	11 48	16 72	21 96	26 120	32 144	37 167	42 191	47 215	53 239	58 263	63 287	68 311	74 335	79 359	84 383	95 431	105 478	116 526	126 574	137 622	147 670	158 718	168 765
7.50	11 51	17 77	23 103	28 128	34 154	39 179	45 205	51 231	56 256	62 282	68 308	73 333	79 359	84 384	90 410	101 461	113 513	124 564	135 615	146 666	158 718	169 769	180 820

Tab. I (forts.), utvisande skogsmarkens samt den växande skogens värde per hektar vid olika boniteter och rotvärden.

Övre raden anger markvärde, undre raden anger skogsvärde.

Virkesavkastningens genomsnittliga rotvärde per kbm. Kronor	Markens normala virkesavkastningsförmåga per hektari kbm. fast mått (bonitet)																			
	0.50	0.75	1.00	1.25	1.50	1.75	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.25	3.50	3.75	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50
	Markvärde samt skogsvärde vid normal skogstillgång (relativ skogstillgång 1.0), kronor per hektar																			
8.00	12	18	24	30	36	42	48	54	60	66	72	78	84	90	96	108	120	132	144	156
	55	82	109	137	164	191	219	246	273	301	328	355	383	410	437	492	547	601	656	711
9.00	14	20	27	34	41	47	54	61	68	74	81	88	95	101	108	122	135	149	162	176
	62	92	123	154	185	215	246	277	308	338	369	400	431	461	492	554	615	677	738	800
10.00	15	23	30	38	45	53	60	68	75	83	90	98	105	113	120	135	150	165	180	195
	68	103	137	171	205	239	273	308	342	376	410	444	478	513	547	615	683	752	820	888
11.00	17	25	33	41	50	58	66	74	83	91	99	107	116	124	132	149	165	182	198	215
	75	113	150	188	226	263	301	338	376	413	451	489	526	564	601	677	752	827	902	977
12.00	18	27	36	45	54	63	72	81	90	99	108	117	126	135	144	162	180	198	216	234
	82	123	164	205	246	287	328	369	410	451	492	533	574	615	656	738	820	902	984	1,066
13.00	20	29	39	49	59	68	78	88	98	107	117	127	137	146	156	176	195	215	234	254
	89	133	178	222	267	311	355	400	444	489	533	577	622	666	711	800	888	977	1,066	1,155
14.00	21	32	42	53	63	74	84	95	105	116	126	137	147	158	168	189	210	231	252	273
	96	144	191	239	287	335	383	431	478	526	574	622	670	718	765	861	957	1,052	1,148	1,244
15.00	23	34	45	56	68	79	90	101	113	124	135	146	158	169	180	203	225	248	270	293
	103	154	205	256	308	359	410	461	513	564	615	666	718	769	820	923	1,025	1,128	1,230	1,333
16.00	24	36	48	60	72	84	96	108	120	132	144	156	168	180	192	216	240	264	288	312
	109	164	219	273	328	383	437	492	547	601	656	711	765	820	875	984	1,093	1,203	1,312	1,421
17.00	26	38	51	64	77	89	102	115	128	140	153	166	179	191	204	230	255	281	306	332
	116	174	232	290	349	407	465	523	581	639	697	755	813	871	929	1,046	1,162	1,278	1,394	1,510
18.00	27	41	54	68	81	95	108	122	135	149	162	176	189	203	216	243	270	297	324	351
	123	185	246	308	369	431	492	554	615	677	738	800	861	923	984	1,107	1,230	1,353	1,476	1,599
19.00	29	43	57	71	86	100	114	128	143	157	171	185	200	214	228	257	285	314	342	371
	130	195	260	325	390	454	519	584	649	714	779	844	909	974	1,039	1,169	1,298	1,428	1,558	1,688
20.00	30	45	60	75	90	105	120	135	150	165	180	195	210	225	240	270	300	330	360	390
	137	205	273	342	410	478	547	615	683	752	820	888	957	1,025	1,093	1,230	1,367	1,503	1,640	1,777

Tab. II, utvisande storleken av ett normalt sammansatt och slutet virkesförråd för olika boniteter och omloppstider.

Omloppstid år	Massatillväxt %	Virkesavkastning per hektar i kubikmeter (bonitet)																							
		0.50	0.75	1.00	1.25	1.50	1.75	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.25	3.50	3.75	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00	7.50	8.00	
		Normalt virkesförråd per hektar i kubikmeter																							
60	5.0	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80	90	100	110	120	130	140	150	160	
80	3.7	14	20	27	34	41	47	54	61	68	74	81	88	95	101	108	122	135	149	162	176	189	203	216	
100	3.0	17	25	33	42	50	58	67	75	83	92	100	108	117	125	133	150	167	183	200	217	233	250	267	
120	2.4	21	31	42	52	63	73	83	94	104	115	125	135	146	156	167	188	208	229	250	271	292	—	—	
140	2.0	25	38	50	63	75	88	100	113	125	138	150	163	175	188	200	225	250	275	300	—	—	—	—	
160	1.7	29	44	59	74	88	103	118	132	147	162	176	191	206	221	235	265	294	—	—	—	—	—	—	

Tab. III. Exempel på hjälptabell vid fastighetstaxering av skogar i N. N. taxeringsdistrikt år 1938.

Virkesavkastningens genomsnittliga rotvärde per kbm. Kronor	Markens normala virkesavkastningsförmåga per hektar i kubikmeter fast mått (bonitet)																Anvisningar
	0.50	0.75	1.00	1.25	1.50	1.75	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.25	3.50	3.75	4.00		
	Markvärde samt skogsvärde vid normal skogstillgång, kronor per hektar																
4.00	6 27	9 41	12 55	15 68	18 82	21 96	24 109	27 123	30 137	33 150	36 164	39 178	42 191	45 205	48 219	Markvärde Skogsvärde	Dåliga avsättningsförhållanden, höga avverkningsoch transportkostnader.
4.25	6 29	10 44	13 58	16 73	19 87	22 102	26 116	29 131	32 145	35 160	38 174	41 189	45 203	48 218	51 232	Markvärde Skogsvärde	
4.50	7 31	10 46	14 62	17 77	20 92	24 108	27 123	30 138	34 154	37 169	41 185	44 200	47 215	51 231	54 246	Markvärde Skogsvärde	
4.75	7 32	11 49	14 65	18 81	21 97	25 114	29 130	32 146	36 162	39 179	43 195	46 211	50 227	53 243	57 260	Markvärde Skogsvärde	
5.00	8 34	11 51	15 68	19 85	23 103	26 120	30 137	34 154	38 171	41 188	45 205	49 222	53 239	56 256	60 273	Markvärde Skogsvärde	Medelgoda avsättnings- och transportförhållanden.
5.25	8 36	12 54	16 72	20 90	24 108	28 126	32 144	35 161	39 179	43 197	47 215	51 233	55 251	59 269	63 287	Markvärde Skogsvärde	
5.50	8 38	12 56	17 75	21 94	25 113	29 132	33 150	37 169	41 188	45 207	50 226	54 244	58 263	62 282	66 301	Markvärde Skogsvärde	
5.75	9 39	13 59	17 79	22 96	26 118	30 138	35 157	39 177	43 196	47 216	52 236	56 255	60 275	65 295	69 314	Markvärde Skogsvärde	
6.00	9 41	14 62	18 82	23 103	27 123	32 144	36 164	41 185	45 205	50 226	54 246	59 267	63 287	68 308	72 328	Markvärde Skogsvärde	Goda eller utmärkta avsättnings- och transportförhållanden.
6.50	10 44	15 67	20 89	24 111	29 133	34 155	39 178	44 200	49 222	54 244	59 267	63 289	68 311	73 333	78 355	Markvärde Skogsvärde	
7.00	11 48	16 72	21 96	26 120	32 144	37 167	42 191	47 215	53 239	58 263	63 287	68 311	74 335	79 359	84 383	Markvärde Skogsvärde	
7.50	11 51	17 77	23 103	28 128	34 154	39 179	45 205	51 231	56 256	62 282	68 308	73 333	79 359	84 384	90 410	Markvärde Skogsvärde	
Omloppstid, år			160		140		120		100		90				80		
Normalt virkesförråd, kbm.			59	68	75	80	83	83	83	86	90	93	97	102	108		

Exempel å användning av hjälptabellerna.

Ett hemman innehåller enligt taxeringslängden, bland annat, 30 hektar skogsmark. Med hänsyn till skogens normala virkesavkastningsförmåga och belägenhet hava rotvärdesiffran 5 kronor per kubikmeter och bonitets-siffran 3 kubikmeter per hektar ansetts kunna användas, vadan skogsmarks-värdet (skogsmarkens avkastningsvärde) per hektar enligt hjälptabellen (tab. III) beräknas till 45 kronor och således skogsmarksvärdet å hela arealen till 1,350 kronor. Den relativa skogstillgången anses motsvara 0.8 av normal skogstillgång. Då enligt hjälptabellen virkesvärdet per hektar utgör 205 kronor, blir alltså den faktiska skogstillgångens värde per hektar $205 \times 0.8 = 164$ kronor eller således sammanlagt för hela arealen 4,920 kronor. Hemmanet uppskattas alltså med hänsyn till skogsmarken och växande skogen till respektive 1,350 och 4,920 kronor eller sammanlagt 6,270 kronor. I taxeringslängdens anmärkningskolumn antecknas siffrorna 5; 3; 0.8.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 2 april 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför:

Genom skrivelse från finansdepartementet den 3 oktober 1936 anmodades *domänstyrelsen* att till departementet inkomma med yttrande och förslag angående de ändringar i gällande instruktion för värdering av skogsmark och växande skog, som styrelsen kunde finna påkallade med hänsyn till dess tillämpning vid allmän fastighetstaxering år 1938. Sedan yttranden av styrelsen inhämtats från samtliga överjägmästare, vissa jägmästare och en skogstaxator, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, Sveriges skogsägareförbund, skogssällskapet och skogsägareföreningarnas riksförbund samt efter tagen del av den jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 10 november 1933 av särskilda sakkunniga inom finansdepartementet utarbetade redogörelsen rörande taxeringsutfallet för skogsmark och växande skog m. m. (Statens off. utredn. 1936: 52) avgav domänstyrelsen i en den 20 januari 1937 dagtecknad skrivelse förslag i berörda avseende. Denna skrivelse — som torde få såsom bilaga fogas vid dagens statsrådsprotokoll (bil. 1) — utställdes till yttrande av myndigheter och sammanslutningar.

Yttranden hava på grund härav inkommit från överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser, lantbruksstyrelsen och kammarrätten, svenska landskommunernas förbund, svenska landstingsförbundet, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, Sveriges skogsägareförbund, skogsägareföreningarnas riksförbund, skogssällskapet ävensom handelskammaren i Gävle samt Smålands och Blekinge handelskammare.

Den 16 februari har till åtskilliga myndigheter och sammanslutningar m. m. remitterats en i anledning av förestående allmänna fastighetstaxering inom finansdepartementet utarbetad promemoria med förslag till vissa ändringar i kommunalskattelagen m. m. I denna promemoria hava under olika avdelningar behandlats *dels* grunderna för taxering av annan fastighet, *dels* brandförsäkringsvärdets betydelse för fastighetstaxeringen, *dels* taxering av vatten-

fall m. m., dels fasta maskiner, och hava vid promemorian varit fogade förslag till ändrad lagstiftning rörande dessa frågor.

Yttranden över promemorian hava inkommit från överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser, vattenfallsstyrelsen, kammarrätten, kommunal-skatteberedningen, 1936 års skattekommitté, svenska landskommunernas förbund, Sveriges industriförbund, svenska vattenkraftföreningen samt svenska teknologföreningens avdelning för industriell ekonomi och organisation. Svenska stadsförbundet och svenska landstingsförbundet hava meddelat, att de ej begagnade dem berett tillfälle att avgiva yttrande.

Jag kommer i det följande att under olika punkter beröra de spörsmål, som sålunda varit föremål för utredning.

Värdering av skogsmark och växande skog.

I de yttranden över domänstyrelsens förslag till instruktion för värdering av skogsmark och växande skog, som ingå på ett närmare bedömande av detta spörsmål, har särskilt framhållits frågan om avvägningen vid den förestående allmänna fastighetstaxeringen av allmänna värdenivån för skog och skogsmark i förhållande till dels den motsvarande värdenivå, som uppnåtts vid tidigare allmänna fastighetstaxeringar, dels gällande saluvärden å sådan egendom. Ur denna synpunkt hava i de olika yttrandena upptagits till behandling en eller flera av de faktorer, som inverka på skogstaxeringens allmänna värdenivå, nämligen bonitet, virkespris, avdrag för allmänna omkostnader, kapitaliseringsprocent samt — beträffande växande skog — relativ skogstillgång, varjämte i ett antal yttranden frågan om avvägningen av sagda värdenivå sammanställts med frågan om repartitionstalet för skogsvärde.

Av de hörda myndigheterna hava *nio länsstyrelser* mer eller mindre bestämt givit uttryck åt den meningen, att den vid senaste allmänna fastighetstaxering gjorda värdesättningen av skogsmark och växande skog resulterat i värden, som understiga gällande saluvärden.

Sålunda uttalar *länsstyrelsen i Södermanlands län*, att ägare av skogsfastigheter hittills intagit en gynnad ställning gentemot andra skattedragare, i det att skogsmark och växande skog vid fastighetstaxering ej upptagits till fulla värden och viss förmögenhet sålunda undgått beskattning. En ändring härutinnan måste enligt länsstyrelsens mening anses vara påkallad.

Enligt vad *länsstyrelsen i Gotlands län* anför lärer erfarenheten från de senaste taxeringarna hava visat, att de hittills åsatta taxeringarna så långt ifrån lett till någon övervärdering i taxeringsväg av den växande skogen, att det tvärtom snarare finge anses vara regel, att de taxerade skogsvärdena överlag i mer eller mindre väsentlig mån understege vad som skäligen borde därå belöpa, om i det allmänna skattesystemet värdet å skogsmark och växande skog skulle komma i behörig relation till värdena å fastighet i övrigt.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län framhåller att, åtminstone i detta län, den använda skogstaxeringsmetoden vid de allmänna fastighetstaxeringarna nog torde hava resulterat i skogsvärden, som icke oväsentligt understigit saluvärdena.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län yttrar:

»I Skaraborgs län torde en tillämpning av senaste hjälptabeller för skogstaxeringen hava medfört en skogstaxering, motsvarande knappast 50 procent av skogens saluvärde. Hela det praktiska fastighetstaxeringsarbetet förtryckes också genom den låga skogsvärderingen. Skogstaxeringsarbetet är närmast en uträkning med tillämpning av den för länet upprättade hjälptabellen. För att efter skogstaxeringens slut bringa taxeringsvärdena å fastigheter, bestående av såväl skog som inägor, i närmare överensstämmelse med saluvärdet nödgas beskattningsmyndigheterna värdera sådana fastigheters inägojord efter ett annat och högre å-pris än det för skoglösa fastigheter tillämpade.»

En tankegång liknande den, för vilken länsstyrelsen i Skaraborgs län givit uttryck, har även *länsstyrelsen i Stockholms län* varit inne på, då i dess yttrande påpekas att, om vid användandet av skogstaxeringstabellerna erhållas resultat, som i alltför hög grad avvika från det allmänna konjunkturläget, följden otvivelaktigt blir den, att nämnderna söka utjämna avvikelserna genom tillägg, respektive avdrag å andra i en fastighets taxeringsvärde ingående värdefaktorer, ett förfaringssätt som icke vore avsett eller önskvärt men som vid angivna förhållanden icke torde kunna undvikas.

Vidare framhålla ytterligare ett par *länsstyrelser* i sina yttranden den väsentliga stegring av saluvärdet å skogsmark och växande skog, som ägt rum under senaste år.

Endast *länsstyrelsen i Uppsala län* har direkt uttalat, att under år 1936 taxeringsvärdena och saluvärdena i stort sett sammanfalla.

I ett särskilt, av en taxeringsnämndsordförande avgivet yttrande, till vilket *länsstyrelsen i Älvsborgs län* hänvisar, uppgiver denne, att han ägde kännedom om en hel del köp av skogsfastigheter under 1936 och början av 1937, att priserna i regel icke visade några större avvikelser från taxeringsvärdena, att man knappast kunde tala om någon allmän stegring av priserna på skogsfastighet, men att man däremot möjligen kunde säga, att det låga ränteläget och de hösten 1936 höjda virkespriserna skapat ett visst intresse för kapitalplacering i skogsfastigheter.

Handelskammaren i Gävle framhåller, bland annat, att även om i vissa fall en stigande tendens för saluvärdena skulle kunna påvisas, denna är begränsad till allra senaste tid samt till sin styrka och framför allt sin långvarighet alltför obestämd för att därav böra få dragas alltför vittgående slutsatser.

Kammarrätten uttalar härom, att i betraktande av det nuvarande ränteläget och nu rådande konjunkturer på virkesmarknaden det torde vara uteslutet att godtaga ett resultat av nästkommande allmänna fastighetstaxering, som innebure en sänkning av skogsfastigheternas taxeringsvärden. Å andra sidan lär enligt kammarrättens mening en större ökning av dessa värden under de osäkra ekonomiska förhållanden, som för närvarande råda, ej heller vara tillrättlig.

Ingen av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna har gjort gällande, att den vid 1933 års allmänna fastighetstaxering framkomna värdenivån å skogsmark och växande skog överstiger nu gällande allmänna saluvärden å sådan egendom, ej heller synes någon av dessa anse, att en lägre sådan nivå bör eftersträvas vid den förestående fastighetstaxeringen.

Vad angår beräkning av *den normala årliga virkesavkastningens rotvärde* gäller enligt anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen, att virkets nettovärde per kubikmeter å rot skall beräknas enligt det pris, som för liknande sortiment i genomsnitt varit i orten gällande under viss tidsperiod. Vid 1933 års allmänna fastighetstaxering lågo priserna för de fem åren 1927—1931 till grund för beräkningen av saluvärdet.

Domänstyrelsens förslag till ny skogsvärderingsinstruktion innehåller bestämmelse, att rotvärdet skall beräknas enligt priserna under femårsperioden 1932—1936. I domänstyrelsens yttrande finnes intagen en sammanställning över rotnetto å försålt virke från kronoskogar under åren från och med 1927, vilken i medelvärden för hela landet upptager följande priser:

år 1927	kronor 6: 68
» 1928	» 5: 75
» 1929	» 6: 00
» 1930	» 4: 78
» 1931	» 3: 22
» 1932	» 3: 31
» 1933	» 3: 91
» 1934	» 4: 69
» 1935	» 4: 55
» 1936	c:a » 7: 00
medeltal för åren 1927—1931	» 5: 29
» » » 1932—1936	c:a » 4: 70.

Domänstyrelsen anför, att det torde få anses särskilt betydelsefullt, om taxeringen kan grundas på slutna prisserier utan det subjektiva bedömande av mer eller mindre representativa årspriser, som eljest måste förekomma. Styrelsen framhåller, att det visserligen torde kunna förutsättas, att taxeringen kommer att äga rum vid ett dagsprisläge, som med all sannolikhet kommer att i högre eller lägre grad överstiga 1932—1936 års medelpriser, men detta bör enligt styrelsens mening icke medföra några svårigheter för ett riktigt genomförande av taxeringen. Dess nivå bestämmes nämligen dessutom och väsentligen av för taxeringen gällande kapitaliseringsprocent och förvaltningskostnadsavdrag.

Mot domänstyrelsens förslag rörande beräkningen av den normala årliga virkesavkastningens rotvärde hava i flertalet av de avgivna yttrandena icke framställts några erinringar. Endast *länsstyrelserna i Stockholms, Kalmar och Hallands län* samt *Svenska landskommunernas förbund* hava anmält av-

vikande mening i fråga om den tidsperiod, som föreslås skola ligga till grund vid beräkningen av rotvärdet, varjämte *länsstyrelsen i Blekinge län* åberopar ett av länsjägmästaren i länet avgivet yttrande, vari framställas erinringar mot förslaget i denna del. I samtliga dessa yttranden förordas, att ett medeltal av uppnådda virkespriser för en tidsperiod av 10 år lägges till grund för beräkningen av rotvärdet.

Denna ståndpunkt utvecklar *länsstyrelsen i Stockholms län* sålunda:

»En granskning av sammanställningen över rotnettet å försålt virke synes ägnad att ingiva betänkligheter i fråga om lämpligheten över huvud taget att använda femårsperioder vid bestämmande av rotvärdena. Redan vid avgivande av utlåtande över förslaget till skogsinstruktion vid 1933 års allmänna fastighetstaxering ansåg *länsstyrelsen* det medeltal, som grundade sig å priserna under femårsperioden 1927—1931, mindre tillfredsställande. *Länsstyrelsen* uttalade då, att ett riktigare resultat skulle kunna ernås, om rotvärdena grundades å medeltalet av priser, som erhållits under ett högkonjunktursår, ett övergångsår och ett depressionsår, och ansåg sig på grund härav kunna ansluta sig till ett förslag, som innebar att medeltalet borde beräknas å priserna från 1929, 1930 och 1931. Det är givet, att *länsstyrelsen* icke i princip ansåg treårsmedeltal lämpligare än femårsmedeltal. Tillfälliga omständigheter medförde, att just dessa år voro typiska för de tre olika konjunkturlägena. Vill man använda en medeltalsberäkning, som ger godtagbara utslag, synes det tvärtom nödvändigt att i beräkningen medtaga större antal år än fem. En sammanställning av prisuppgifterna i domänstyrelsens yttrande synes också giva vid handen, att man med användande av tioårigt medeltal skulle erhålla för taxeringen lämpligare medelpriser än sådana, som erhållas vid användande av den senaste femårsperiodens medelpris.»

Länsstyrelsen i Hallands län yttrar, bland annat:

Det torde kunna förutsättas att, såsom domänstyrelsen påpekat, fastighetstaxeringen kommer att äga rum vid ett dagsprisläge, som med största sannolikhet överstiger 1932—1936 års medelpriser, samt att de höga virkespriserna antagligen komma att vara bestående under en stor del av nästa fastighetstaxeringsperiod, avseende åren 1938—1942. De låga virkespriserna skulle sålunda komma att bidra till sänkning av taxeringsvärdena under en taxeringsperiod, då höga priser äro att förvänta. Det motsatta förhållandet inträffar, då en högkonjunktur beträffande virkespriserna efterträdes av en lågkonjunktur. *Länsstyrelsen* anser, att rotvärdet bör bestämmas efter virkesprisernas medeltal under en längre tidsperiod, förslagsvis tio år, till förhindrande därav att de ofta förekommande konjunkturväxlingarna beträffande virkespriserna skola hava ett alltför starkt inflytande på taxeringsvärdena.

En motsatt ståndpunkt har kommit till uttryck i yttrande från *Sveriges skogsägareförbund*, däri framhålles, att, om man en gång under en följd av taxeringar tillämpat de slutna femårsserierna, man även i fortsättningen måste använda denna regel, om ej uppenbara orättvisor gent emot de skattskyldiga skola inträda. Det bör, enligt förbundets mening, icke ifrågakomma, att man tillämpar sådan serie endast när detta är till nackdel för skattedragarna, men överger samma princip, när den genom att verka utjämnande skulle vara till viss fördel för de skattskyldiga.

Kammarrätten förklarar sig dela den av domänstyrelsen uttalade uppfattningen, att en tillämpning av de under åren 1932—1936 gällande virkespriserna vid rotvärdets beräkning med all sannolikhet kommer att medföra en allmän sänkning av rotvärdena vid instundande allmänna fastighets-taxering, och yttrar, bland annat:

En sänkning av rotvärdesnivån vid nuvarande konjunkturläge med stigande virkespriser kanske kan synas oegentlig, men, då man nu under flera fastighetstaxeringsperioder tillämpat principen om användande av slutna prisserier såsom grund för rotvärdets beräkning, syftande till en i det långa loppet åstadkommen prisutjämning, kan en ändring härutinnan icke gärna ifrågasättas. För taxeringens resultat är det mindre betydelsefullt, vilka priser som komma att läggas till grund för rotvärdets beräkning. Långt viktigare är storleken av den kapitaliseringsprocent, som vid taxeringen vinner tillämpning.

Vad angår den vid skogstaxeringen tillämpliga *kapitaliseringsprocenten* må här erinras om att denna i 1921 års skogsvärderingsinstruktion var bestämd till 6, att den i 1927 års skogsvärderingsinstruktion sänktes till 5 och att detta procenttal bibehölls i 1932 års instruktion. *Domänstyrelsen* förordar nu en ytterligare sänkning av kapitaliseringsprocenten till 4. Angående skälen härför får jag i huvudsak hänvisa till styrelsens yttrande. Ur dess motivering för en sådan åtgärd må här endast framhållas, att enligt styrelsens förmenande med utgångspunkt enbart från de senaste årens räntesatser en väsentligt lägre kapitaliseringsprocent än 5 skulle kunna ifrågasättas. Emellertid kunde en stor sänkning av kapitaliseringsprocenten för skogsfastigheter medföra sådana förskjutningar av det kommunala skattetrycket, som ur allmän synpunkt icke kunde vara lämpliga. Å andra sidan framhåller styrelsen angelägenheten av en sådan värdesättning av skogsfastigheter, att deras taxeringsvärden bilda ett möjligast riktigt underlag även för den statliga inkomst- och förmögenhetsbeskattningen. Det utslagsgivande borde vara en riktig avvägning av den skogliga taxeringens nivå. Därvid kunde saluvärdena tjäna till ledning i så måtto, att alltför stora skillnader mellan taxeringsvärde och saluvärde för skogsfastigheter icke borde uppstå. En allmän höjning av de skogliga taxeringsvärdena vid 1938 års taxering vore på den grund berättigad. Då detta med hänsyn till den något sänkta rotvärdesnivån icke syntes kunna genomföras, därest kapitaliseringsprocenten och övriga värderingsfaktorer bleve oförändrade, vore en av enbart ränteläget betingad sänkning av kapitaliseringsprocenten väl motiverad. Styrelsen hade, även med beaktande av vad som anförts mot en sådan åtgärd, funnit sig kunna tillråda att procenten sättes till 4. Totalvärdet vid normal skogstillgång bleve alltså 25 årsavkastningar, vilka borde fördelas efter samma förhållande som tidigare, så att $4\frac{1}{2}$ årsavkastningar utgjorde skogsmarkens värde och $20\frac{1}{2}$ årsavkastningar skogsvärde. Styrelsen utginge från att frågan om sänkning av repartitions-talet för skogsvärde från 0.04 till 0.03 i detta sammanhang upptages till förnyad prövning.

Frågan om vilken kapitaliseringsprocent, som bör tillämpas vid den förestående skogstaxeringen, har livligt uppmärksammats i de avgivna yttrande-

na. Skilda meningar hava däri kommit till uttryck rörande den rätta lösningen av detta spörsmål. I allmänhet synes viss tvekan göra sig gällande. Fyra av de hörda sammanslutningarna, nämligen *centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund*, *Sveriges skogsägareförbund*, *skogsföreningarnas riksförbund* och *handelskammaren i Gävle* synas närmast ansluta sig till tanken att bibehålla kapitaliseringsprocenten vid 5. Av länsstyrelserna uttala sig *länsstyrelsen i Uppsala län* för att om möjligt 1933 års taxeringsvärden å skog och skogsmark bibehållas samt *länsstyrelsen i Älvsborgs län* för ett bibehållande av den skogliga taxeringen vid samma nivå som år 1933. *Sex länsstyrelser* förordar närmast en medelväg, i det att de ifrågasätta en kapitaliseringsprocent av omkring $4\frac{1}{2}$, medan *tolv länsstyrelser* synas mest böjda för en kapitaliseringsprocent av 4, därvid emellertid flera länsstyrelser ställt denna fråga i samband med frågan om sänkning av repartitionstalet för skogsvärdet och åtminstone fyra angivit sådan sänkning såsom förutsättning för sitt tillstyrkande av kapitaliseringsprocenten 4. *Övriga länsstyrelser* hava ej uttalat sig för något särskilt förslag.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund antager, att en sänkning av kapitaliseringsprocenten från 5 till 4 kommer att, i stort sett, överlag höja de vid 1933 års taxering ernådda taxeringsvärden å skogsfastigheter med 25 procent samt anför, bland annat:

»En dylik stegring kan centralrådet dock icke finna annat än obillig med hänsyn till de därav för skogsbruket följande konsekvenserna i skattehänseende i vad gäller de kommunala utskylderna. Detta hade dock icke behövt vara fallet, därest repartitionstalet för skogsvärde sänkts med 1 procent från 4 till 3 i samband med att vid 1932 års riksdag detta tal för jordbruksfastighet sänktes från 6 till 5. På grund av att så icke kom att ske är skogsbrukets kommunala beskattning med hänsyn till den jämväl utgående skogsaccisen hårdare än jordbrukets. Man kan säga, att sänkningen av repartitionstalet för jordbruksfastighet kommit att medföra viss övervältring av det kommunala skattetrycket på skogsbruket. Visserligen är det sant, att det lägre repartitionstalet för jordbruksvärde även kommit skogsmarken till godo, men denna representerar vanligen en väsentligt mindre del av värdet än den växande skogen, varför vinsten i det ena avseendet mer än väl uppväges av förlusten i det andra. En rättvis avvägning av skatteförhållandena vid nu åberopade tillfälle skulle alltså endera ha lett till en sänkning av repartitionstalet för skogsvärde med en enhet eller till en motsvarande sänkning av skogsaccisen. Så skedde emellertid ej, och det är alltså närmast av denna anledning centralrådet nu finner en förhöjning av skogsfastigheternas taxeringsvärde med 25 % betänklig. — — — Skulle det emellertid vid ärendets fortsatta prövning visa sig, att frågan om repartitionstalen nu icke lämpligen kan lösrytas ur sitt sammanhang med övriga kommunalskatte-spörsmål för övervägande i samband med kapitaliseringsprocentens fastställande, kan centralrådet på anförda skäl och med hänsyn jämväl till vad Sveriges skogsägareförbund uttalat icke annat än vidhålla sitt förslag om kapitaliseringsprocentens bibehållande vid oförändrad storlek.»

Sveriges skogsägareförbund anför, bland annat, följande:

Även om rotvärdena vid nu förestående taxering möjligen skulle komma att något nedgå, torde sänkningen av kapitaliseringsprocenten ändock under alla förhållanden komma att medföra, att taxeringens slutresultat blir en

väsentlig höjning av skogsvärdena. Förbundet medger, att 5 procents ränteläge inom skogsbruket kan synas högt i en tid, då räntan såväl för statliga som kommunala och enskilda lån är lägre och tros hålla sig å en låg nivå under avsevärd tid framåt. Förbundet vill emellertid erinra om, att den nu förestående taxeringen skall gälla under åren 1939, 1940, 1941, 1942 och 1943; man har, enligt förbundets åsikt, i själva verket ingen som helst pålitlig kännedom om huru ränteläget kommer att gestalta sig ens vid början av denna period och än mindre vid dess slut. Slutligen uttalar förbundet, att en höjning av skogsbrukets taxeringsvärden icke bör ske annat än i sammanhang med en justering nedåt av skogsvärdets repartitionstal.

Handelskammaren i Gävle framhåller, bland annat:

Det måste framstå såsom särskilt olyckligt att under nuvarande tider åstadkomma alltför stora rubbningar i bestående värden. De värden, det nu gäller att bestämma, komma att få sin betydelse för skattebördorna under åren 1939—1943. Enligt handelskammarens mening kan man med fog våga åtminstone det påståendet, att de ekonomiska förhållandena under denna tid för närvarande te sig ännu mera svårbedömbara än som vanligen är fallet, när det gäller att skapa sig en bild av den antagliga utvecklingen. Därom torde nämligen en ganska allmän mening råda, att man har att räkna med flera och mera svårfixerbara faktorer än som vanligen behöva tagas med vid ett försök till ekonomiskt förbedömande. Vad angår frågan om ränteläget och dess betydelse i förevarande fall är det obestridligt, att detta numera är och under senare år varit avsevärt lägre än vid tidigare taxeringsperiod, och att man sålunda har att räkna med lägre räntor än tidigare, även om man icke, såsom domänstyrelsen, vid beräkningen av ränteläget utgår från den av domänstyrelsen såsom betecknande härför anförda procentsatsen för riksbankens officiella diskonto för 3-månaders växlar utan, såsom rätteligen bör ske, kalkylerar med den ränta en köpare kan väntas erhålla på lång sikt. Handelskammaren anser icke en höjning av taxeringsvärdena tillräckligt motiverad. Enligt dess förmenande framstår, oberoende av denna fråga, en sänkning av repartitionstalet för skogsvärde såsom rättvis och billig.

Skogssällskapet uttalar i huvudsak följande:

Stora omkastningar i taxeringsvärdena äro ägnade att medföra ogynnsamma konsekvenser ej blott ur beskattningssynpunkt utan även med hänsyn till fastighetskrediten och böra såvitt möjligt undvikas. Med hänsyn till att en nedgång av rotvärdena kunde förväntas medföra en sänkning av taxeringsvärdena med omkring 11 % och till det nu rådande marknadsläget kunde det, enligt sällskapets mening, förefalla befogat att såsom motvikt häremot något sänka kapitaliseringsprocenten. Å andra sidan borde uppmärksammas, att ökningen i arbetslönerna i skogsbruket kunde komma att på ett nog så bestående sätt verka sänkande på rotvärdena. På anförda skäl funne sällskapet, att, där est någon sänkning av kapitaliseringsprocenten ansåges böra ifrågakomma, denna under alla förhållanden icke borde överstiga en halv procent.

Såsom redan påpekats, hava vissa myndigheter och sammanslutningar närmast varit böjda för en medelväg. Ur dessa yttranden må här återgivas följande:

Länsstyrelsen i Östergötlands län anför, att oberoende av en ändring i det kommunala repartitionstalet för skogsvärde en sänkning av kapitaliseringsprocenten bör genomföras, därest en sådan anses av det allmänna ränteläget eller andra orsaker påkallad.

De skäl, som anförts för en dylik åtgärd, synas länsstyrelsen beaktansvärda. Att den skulle medföra en relativ och i många fall även en absolut höjning av skogstaxeringsvärdena torde måhända icke vara ur alla synpunkter lyckligt, men det måste å andra sidan anses såsom eftersträfvansvärt att skogstaxeringen icke alltför mycket understeger saluvärdena. Det torde dock enligt länsstyrelsens åsikt kunna ifrågasättas, om icke en eventuell sänkning av procentsatsen borde stanna vid $4\frac{1}{2}$ 0/0.

Länsstyrelsen i Blekinge län anför:

Den procentuella höjning av värdena för skogsmark och växande skog, som skulle bli en följd av domänstyrelsens förslag om sänkning av kapitaliseringsprocenten från 5 till 4 0/0, synes, såvitt länsstyrelsen kunnat finna utav erlagda köpeskillingar vid en del fastighetsförsäljningar i länet, skälig och icke för högt bestämd i förhållande till gällande saluvärden. Då skogsmark och skog skola upptagas till det värde, som de kunna anses äga vid ett efter rationella grunder bedrivet, mera uthålligt skogsbruk, ifrågasätter emellertid länsstyrelsen för sin del, huruvida icke kapitaliseringsprocenten genom den föreslagna sänkningen till 4 0/0 bleve något för låg. Högre procenttal än $4\frac{1}{2}$ 0/0 borde emellertid, enligt länsstyrelsens åsikt, icke böra ifrågakomma.

Länsstyrelsen i Kristianstads län uttalar, att alltför stora skillnader emellan taxeringsvärdet och allmänna saluvärdet för skogsfastigheter icke böra uppstå.

En sänkning av kapitaliseringsprocenten synes länsstyrelsen sålunda böra ske, men ifrågasättes, huruvida icke denna lämpligen bör bestämmas till $4\frac{1}{2}$ 0/0. Enligt länsstyrelsens åsikt bör det icke lämnas ur sikte att med all sannolikhet åtminstone de första åren av taxeringsperioden goda virkespriser komma att föreligga och det kan därför befaras, att skogsägare inför de högre skatter, som höjt taxeringsvärde medför, i större utsträckning än eljest komma att avverka skog och — som följd härav — undanskjuta nödvändiga men mera långsiktiga förbättringsföretag.

Länsstyrelsen i Malmöhus län finner för sin del, att, till undvikande av alltför hård skattebelastning av skogsbruket, kapitaliseringsprocenten i varje fall icke bör sättas lägre än $4\frac{1}{2}$.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anser, att den föreslagna sänkningen av kapitaliseringsprocenten möjligen är väl stor och lämpligen synes kunna stanna vid $\frac{1}{2}$ procent. Om så skedde, kunde måhända en sänkning av repartitionstalet för skogsvärde komma att för närvarande sakna aktualitet.

Länsstyrelsen i Jämtlands län yttrar, bland annat:

»Nu gällande taxeringsvärden å skogsmark och växande skog torde i allmänhet vara så måttfulla, att en genomgående sänkning av dessa värden icke kan anses påkallad. För undvikande av ett sådant resultat av den blivande fastighetstaxeringen bör enligt länsstyrelsens åsikt kapitaliseringsfaktorn höjas. — — — Då det framtida konjunkturförloppet å trävarumarknaden nu svårigen lär kunna bedömas, anser länsstyrelsen försiktigheten bjuda, att man såsom kapitaliseringsfaktor väljer ett något lägre tal än domänstyrelsen föreslagit. Länsstyrelsen vill för sin del föreslå, att kapitaliseringsfaktorn bestämmas till $22\frac{1}{2}$, motsvarande en sänkning av kapitaliseringsprocenten till något under 4.5. Skogsmarkens värde synes därvid böra uppskattas till 4 årsavkastningar och skogens värde till $18\frac{1}{2}$ årsavkastningar.»

Av de länsstyrelser, som synas vara böjda för en kapitaliseringsprocent av 4, hava länsstyrelserna i Kronobergs, Gotlands, Örebro och Kopparbergs län för en sådan sänkning uttryckligen förutsatt en nedsättning av repartitions-talet för skogsvärde.

Sälunda anför *länsstyrelsen i Kronobergs län*, som finner en ändring i andra på den skogligen taxeringens nivå inverkan i syfte att höja denna icke kunna ifrågasättas, att under sådana förhållanden en sänkning av kapitaliseringsfaktorn, som är betingad redan av det sedan flera år rådande låga ränteläget i och för sig, får anses så mycket mer välgrundad. Länsstyrelsen ansluter sig till domänstyrelsens förslag, dock under framhållande av att åtgärder böra vidtagas för sänkning av repartitionstalet för skogsvärde.

Länsstyrelsen i Gotlands län förklarar, att då det icke får lämnas ur räkningen, att skogsbruket redan förut på grund av vissa skattetekniska förhållanden bliver utsatt för en rätt väsentlig skattebelastning, länsstyrelsen anser sig icke kunna tillstyrka sänkning av kapitaliseringsfaktorn annat än under den bestämda förutsättning att jämväl repartitionstalet sänkes.

Länsstyrelsen i Örebro län, som finner det vara obestriddligt att vissa skäl och främst det nuvarande låga ränteläget tala för en sänkning av kapitaliseringsprocenten, håller före att med hänsyn till skattebördans fördelning en nedsättning av kapitaliseringsprocenten för skogen icke bör ske utan att repartitionstalet för skogsvärdet i sammanhang därmed sänkes.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län, som icke har något att erinra mot en sänkning av kapitaliseringsprocenten till 4 i och för sig, finner nödvändigt att, om en sådan sänkning skulle komma till stånd, repartitionstalet för skogsvärdet nedsattes från 4 till 3 för minskning av skogsbrukets skattebörda.

En annan ståndpunkt intager *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, som tillstyrker en nedsättning av kapitaliseringsprocenten till 4 under uttalande att, då utvecklingen efter år 1930 — med undantag för året 1931 — företett en fortgående sänkning av räntesatsen för riksbankens officiella diskonto från $3\frac{1}{2}$ procent till år 1936 endast $2\frac{1}{2}$ procent, det ville synas nära nog nödvändigt att därav nu taga konsekvensen med sänkning av kapitaliseringsprocenten från 5 till 4 procent.

Skogsägaren förbehölles därigenom likväl en avkastning å sitt i skogsbruk nedlagda kapital, som betydligt överstege penningkapitalets avkastning. Den omständigheten att sådan sänkning av kapitaliseringsprocenten, bortsett från andra faktors inverkan, skulle innebära ökning av de hittillsvarande skogstaxeringsvärdena med 25 % utgjorde icke för länsstyrelsen skäl till tvekan inför åtgärden, enär, åtminstone i detta län, den använda taxeringsmetoden vid de tidigare och även den senaste fastighetstaxeringen nog torde hava resulterat i skogsvärden, som icke oväsentligt understigit saluvärdena. När här till kommer, att rotvärdena, som enligt taxeringsmetoden skola beräknas som medeltal för tiden 1932—1936, skulle komma att ligga avsevärt lägre än de för närvarande aktuella virkespriserna, vore detta av praktisk betydelse så tillvida, att totalresultatet av en blivande skogstaxering nu sannolikt icke behöfve befaras lända skogsägarna till förfång genom för höga taxeringsvärden.

Vidare anför emellertid länsstyrelsen:

»Då det blivit ifrågasatt såsom åtgärd till motverkande av den med kapitaliseringsprocentens nedsättning följande värdehöjningen att reducering skulle ske av garantiskatteprocenten för skogsfastighet från nuvarande 4 procent till 3 procent, vill länsstyrelsen emellertid bestämt motsätta sig en sammankoppling av dessa båda frågor. En sådan nedsättning i garantiskatteprocenten skulle leda till nedsättning i garantiskattetrycket å skogsbruket med 25 procent och sålunda helt uppväga förenämnda, ur avkastningssynpunkt väl motiverade ökning i taxeringsvärde. En sådan ändring i repartitions-talet för skogsvärdenas andel i den kommunala skattetungan är emellertid av en helt annan betydelse än frågan om sättet för beräkning av taxeringsvärdet; detta senare kan ju i allt fall icke i princip syfta till annat än att nå en riktig uppskattning av saluvärdet. Frågan om repartitionstalets ändring torde däremot icke böra prövas i detta sammanhang utan böra bero av pågående utredningsarbete.»

Samma ståndpunkt intages av *länsstyrelsen i Skaraborgs län*, som finner att förslaget om kapitaliseringsprocentens sänkning från 5 till 4 procent måste anses vara välgrundat med hänsyn till nuvarande ränteläget och att ovissheten inför framtida förändringar av detta ränteläge icke kan få verka återhållande på en sänkning av kapitaliseringsprocenten. Vidare anför länsstyrelsen, att tillräckliga skäl icke synas vara anförda för en sammankoppling av en sådan åtgärd med en sänkning av repartitionstalet för skogsvärdet.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län anser den föreslagna sänkningen av kapitaliseringsprocenten berättigad med hänsyn till den faktiska värdestegring å skogsmark och växande skog, som ägt rum genom den kraftiga nedgången i allmänna ränteläget under senare åren.

Länsstyrelsen i Västerbottens län anför, att mot sänkning av kapitaliseringsprocenten visserligen kunna förefinnas betänkligheter, men att länsstyrelsen anser övervägande skäl tala för en sådan åtgärd och att 4 procent bör vara en under nuvarande förhållanden lämplig siffra.

Kammarrätten yttrar:

»Med hänsyn till den väntade nedgången av rotvärdena och under förutsättning att någon förändring icke äger rum beträffande övriga värderingsgrunder kommer, om kapitaliseringsprocenten bibehålles vid 5, med all säkerhet en sänkning av skogsfastigheternas taxeringsvärden att inträda. I betraktande av det nuvarande ränteläget och nu rådande konjunkturer på virkesmarknaden, torde det vara uteslutet att godtaga ett sådant resultat av nästkommande allmänna fastighetstaxering. Å andra sidan lär enligt kammarrättens mening en större ökning av dessa värden under de osäkra ekonomiska förhållanden, som för närvarande råda, ej heller vara tillrådlig. — — — Försiktigheten torde därför bjuda att kapitaliseringsprocenten icke sänkes mera än till $4\frac{1}{2}$, varigenom, så vitt det är möjligt att nu bedöma dessa förhållanden, en mindre höjning av taxeringsvärdena kan beräknas inträda. Kammarrätten får alltså för sin del tillstyrka en nedsättning av kapitaliseringsprocenten till $4\frac{1}{2}$, vid vilket förhållande värdet å skogsmark bör kunna bestämmas till 4 gånger den uträknade årsavkastningen och värdet å skog till 18 gånger samma avkastning.»

Smålands och Blekinge handelskammare anför:

De av domänstyrelsen föreslagna grunderna för den förestående allmänna fastighetstaxeringen äro uppbyggda på den principen, att skogskapitalet för den kommande femårsperioden bör bestämmas med hänsyn till den allmänna räntenivån. Handelskammaren vill nu ifrågasätta, huruvida denna beräkningsgrund leder till en rättvis uppskattning av skogens och skogsmarkens skatteförmåga. Variationerna i skogskapitalets avkastning följa icke växlingarna i det allmänna ränteläget. Skogskapitalräntan är i allmänhet under en femårsperiod högst variabel, och allmänna räntenivån kan vara låg under såväl lågkonjunktur som högkonjunktur. Skogskapitalräntans fluktuationer borde, enligt handelskammarens förmenande, avspeglas i ett mera rörligt taxeringssystem i avseende å skogsvärdet, så att detta årligen kunde omräknas med hänsyn till rådande prisläge. Därigenom skulle vinnas icke blott en rättvisare kommunal beskattning av skogen utan även en vid förmögenhetstaxeringen riktigare uppskattning av skattskyldigs förmögenhet. En framkomlig väg för ernående av detta syfte syntes kunna vara att under de år, då allmän fastighetstaxering icke äger rum, justera det taxerade skogsvärdet uppåt eller nedåt med hänsyn till de ändringar i nettorotvärdet, som prisväxlingar och övriga förhållanden betinga. Därvid kunde enligt handelskammarens åsikt det ändrade värdet ställas i relation till det vid nästföregående allmänna fastighetstaxeringen beräknade nettorotvärdet och ändringen bestämmas genom ett indextal, som årligen kunde fastställas för varje län. Beträffande den nu förestående allmänna fastighetstaxeringen finner handelskammaren sig kunna tillstyrka, att kapitaliseringsprocenten sänkes från 5 till 4.

Domänstyrelsen har föreslagit införande i den till instruktionen hörande tabell I av två nya *bonitetsklasser*, nämligen 3.25 och 3.75.

De hörda myndigheter och sammanslutningar, som särskilt yttrat sig häröver, tillstyrka samtliga förslaget i denna del, därvid flera vitsorda att den föreslagna åtgärden skulle bli till gagn för taxeringen såsom ägnad att bidra till en bättre differentiering mellan de vanligast förekommande boniteterna.

Härom uttalar *kammarrätten*, bland annat:

»Införandet i instruktionen av bonitetsklasserna 3.25 och 3.75 kommer principiellt sett att bidra till riktigare taxeringsvärden än den nu gällande bonitetsklassindelningen. — — — Då införandet av två nya bonitetsklasser nu förordats från skogligt håll, finner kammarrätten för sin del goda skäl tala för den ifrågasatta ändringen av bonitetsklassindelningen.»

Vid 1933 års allmänna fastighetstaxering höjdes det *avdrag för förvaltnings- m. fl. allmänna kostnader*, som närmast göres vid uträkningen av nettovärdet på den normala årliga virkesavkastningen, från $\frac{1}{4}$ till $\frac{1}{3}$ av det belopp, som erhålles genom att multiplicera bonitetssiffran med rotvärdet. Någon ändring av detta avdrags storlek har *domänstyrelsen* i sitt avgivna yttrande icke funnit skäl ifrågasätta.

Förslaget i denna del har i flertalet yttranden icke föranlett någon anmärkning.

Länsstyrelsen i Stockholms län erinrar, att länsstyrelsen vid avgivande av yttrande över förslaget till skogsinstruktion vid 1933 års taxering ansåg tvek-

samt, huruvida någon ökning av kostnadsavdraget borde äga rum. Denna uppfattning grundade länsstyrelsen bland annat på den omständigheten, att omkostnaderna å de s. k. bondeskogarna, där rationellt skogsbruk icke förekommer, sannolikt icke ens uppginge till 25 procent.

Även *länsstyrelsen i Västmanlands län* ifrågasätter, huruvida icke någon nedsättning av avdraget för allmänna kostnader, kanske till 30 procent, vore påkallad. Denna synpunkt utvecklas vidare i ett av länsstyrelsens skogssakkunniga biträde, länsjägmästaren i länet, avgivet yttrande, däri denne riktar en bestämd erinran mot ett bibehållande av avdraget i fråga vid en tredjedel av värdeavkastningen, vilket synes honom vara för högt, särskilt för mindre skogar. I stället förordas ett avdrag beräknat efter 25 procent för skogar under 1,000 har och 30 procent för större skogar.

Domänstyrelsen föreslår beträffande de gällande bestämmelserna rörande *beräkningen av skogsvärde och relativ skogstillgång*, förutom några huvudsakligen redaktionella jämkningar i avfattningen till förtydligande av deras innebörd, vissa ändringar som i huvudsak sammanhånga med det av styrelsen uttalade önskemålet, att i den jämlikt 59 § taxeringsförordningen för varje län fastställda hjälptabellen jämte särskilda anvisningar uttryckligen fastställas icke blott omloppstiden utan även det samband mellan boniteter och normalförråd, som enligt de för länet tillämpade omloppstiderna bestämmes genom tabell II till skogsvärderingsinstruktionen.

Härom anför *kammarrätten*, att den erfarenhet i fråga om skogsfastigheters taxering varpå kammarrätten har att bygga, torde giva stöd för antagandet, att det av domänstyrelsen tilltänkta förfaringssättet skulle komma att medföra avsevärda fördelar vid bestämmandet av den relativa skogstillgången, enär därigenom fastare hållpunkter skulle vinnas för fixerandet av denna svårbestämbara faktor samt större reda och enhetlighet i taxeringsförfarandet tillskapas. Om alltså detta samband mellan bonitet, omloppstider och normalförråd icke ansåges lämpligen böra fastslås i själva värderingsinstruktionen, syntes det kammarrätten angeläget, att i varje fall, på sätt domänstyrelsen föreslagit, i värderingsinstruktionen gives uttryck åt vikten av att detta samband vid uppgörandet av hjälptabeller och anvisningar för de olika länen observeras.

De hörda myndigheterna och sammanslutningarna hava allmänt kraftigt understrukt de av domänstyrelsen i dess yttrande påtalade svårigheter, som i samband med taxeringen av skogsvärde möter vid beräkningen av den relativa skogstillgången, samt, i likhet med styrelsen, framhållit önskvärdheten av en enklare och mera lättillämplig beräkningsmetod utan att dock framkomma med något positivt förslag i sådan riktning.

Länsstyrelsen i Örebro län anför:

En närmelsemetod för beräkningen av relativa skogstillgången, innebärande största möjliga schablonisering av taxeringsförfarandet, och biträde av skogssakkunniga utgöra givetvis betydelsefulla hjälpmedel till vinnande av riktiga skogsvärden, men dessa synas icke vara tillräckliga. Såsom ett led i det förberedande fastighetstaxeringsarbetet bör enligt länsstyrelsens mening ingå

en av en centralnämnd för hela länet eller större delar därav verkställd uppskattning av en eller helst flera skogar inom varje beredningsdistrikt med på grundval av undersökningen utarbetat förslag för varje skog till siffror för rotvärde, bonitet och relativ skogstillgång. Genom dylika förslag skulle såväl nämnderna som de enskilda skogssakkunniga erhålla god ledning för bedömande av samma faktorer vid taxeringen av andra skogar inom distriktet.

Domänstyrelsen har vidare ifrågasatt en *utveckling och förstärkning av sakkunniginstitutionen* vid skogstaxeringen. I sådant syfte föreslår styrelsen dels bestämmelser av innebörd, att anlitande av biträde med högre eller lägre skoglig utbildning, utsedda av länsstyrelsen efter förslag av domänstyrelsen och vederbörande skogsvårdsstyrelse, skola vara en ofrånkomlig förutsättning för skogstaxeringens bedrivande i berednings- och fastighetstaxeringsnämnderna, dels ock en utökning av antalet länssakkunniga, förslagsvis till två, av vilka den ene skall leda sakkunnigarbetet. Styrelsen håller före, att ändringar i taxeringsförordningen och föreskrifterna rörande taxeringsförfarandet i angivet syfte skulle bereda möjligheter för ett i alla avseenden bättre skogligt taxeringsresultat och därjämte vara ägnade att hos de skattskyldiga stärka förtroendet för fastighetstaxeringen.

Behovet av en förstärkning på sålunda antytt sätt av sakkunniginstitutionen vid fastighetstaxeringen vitsordas av flertalet hörda myndigheter och sammanslutningar. *Länsstyrelserna i Kronobergs och Malmöhus län* anse icke mera än en länssakkunnig i varje län erforderlig, och förstnämnda länsstyrelse uttalar, att det synes böra ankomma på varje länsstyrelse att bestämma antalet skogssakkunniga för länet efter vad som provas erforderligt och lämpligt.

Kammarrätten anför:

»Av behandlingen i kammarrätten av fastighetstaxeringsmål har kammarrätten understundom fått ett starkt intryck av den fördel för taxeringen som vinnes, särskilt då det gäller frågor om relativ skogstillgång, därest skogligt kunnig person, som äger förstahandskännedom om den ifrågavarande skogen eller lätteligen kan inhämta pålitliga upplysningar om densamma, får tillfälle att yttra sig om skogens tillstånd och beskaffenhet. Visserligen finnes i 14 § taxeringsförordningen en anvisning för beskattningsnämnd att i mån av behov tillkalla sakkunnigt biträde, men denna bestämmelse har icke alltid blivit på ett tillfredsställande sätt tillämpad. Kammarrätten vill alltså förorda, att biträden med högre eller lägre skoglig utbildning i ökad utsträckning bliva mera fast knutna vid berednings- och fastighetstaxeringsnämnderna. Samtidigt vill kammarrätten understryka vikten av att de för utförande av sitt arbete erhålla utförliga och klara instruktioner.»

Domänstyrelsen föreslår vidare sådant tillägg till bestämmelserna i 5 § 1 mom. a) kommunalskattelagen, att *såsom naturminnesmärken fredade områden* undantagas från skatteplikt.

Förslaget i denna punkt har icke föranlett någon erinran från hörda myndigheter och sammanslutningar i vidare mån än att *kammarrätten*, som i princip ansluter sig till den av domänstyrelsen uttalade uppfattningen i denna fråga, uttalar, att befrielsen från skatteplikt icke bör gälla andra områden

än sådana som blivit av vederbörande länsstyrelse förklarade såsom fridlysta naturminnesmärken.

Vid tillämpningen av de nu gällande bestämmelserna rörande värdering av skogsmark och växande skog har stundom uppstått tveksamhet om hur värdesättningen borde ske i det fall, att en taxeringsenhet till någon del utgöres av *skyddsskog* eller därmed jämförlig skog. Därvid läres hava förekommit, att för skyddsskogsområdet bestämts andra siffror för rotvärde, bonitet och relativ skogstillgång än för taxeringsenheten i övrigt, i stället för, såsom bort ske, genomsnittliga sådana värden för taxeringsenheten i dess helhet. Sedan med tillämpning av dessa faktorer särskilda värden uträknats för skyddsskogsområdet och för taxeringsenheten i övrigt, hava dessa värden sammanlagts till ett taxeringsvärde för taxeringsenheten i dess helhet. Ett av *domänstyrelsen* föreslaget tillägg till punkt 4 av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen är avsett att inrymma ett uttryckligt medgivande att i fall, varom här är fråga, tillämpa särskilda värderingsgrunder för de olika delarna av taxeringsenheten.

Mot syftet med den föreslagna tilläggsbestämmelsen hava i de inkomna yttrandena över förslaget icke framställts några erinringar.

Kammarrätten har slutligen föreslagit ett par redaktionella ändringar i skogsvärderingsinstruktionen samt i punkt 4 av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen.

*Departement-
chefen.*

Den allmänna värdenivå, som skall läggas till grund för taxeringen av skogsmark och växande skog, bestämmes, förutom av faktiska förhållanden såsom bonitet och relativ skogstillgång, av vissa ekonomiska faktorer, vilka det ligger i lagstiftarens skön att bestämma, nämligen det medelpris efter vilket rotvärdet skall kalkyleras, det omkostnadsavdrag varmed man har att räkna för att ur den uppskattade bruttoavkastningen få fram den normala nettoavkastningen, samt den procentsats efter vilken nettoavkastningen skall kapitaliseras för att normalskogens värde skall erhållas. Domänstyrelsen har nu för den förestående allmänna fastighetstaxeringen år 1938 föreslagit oförändrat omkostnadsavdrag, ett rotvärde efter medelpriserna för åren 1932—1936 — vilken prisserie omedelbart ansluter sig till den vid 1933 års allmänna fastighetstaxering tillämpade prisserien för åren 1927—1931 — samt en kapitaliseringsfaktor av 4 procent mot 5 vid förra taxeringen. Av förut återgivna, av domänstyrelsen lämnade sifferuppgifter framgår, att den föreslagna prisserien i förhållande till den vid 1933 års taxering tillämpade kan antagas medföra en genomsnittlig sänkning av rotvärdet från ungefär 5.29 till omkring 4.70 kronor per kubikmeter, d. v. s. med omkring 11 procent. Kapitaliseringsfaktorns sänkning från 5 till 4 verkar åter därhän att värdenivån vid oförändrade rotvärden skulle höjas med 25 procent. Den sammanlagda verkan av båda faktorernas ändring skulle bliva en genomsnittlig höjning av värdenivån med omkring 13 procent. Att av de siffror, som här ligga till grund för rotvärdets beräkning, draga säkra slutsatser låter sig visserligen ej göra.

Det torde dock kunna antagas, att siffrorna giva en ungefärlig föreställning om storleksordningen av den höjning av den allmänna värdenivån, som skulle bliva en följd av att domänstyrelsens förslag godkännes, därvid givetvis bortses från de ändringar, som må föranledas av de under den löpande fastighetstaxeringsperioden inträffade förskjutningarna i virkesmassans storlek, rättelser av fel vid taxeringen m. m. Såsom en jämförelse må nämnas, att, bortsett från ändringar som föranledas av omständigheter av sistberörda slag, den genomsnittliga sänkningen av taxeringsnivån vid 1933 års taxering i förhållande till den nivå, som ernåtts vid 1928 års taxering, belöpte sig till i runt tal 20 procent, vilken sänkning till större delen berodde på omkostnadsavdragets ökning från $\frac{1}{4}$ till $\frac{1}{3}$ av bruttoavkastningen. Vid anmälan i statsrådet den 18 mars 1932 av frågan om grunden för värdering av skogsmark och växande skog vid 1933 års allmänna fastighetstaxering hade dock dåvarande chefen för finansdepartementet på grundval av då föreliggande siffror ansett sig kunna räkna med en nedsättning av taxeringsvärdena med i medeltal allenast omkring 10 procent.

Innan jag tager ställning till det nu föreliggande förslaget vill jag bringa i erinran några synpunkter rörande syftet med den gällande taxeringsmetoden, vilka vid nyss nämnda tillfälle framlades av dåvarande chefen för finansdepartementet. Den för taxering av skogsmark och växande skog gällande särskilda metoden åsyftade att fastställa »det värde, som de kunna anses äga vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk». Tidigare (prop. 102/1927, sid. 490) hade framhållits, att man med denna metod syftade till att — visserligen schablonmässigt — få fram värden, som skäligen kunde anses motsvara skogens saluvärde under de närmaste åren under förutsättning av skogens fortsatta användning för uthålligt skogsbruk. »Man har sålunda», yttrade departementschefen (prop. 220/1932 sid. 82), »att ställa sig frågan, hurudan kalkyl en köpare, som har för avsikt att fortsätta med rationellt skogsbruk, plägar göra. Han måste därvid uppenbarligen göra klart för sig, att det gäller en affär på lång sikt. Han räknar sålunda med ej blott årsavkastningen under de närmaste åren utan den sannolika årsavkastningen under en överskådlig framtid. Säkerligen kalkylerar han ej heller med räntefoten för kortfristiga placeringar utan med den ränta, han kan väntas erhålla på lång sikt. Om köpet sker under en högkonjunktur eller en lågkonjunktur, bör i och för sig föga påverka denna del av kalkylen. Vederbörande har strängt taget ingen anledning att komma till annat resultat vid det ena tillfället än vid det andra men har sannolikt benägenhet för större optimism vid högkonjunktur. Ävenledes måste det givetvis påverka hans pris, om lågkonjunktur eller högkonjunktur förutses under de allra närmaste åren, i så måtto nämligen, att det uppenbarligen ställer sig fördelaktigare, om de närmaste årens värden väntas bli höga och de påföljande årens låga, än om ordningen blir den motsatta. Att dessutom en mer eller mindre knapp kapitaltillgång utövar sin verkan på efterfrågans storlek, är tydligt, men just därför att det gäller långtidsplaceringar blir ej heller verkan av denna faktor så stark, som om det gäller mera kortfristiga

sådana. Allt detta sammanlagt innebär, att saluvärdet på skogsmark och växande skog under förutsättning av dess fortsatta användning för rationellt skogsbruk visserligen fluktuerar men — vid oförändrat penningvärde — inom jämförelsevis trånga gränser och mindre än de faktiska saluvärdena, vilka lätt röna inverkan av möjligheten att omedelbart göra ett mer eller mindre betydande kapitaluttag ur skogen. Om det exempelvis skulle kunna påvisas, att de faktiska saluvärdena för växande skog sedan ingången av år 1928 nedgått med 25 procent, får detta följaktligen ej tagas till intäkt för ett påstående, att taxeringsvärdena böra sänkas i samma proportion. Taxeringsvärdena på skogen böra förete en jämnare kurva än de faktiska saluvärdena.» Om såsom utgångspunkt antoges, att värderingsgrunderna borde medföra en genomsnittlig nedsättning av taxeringsnivån med viss bestämd procent, så återstode att fastställa, på vilken väg detta resultat skulle uppnås. Departementschefen kunde ej anse, att valet härutinnan borde tillmätas alltför stor vikt. Det vore uppenbart, att ej någon årsserie, som syftade på tidigare priser, kunde sägas innefatta en tillförlitlig prognos rörande de värden, som kunde påräknas i framtiden under en lång följd av år. Genom jämkning av kapitaliseringsfaktorn kunde man med vilken serie som helst uppnå i huvudsak samma slutliga taxeringsresultat. Att departementschefen för sin del förordade årsserien 1927—1931 — i stället för ifrågasatt serie avseende ett mindre antal år — finge följaktligen främst tillskrivas det förhållandet, att denna prisserie erbjöde ett tillförlitligare statistiskt material än den kortare serien och eliminerade mera tillfälliga faktorer, som kunde i olika landsändar tillfälligtvis hava satt sin prägel på prissättningen.

De sålunda framlagda synpunkterna återgiva, såvitt jag kan finna, på ett riktigt sätt innebörden av den gällande taxeringsmetoden för skogsmark och växande skog. Enligt min mening peka dessa synpunkter oförtydligt därhän, att en höjning av den allmänna nivån för skogstaxeringen nu bör äga rum. En tillämpning vid taxeringen av de rotpriser, som i genomsnitt varit gällande under åren 1932—1936, kan jag för min del godkänna, ehuru denna serie torde representera väsentligt lägre priser än dem som nu normalt räknas med för de närmaste åren. Någon ändring av omkostnadsavdraget har jag ej för avsikt att föreslå. Olika avdrag för skogar av olika storlek torde ej böra ifrågakomma, då någon allmän olikhet i prisnivå dem emellan knappast kan påvisas. Att med en dylik grund för beräkning av rotvärdet och med oförändrat omkostnadsavdrag behålla den gällande kapitaliseringsfaktorn 5 procent synes mig uteslutet. Denna skulle med sannolikhet i allmänhet resultera i betydligt lägre taxeringsvärden än dem som erhöles år 1933, och jag har svårt att föreställa mig att någon kunde med klar insikt om denna konsekvens på allvar ifrågasätta oförändrad kapitaliseringsprocent. Därest kapitaliseringsfaktorn, på sätt från några håll föreslagits, bestämdes till $4\frac{1}{2}$ procent, kunde väl väntas en i stort sett oförändrad taxeringsnivå. Ej heller ett sådant resultat av taxeringen synes mig önskvärt. I själva verket hava värdena å skogsegendomar stigit högst väsentligt sedan år 1933; sannolikt ligga de ej sällan t. o. m. högre än 1928 års värden. Detta utgör enligt mitt

förmenande ett avgörande skäl för höjning av den genomsnittliga taxeringsnivån för dylika egendomar. Givetvis måste i detta sammanhang beaktas den betydelse i beskattningsavseende som tillkommer taxeringsvärdena. Vid den kommunala beskattningen öva taxeringsvärdena å skogen sin verkan i jämförelse med andra beskattningsföremål, främst värdena å fastighet i övrigt, varför en relativ undertaxering av skog betyder överbeskattning av andra beskattningsföremål. Taxeringsvärdena äro grundläggande för förmögenhetsbeskattningen, vid vilken skogen rätteligen bör medräknas till sitt fulla värde. De äga ock betydelse för stämpelbeläggning av fång å fastighet, särskilt arv och gåva. Ur alla dessa synpunkter verkar en relativ undertaxering — liksom givetvis en relativ övertaxering — orättvist. Det förefaller, som om den uppfattningen på sina håll vore rådande, att taxeringsvärdena å skogsmark och växande skog alltid böra ligga på en lägre nivå än saluvärdena. En sådan uppfattning är ej riktig: med metoden avses, såsom framgår av det förut anförda, att schablonmässigt få fram värden, som skäli-gen kunna anses motsvara skogens saluvärde under förutsättning av dess fortsatta användning för uthålligt skogsbruk. Där den växande skogens värde påverkas av tillfälliga konjunkturer, vilka locka till skogsspekulationer och omedelbar avverkning av virke, som vid uthålligt skogsbruk borde behållas, bör vid taxeringen hänsyn ej tagas till sålunda uppkommande övervärden, men eljest lär taxeringsnivån i stort sett böra följa de allmänna saluvärdena.

Det förefaller mig nu ej otroligt, att den stegring av saluvärdena å växande skog, som på senaste tid ägt rum, delvis kan vara beroende på en hos vissa köpare av skogsfastigheter förefintlig avsikt att under den närmaste tiden göra stora virkesuttag, för vilka kunna erhållas goda priser, men som måhända ej överensstämmer med principerna för uthålligt skogsbruk. Denna omständighet i förening med önskvärdheten av att kommunernas fasta beskattningsunderlag ej blir föremål för alltför brådstörtade förskjutningar får anses motivera en viss försiktighet vid kapitaliseringsfaktorns bestämmande.

I intet av de avgivna yttrandena har ifrågasatts en lägre kapitaliseringsprocent än 4, vilken siffra föreslagits av domänstyrelsen. Jag vill för min del biträda förslaget om denna kapitaliseringsprocent under framhållande av att en dylik norm, som antagligen icke kommer att höja taxeringen till 1928 års nivå, ej kan väntas leda till värden överstigande skogarnas saluvärden under den närmaste tiden under förutsättning av deras fortsatta användning för rationellt skogsbruk. I många av de avgivna yttrandena har man anslutit sig till domänstyrelsens förslag i denna punkt. Vissa myndigheter m. fl. hava visserligen velat göra sitt tillstyrkande av förslaget beroende av att repartitionstalet för skogsvärde, på sätt domänstyrelsen även ifrågasatt, bliver sänkt. De som intagit denna ståndpunkt måste dock hava utgått ifrån att en lägre taxeringsnivå än den föreslagna ej med gällande författningsbestämmelser rimligen bör komma i fråga. Huruvida bibehållandet av gällande repartitionstal för skogsvärde leder till överbeskattning av skogsbruket eller ej är ett fristående spörsmål, som lär komma att prövas vid

den pågående revisionen av den kommunala beskattningen. Jag saknar anledning att här uppehålla mig vid denna fråga.

Det synes av såväl domänstyrelsens utlåtande som olika yttranden framgå, att trots det arbete som nedlagts på den gällande skogstaxeringsmetodens utveckling och tillämpning, densamma, framför allt på grund av svårigheten att bestämma den relativa skogstillgången, ej lett till fullt tillfredsställande resultat. Jag instämmer i den uppfattningen, att en förenkling av metoden är önskvärd, och anser åtgärder böra vidtagas för att undersöka möjligheten av metodens omarbetning i god tid före 1943 års allmänna fastighets-taxering. Tillsvdare synes man få nöja sig med vissa smärre ändringar och förtydliganden i skogsvärderingsinstruktionen. Utöver vad domänstyrelsen i sådant avseende ifrågasatt föreslår jag en omformulering av näst sista stycket i sjunde punkten av skogsvärderingsinstruktionen, avsedd att ytterligare klargöra innebörden av begreppet relativ skogstillgång.

Domänstyrelsens förslag rörande antagande av hjälptabeller för skogstaxeringen kan jag biträda. Till dess förslag om ordnande av sakkunniginstitutionen vid denna taxering lär jag få tillfälle återkomma. Taxeringsförordningen torde ej lägga hinder i vägen för frågans ordnande på det sätt domänstyrelsen ifrågasätter.

Jag förordar förslaget om införande i tabellerna av tvenne nya bonitetsklasser.

Domänstyrelsens förslag rörande förfarandet vid taxering av vissa skyddsskogar och om skattefrihet för naturminnesmärken föranleder ej annan erinran från min sida än att sistberörda skattefrihet synes böra inskränkas på sätt kammarrätten föreslagit.

De smärre ändringar, som av domänstyrelsen blivit ifrågasatta, kunna i allmänhet av mig tillstyrkas, i vissa fall med den formulering som föreslagits av kammarrätten. Jag finner dock ej skäl att föreslå ändring i det exempel på sortimentssammansättning som återfinnes i femte punkten av skogsvärderingsinstruktionen. Detta exempel ändrades i 1932 års instruktion i samma riktning som nu föreslagits; ytterligare ändring synes ej tillräckligt motiverad. Ett par av kammarrätten föreslagna smärre redaktionella ändringar i fjärde punkten av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen samt i skogsvärderingsinstruktionen får jag för min del förorda. Ytterligare ett par obetydliga formella ändringar i den föreslagna texten hava vidtagits.

Värdesättning av annan fastighet.

I första punkten av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen meddelas vissa allmänna riktlinjer för bestämmande av allmänna saluvärdet å fastighet. Härmed förstås i stort sett det belopp, som en förständig köpare kan antagas vilja betala för fastigheten, om den tänkes såld inom den kundkrets, som för en dylik egendom kan antagas vara att påräkna, och köpt för ett med hänsyn till fastighetens beskaffenhet lämpligt utnyttjande. I anvisningarna utvecklas närmare, att faktiskt erlagd köpeskilling ej behöver vara ett uttryck

för allmänna saluvärdet, men framhålles tillika de normala köpeskillingarnas betydelse för värdesättningen. Därefter stadgas följande:

»Vid sidan av faktiskt betalda köpeskillingar — vilkas betydelse såsom uppskattningsgrund dock ingalunda må underskattas — måste vid taxeringen beaktas andra förhållanden, som kunna tjäna till ledning för bedömande av allmänna saluvärdet å en fastighet, såsom fastighetens avkastning, brandförsäkringsvärde å byggnader m. m. Särskilt vad angår jordbruksfastighet böra till ledning vid taxeringen gälla de *enhetsvärden*, som föreslagits i den ordning, taxeringsförordningen närmare omförmäler. Allmänna saluvärdet bör sålunda framgå såsom resultat av ett överbäggande av olika beträffande fastighetsvärdena i allmänhet och särskilt värdet å den ifrågavarande fastigheten kända förhållanden.»

Efter ett stadgande av mera speciell innebörd angivas därefter i andra anvisningspunkten dels för jordbruksfastighet, dels för annan fastighet förhållanden av mera speciell natur som böra beaktas vid jämförelsen mellan individuella fastigheter inbördes, såsom fastigheternas belägenhet m. m. Slutligen påpekas i denna punkt, att det vid värdesättningen alltid måste fasthållas, att det, alldeles oavsett vilken *metod* som användes för denna, alltid, där ej fråga är om skogsmark och växande skog, är allmänna saluvärdet, som skall vara avgörande vid taxeringen.

Av det anförda framgår, att några allmänna riktlinjer för förfarandet vid värdesättning av annan fastighet ej finnas. Med jordbruksfastighet är förhållandet annorlunda. Beträffande sådan fastighet hänvisas nämligen till taxeringsförordningens bestämmelser om *enhetsvärden*, som skola föreslås för taxeringen. I denna hänvisning ligger i verkligheten stadfästade av en utformad taxeringsmetod för jordbruksfastighet, vilken kommit till ytterligare uttryck i formulären för fastighetsdeklarationer, längder för fastighetstaxeringen m. m.

I förberörda, inom finansdepartementet utarbetade promemoria har nu föreslagits, att det nyss återgivna stycket i första punkten av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen skulle ersättas med följande:

»Vid sidan — — — såsom fastighetens avkastning m. m.

Särskilt vad — — — närmare omförmäler.

Vid taxering av annan fastighet, särskilt bostadsfastighet, kan förfaras exempelvis så, att man utgår från förhållandena beträffande ett tillräckligt antal för ändamålet utvalda fastigheter, vilka varit föremål för försäljning under normala förhållanden i allmänna marknaden eller för vilka eljest det allmänna saluvärdet är känt, och verkställer taxeringen i övrigt i jämförelse med värdena å dessa fastigheter. Vid en dylik jämförelse kan avkastningens och framförallt hyresavkastningens storlek tjäna till ledning. Stundom torde det emellertid — speciellt beträffande byggnad för industriellt ändamål, där driften är i gång — vara lämpligt att utgå från antingen den faktiska eller den beräkneliga anskaffningskostnaden, som förvandlas till nuvärde under beaktande av byggnadens ålder, förslitning och sannolika varaktighetstid m. m.

När allmänna saluvärdet skall utrönas väsentligen med ledning av avkastningen, måste beaktas att fråga är om den normalt påräkneliga framtida avkastningen, samt att värdet erhålles genom kapitalisering av denna, därvid givetvis hänsyn måste tagas jämväl till variationer i avkastningen och dennas sannolika varaktighet. Väntas avkastningen komma att förete mera avse-

värda fluktuationer, kräver en noggrann beräkning att varje årsbelopp diskonteras till ett nutidsvärde, varefter de sålunda erhållna värdena sammanläggas. Det torde ej sällan förekomma att, där värdet i första hand utrönes genom annan metod än avkastningsmetoden, denna senare metod lämpligen bör användas för kontroll och eventuell justering av värdesättningen. Särskilt kan ett sådant förfaringssätt anbefallas, där för en äldre byggnad förutses en jämförelsevis kort återstående livslängd.

Allmänna saluvärdet — — — kända förhållanden.»

Såsom motivering för detta ändringsförslag anföres i promemorian:

»Det har mot gällande bestämmelser om fastighetstaxering anmärkts, bl. a., att, i motsats mot vad som gällde beträffande jordbruksfastighet, allmänna regler för värdesättning av annan fastighet saknas. Olika metoder för dylik värdering torde visserligen vara vedertagna å olika håll, men det kan antagas att särskilt personer, som ej tidigare sysslat med fastighetstaxering, skulle kunna hava nytta av en antydning om olika möjligheter som i sådant avseende stå till buds. Särskilt värdering av industrifastigheter möter ofta stora svårigheter.

Helt allmänt sett torde kunna göras gällande, att annan fastighets allmänna saluvärde är lika med nuvärdet av de påräkneliga normala framtida avkastningarna av fastigheten. Att detta ej utan vidare gäller även jordbruksfastighet beror bl. a. därpå, att i avkastningen därav normalt inkluderas värdet av ägarens eget arbete. Man kan därför med ett visst fog göra gällande, att för annan fastighet taxering efter avkastningsmetoden borde vara den mest tillförlitliga. Men metoden har sin uppenbara svaghet därutinnan, att det dels kan vara svårt att bedöma med vilken framtida avkastning normalt bör räknas och dels kan erbjuda svårigheter att konstatera vilken kapitaliseringsprocent som bör tillämpas vid uppskattningen. Vanligen torde man emellertid ha tillfälle att till utgångspunkt för taxeringarna taga fastigheter, vilkas genomsnittliga dagsvärde på den allmänna fastighetsmarknaden man med tillhjälp av skedda försäljningar eller dyl. kan konstatera. Genom att jämföra den påräkneliga normala avkastningen från övriga fastigheter med avkastningen från dessa fastigheter försiggår därefter taxeringen. Med en sådan utgångspunkt är avkastningsmetoden ofta mycket användbar, särskilt beträffande bostadsfastighet.

Vad angår industrifastighet o. dyl. är avkastningsmetoden såsom primär värderingsnorm antagligen i regel i praktiken mindre användbar, närmast på den grund att ägaren själv vanligen nyttjar sin fastighet och att dess avkastning inkluderas i allmänna rörelseinkomster. Beträffande sådan fastighet torde man därför i vanliga fall få tillgripa annan värderingsnorm, såsom faktisk anläggningskostnad och pris för inköp av fasta maskiner m. m. eller, i vissa fall, en uppskattning av vad det, med kännedom om byggnadskostnaden för dagen för visst normalt kubikutrymme skulle kosta att uppföra en nybyggnad, varefter reduktion sker med hänsyn till ålder, förslitning, återstående beräknelig varaktighetstid m. m. Att härvid kunna uppstå vissa svåra problem, ej minst med hänsyn till avskrivningarna, bör emellertid ej förbises. I detta avseende kan avkastningsmetoden lämpligen användas för

kontroll och justering. Det är nämligen ofta lättare att med utgångspunkt från denna bedöma vissa värderingsfrågor. Om exempelvis en byggnad beräknas ha kvar fem år av sin livslängd, så är dess värde i regel lika stort som det diskonterade nuvärdet av dessa fem års avkastningar (minskade med ränta å tomtvärdet), ett värde som, med hänsyn till att årsavkastningarna falla under de närmaste åren, särskilt vid låg räntefot är i det närmaste lika stort som värdet av de fem sammanlagda (med räntan å tomtvärdet minskade) årsavkastningarna. För bedömande av värdet av ett rivningshus kan uppenbarligen en dylik tankegång äga ett visst värde, likaså för värdering av en äldre industrianläggning eller en sådan industrianläggning som förutses ej kunna fullt utnyttjas under de närmaste åren.

Det lär vara uteslutet att i kommunalskattelagen närmare utveckla de spörsmål som i detta sammanhang kunna uppstå, men det må ifrågasättas, huruvida det ej kan verka i viss mån klarläggande, om några allmänna, mera principiella påpekanden göras i anvisningarna.»

I de remissyttranden, som avgivits över promemorian, har förslaget i förevarande punkt nästan genomgående tillstyrkts eller lämnats utan erinran. I vissa yttranden hava dock ifrågasatts ändringar i formuleringen. Endast *kammarrätten* har avstyrkt förslaget.

Av vissa *länsstyrelser* har framhållits, att de föreslagna bestämmelserna i huvudsak återgiva redan tillämpad praxis. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* framhåller lämpligheten av att beskattningsnämnden i första instans, innan taxering verkställes, anmodas göra sammanställningar rörande inom taxeringsdistriktet förekommande försäljningar av annan fastighet och köpeskillingarnas förhållande till deklarerad hyresavkastning, varigenom för vissa typer av exempelvis bostadsfastigheter kunde framräknas viss kapitaliseringsprocent att användas som riktlinje vid taxeringen. Detta kunde emellertid också framhållas i de anvisningar, som länsstyrelsen komme att utfärda. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* vill som en mycket viktig fördel med förslaget beteckna, att mera uppmärksamhet däri ägnas åt värderingsgrunderna beträffande annan fastighet än som hittills skett i kommunalskattelagens anvisningar. Medan frågorna om jordbruksvärdets uppskattning och skogsvärdes beräkning kanske fått spela en dominerande roll vid de tidigare allmänna fastighetstaxeringarna, hade nog värdesättningen av annan fastighet och särskilt industrifastigheter icke kommit att ske med den grad av säkerhet, som varit önskvärd, delvis beroende på frånvaron av allmänna normer därom i kommunalskattelagen. Länsstyrelsen föreslår tillika ändringar i de för annan fastighet gällande fastighetsdeklarationerna.

Länsstyrelsen i Uppsala län vänder sig mot den föreslagna punkten om det fall, då avkastningen väntas komma att förete mera avsevärda fluktuationer, i vilken det angives att en noggrann beräkning kräver att varje årsbelopp diskonteras till ett nutidsvärde, varefter de sålunda erhållna värdena sammanläggas. Härom yttrar länsstyrelsen:

»Denna regel, vilken enligt närmast föregående stycke gäller annan fastighet, särskilt bostadsfastighet, synes leda till följande sannolikt icke avsedda resultat.

Om en affärslägenhet i en bostadsfastighet är uthyrd på 5 år mot en hyra per år av 10,000 kronor, skall värdet erhållas genom kapitalisering av 10,000 (med avdrag av vederbörliga kostnader). Om hyran utgör för vart och ett av de 4 första åren 10,000 samt för det femte 11,000 kronor — exempelvis därför att affärens goodwillvärde anses stiga — skall varje års hyra, (även hyresbeloppen på 10,000 kronor) diskonteras, varvid sammanlagda nuvärdet på grund av hyresstegringen blir lägre än i förstnämnda fall. Proportionsvis enahanda sänkning erhålles, om kontraktet föreskriver för de 4 första åren 10,000 kronors årshyra och för det femte året en hyra av 9,500 kronor (på grund av fastighetens förslitning). Taxeringsregeln synes i stället böra vara att de beräknliga årsavkastningarna för samtliga 5 åren sammanläggas och värdet beräknas efter medeltalet. Då nämligen fastighetstaxeringen av praktiska skäl får gälla för en hel 5-årsperiod, innebär detta, att densamma icke gör anspråk på att för varje år svara mot den verkliga skatteförmågan. I de två sista exemplen utan diskontering skulle detta visa sig till fördel, respektive till nackdel för den skattskyldige under femte året, men denna omständighet bör icke föranleda att taxeringsvärdet för hela perioden nedsättes i undantagsfallen med varierande avkastning.»

Länsstyrelsen i Södermanlands län yttrar:

»Vad i promemorian anförts om lämpligheten av att vid värdering av byggnad även beakta dess ålder, förslitning och sannolika varaktighetstid m. m. anser länsstyrelsen böra komma till uttryck även i lagtexten. Vid hittillsvarande allmänna fastighetstaxeringar torde, åtminstone här i länet, i fråga om annan fastighet den kapitaliserade hyresavkastningen i de flesta fall varit normgivande vid taxeringsvärdets fastställande, utan att hänsyn tagits till den återstående tidrymd, under vilken de angivna hyresintäkterna kunnat beräknas inflyta. I anseende härtill bör å fastighetsdeklaration lämnas upplysning ej blott om byggnaders ålder utan även om det material, varav de äro uppförda, och övriga omständigheter, som kunna anses vara av betydelse vid beräkandet av deras varaktighet.»

Rörande taxering av bostadsbyggnad och tomt till sådan yttrar *länsstyrelsen i Jönköpings län*, bland annat, följande:

Enligt det i Jönköpings stad tillämpade förfarandet vid såväl 1928 som 1933 års fastighetstaxeringar hava med ledning av de i 18 § taxeringsförordningen omförmälda lagfartsförteckningar redan vid arbetets början utarbetats två översikter över samtliga under perioden timade, i förteckningen upptagna köp, den ena omfattande bebyggda fastigheter, den andra obebyggda. Översikten över de bebyggda fastigheterna har givit möjlighet dels att för varje fastighet beräkna proportionen mellan köpeskillning och vid senaste allmänna fastighetstaxering åsatt taxeringsvärde, dels att för varje fastighet beräkna proportionen mellan köpeskillningen och den avtalade hyresavkastningens värde enligt fastighetsdeklaration. Av de så erhållna uppgifterna hava vissa utmönstrats, exempelvis sådana som avse köp mellan nära anhöriga eller mellan ett aktiebolag och en enskild delägare i bolaget. Genom ordnande av de återstående uppgifterna efter de olika stadsdelarna, har för varje stadsdel kunnat bedömas fastighetsvärdenas förändring under de gångna åren ävensom bruttoräntabiliteten för olika fastighetstyper. Frånsett vissa ytterlighetsfall, som ej lämpligen kunna tagas till utgångspunkt för taxeringen av andra fastigheter av samma typ, har genom angivna förfarandet i stort sett god ledning erhållits för värdesättning av fastigheter utav samma art.

Av översikten över de obebyggda fastigheterna som varit föremål för köp — i de allra flesta fall nyavstyckningar — har utrönts, huru vissa stadsdelar

utmärkas av stigande markvärden och andra av konstanta markvärden. De av denna översikt framgående värdena visa i allmänhet mycket god inbördes överensstämmelse och kunna vanligen efter mindre jämkningar läggas till grund för markvärdetaxeringen.

Beträffande taxering av annan fastighet i allmänhet uttalar sagda länsstyrelse i huvudsak:

I P. M. angives den regeln, att en annan fastighets allmänna saluvärde är lika med saluvärdet av de påräkneliga normala framtida avkastningarna av fastigheten. Riktigheten av denna ekvation kan ej bestridas, men någon härledning av en fastighets allmänna saluvärde ur denna ekvation lärer svårigen kunna göras i de normala fallen. »Den framtida avkastningen» vet man ingenting om. Det allmänna ekonomiska läget, den olika räntabiliteten av olika förmögenhetsobjekt, penningvärdets förskjutning åt ena eller andra hållet — allt sådant inverkar på den framtida avkastningen, men är alldeles oåtkomligt för ett många år på förhand skeende bedömande. Att ur en ekvation härleda den obekanta ur en rad termer, som äro ännu obekantare — blir en olöslig uppgift. Den enda framkomliga vägen för beräkning av den framtida avkastningen är att verkställa densamma med ledning av den nuvarande avkastningen. I normala fall bör därför den regeln tillämpas, att allmänna saluvärdet i första hand skall bedömas med utgångspunkt från den nuvarande avkastningens värde.

Olämpligt är också att i normala fall röra sig med så vaga begrepp som »återstående beräknelig varaktighetstid», »sannolika varaktighetstiden», »återstående livslängd». Det blir mindre tillkrånglat att bedöma en fastighets värde i analogi med andra likartade fastigheter, vilkas anläggningskostnader man känner, än att gissa sig till dess »sannolika varaktighetstid». Det torde endast vara i exceptionella undantag, som man känner en framtida avkastning, som avviker från den nuvarande eller på förhand kan veta, att en fastighet om ett visst antal år blir värdelös. Men dessa undantagsfall äro inbördes av mycket skiftande art. Att binda dessa olika ärendens behandling vid en gemensam regel kan näppeligen anses vara lyckligt.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län anser, att avkastningsmetodens värde vid taxering av annan fastighet i förslaget blivit något för generellt betonat.

Länsstyrelsen i Värmlands län anför:

»Beträffande taxering av annan fastighet är det givetvis svårt att avgöra vilka beräkningsgrunder, som skola komma till användning för att få fram ett så rättvist taxeringsvärde som möjligt. I fråga om industrifastigheter torde det vara lämpligast bedöma dessa från fall till fall. Att här på förhand bestämma vissa beräkningsgrunder, som sedan skulle gälla för alla industrier, synes knappast riktigt, helst som industriernas värde är beroende på många olika faktorer såsom läge, råvarutillgång, kraftförsörjning m. m. Försäljningsvärden lämpliga att läggas till grund för taxering av industrifastigheter torde ytterst sällan föreligga. Beträffande bostadsfastigheter synes avkastningsmetoden vara den lämpligaste. För industrifastigheter torde den endast i undantagsfall kunna användas, detta på grund av de stora växlingar, som förekomma inom de olika industrigrenarna. En industrifastighets värde synes sålunda böra bedömas efter en vid taxeringstillfället beräknad anläggningskostnad, därvid hänsyn givetvis bör tagas till att fastigheten på grund av ålder eller andra omständigheter kan hava minskat i värde. Våra s. k. hemmaindustrier, som endast i viss mån äro beroende av världsmarknadens fluktuationer, torde däremot kunna värderas efter avkastnings-

metod och skulle i så fall medeltalet för exempelvis de senaste fem årens avkastning kunna läggas till grund för värderingen.»

Länsstyrelsen i Örebro län anser att den punkt, som talar om diskontering av framtida avkastningsbelopp till nutidsvärde, bör utgå på grund av svårigheten att överblicka utvecklingen under ens den närmaste framtiden. Det torde knappast få förväntas, att beskattningsmyndigheterna vid den stundande fastighetstaxeringen skulle våga inlåta sig på en bedömning av den normalt påräkneliga framtida avkastningen.

Kammarrätten anför:

»Då den huvudsakliga delen av de föreslagna författningsändringarna, vad angår grunderna för taxering av annan fastighet, avse en utbyggnad av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen, anser sig kammarrätten böra framhålla, att nyssnämnda anvisningar redan nu äro av en sådan vidlyfthet, att varje förslag om ytterligare utökning av desamma måste framkalla tvekan. I fråga särskilt om de uttalanden av allmänt innehåll, vilka hava till ändamål att förtydliga givna stadganden och åt taxeringsarbetet förläna ökad stadga och effektivitet, måste säkerhet föreligga att detta ändamål verkligen främjas, innan en påbyggnad av ifrågavarande bestämmelser i sådant syfte åvägbringas. Så kan emellertid ej sägas vara fallet med de två nya stycken i punkt 1 av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen, vilka mer ingående än hittills skett behandla frågan om värdering av annan fastighet. Vad först beträffar bostadsfastighet äro de föreslagna allmänna reglerna rörande avkastningsmetodens tillämpning så kända och allmänt anlitade, att det synes överflödigt att lagstifta här om. Metodens tyngdpunkt ligger för övrigt, vilket också framhålles i promemorian, i just de praktiska åtgärderna att beräkna huru stor avkastning för framtiden normalt bör kunna utvinnas av fastigheten samt att fastställa den kapitaliseringsprocent, som bör tillämpas vid uppskattningen. Härom lära emellertid några speciella regler icke kunna givas i anvisningarna. I fråga åter om byggnad för industriellt ändamål är givet, att användandet av anläggningskostnadsmetoden för taxeringsvärdets fastställande — vilken för övrigt i punkt 3 av ifrågavarande anvisningar i utförligare form förordas vid taxering av kraftverk — under vissa förutsättningar kan leda till ett riktigt resultat. Särskilt beträffande äldre anläggningar ställer det sig emellertid ofta svårt att utröna anskaffningskostnaden och för att kunna mera allmänt godtagas, torde metoden dessutom tarva utarbetandet av tabeller för indextal och avskrivningsprocenter i överensstämmelse med vad som skett i fråga om taxering av kraftverk. Med hänsyn till den skiftande karaktären hos de fastigheter, varom här är fråga, läres åvägbringandet av dylika tabeller i större utsträckning näppeligen låta sig göra, i följd varav det praktiska värdet av den föreslagna metoden blir i hög grad inskränkt.

Härtill kommer, att det finnes flera andra sätt för industrifastigheters taxering än de i förslaget antydda, såsom t. ex. värdering av en fabrik efter dess produktionsförmåga, maskininstallation, golvyta, kubikutrymme m. m. Det kan därför tänkas, att en exemplifiering av ett visst sätt att värdera en industrifastighet kan komma att verka så, att andra sätt för taxeringen av dylik fastighet bliva väl mycket satta tillbaka. Detta kanske kan sägas ej vara så lyckligt, då det beträffande industrifastigheter, som kunna vara särskilt svåra att värdesätta, mer än eljest gäller att låta alla tänkbara vägar stå öppna för åstadkommande av en riktig taxering.

Under åberopande av vad sålunda anförts och med erinran att jämväl i promemorian röjes en viss tvekan om lämpligheten av att i anvisningarna

intaga de ifrågavarande allmänna uttalandena rörande taxering av annan fastighet får kammarrätten förklara sig icke kunna tillstyrka ändringsförslagen i nu berörda delar.»

Svenska landskommunernas förbund yttrar:

»Erfarenheten från föregående fastighetstaxeringar giver vid handen, att särskilt värdering av industrifastigheter i allmänhet möter stora svårigheter. Med hänsyn till att avkastningen av en industrifastighet oftast i hög grad är beroende av det sätt, varpå rörelsen bedrives ävensom på grund av en hel del andra omständigheter, lär avkastningen endast undantagsvis kunna läggas till grund för värderingen av industrifastigheter. Någon ledning av skedda försäljningar kunna taxeringsmyndigheterna i regel icke få vid taxering av sådana fastigheter. I vissa fall torde en, ehuru tämligen approximativ värdesättning kunna ske med ledning av industrianläggningens produktionsförmåga. I de fall, då uppgift kan erhållas om den faktiska anskaffningskostnaden för anläggningen, däri inbegripet såväl byggnader som fasta maskiner, erhålles en fast utgångspunkt för värdesättning, men sådana uppgifter torde ofta icke kunna anskaffas, särskilt då fråga är om äldre anläggningar. Enligt förslaget till anvisning till 9 § kommunalskattelagen kan emellertid även den beräknelige anskaffningskostnaden tagas till utgångspunkt vid värderingen.

Förbundet, som ansluter sig till i promemorian härutinnan framförda synpunkter, ifrågasätter dock, huruvida anvisningarna icke borde givas en sådan avfattning, att därav framginge, att den beräknelige anskaffningskostnaden i regel endast borde läggas till grund för värdesättningen i sådana fall, då uppgift om den faktiska anskaffningskostnaden icke kunnat erhållas eller då en beräkning med ledning av den faktiska anskaffningskostnaden på grund av anläggningens ålder är vanskelig. Vidare borde enligt förbundets förmenande intagas anvisning om att den faktiska anskaffningskostnaden bör omräknas till nuvärde under beaktande icke blott av byggnadens ålder, förslitning och sannolika varaktighetstid m. m. utan jämväl av penningvärdets förändring (index). Det vore önskvärt att till ledning vid dessa beräkningar utarbetades hjälptabeller i huvudsaklig överensstämmelse med de till ledning vid 1933 års allmänna fastighetstaxering genom finansdepartementets försorg utgivna hjälptabellerna rörande taxering av vattenfall och kraftverk. Till prövningsnämndernas och i speciella fall jämväl till taxeringsnämndernas förfogande borde stå på området sakkunniga experter, som med ledning av givna direktiv kunde tillhandagå med råd, så att dessa taxeringar så långt möjligt komme att följa enhetliga principer inom riket i sin helhet.»

Det framlagda förslaget till anvisningar rörande taxering av annan fastig-
het har i det närmaste enhälligt tillstyrkts i de inkomna remissyttranden.
Endast kammarrätten har avstyrkt förslaget, bland annat med den motive-
ringen att det föranledde en icke önskvärd belastning av anvisningarna, som
redan vore tillräckligt vidlyftiga, samt att det till stor del återgäve redan
kända och tillämpade regler. Å andra sidan hava av vissa länsstyrelser starkt
framhållits önskvärheten och lämpligheten av bestämmelser i den angivna
riktningen. Den omständigheten, att flertalet taxeringsnämnder i regel knap-
past hava annan källa att tillgå för sin kännedom om beskattningsrätten
än lagtexten, synes mig utgöra ett vägande skäl att göra denna så fullstän-

*Departement-
chefen.*

dig, som lämpligen kan ske. Beträffande taxering av annan fastighet i allmänhet saknas för närvarande varje antydning om de bägge metoder, avkastnings- och anläggningskostnadsmetoden, som merendels tillämpas, samt om deras rätta innebörd och förhållande till varandra.

Mot den föreslagna textens utformning hava vissa anmärkningar framställts, som jag funnit böra föranleda omredigering. Genom denna torde de skäl, som föranlett kammarrättens ståndpunktstagande, delvis bortfalla. Den av länsstyrelsen i Uppsala län framställda anmärkningen synes utgå från att genom fastighetstaxeringen skulle fastställas värden, vilka kunde tänkas representera ett genomsnitt under den kommande femårsperioden. Enligt 6 § kommunalskattelagen skall emellertid värdesättningen ske med hänsyn till förhållandena vid taxeringsårets ingång. Från denna utgångspunkt lär anvisningspunkten vara riktig.

Jag förordar alltså, att i huvudsaklig anslutning till vad i promemorian föreslagits anvisningar införas i kommunalskattelagen rörande grunder för taxering av annan fastighet.

Brandförsäkringsvärdets betydelse för fastighetstaxeringen.

I den av mig förut vid behandling av frågan om värdesättning av annan fastighet återgivna punkten av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen anges brandförsäkringsvärde å byggnader såsom ett av de förhållanden, som jämte erlagda köpeskillingar kunna tjäna till ledning för bedömande av allmänna saluvärdet. Enligt 17 § 1 mom. taxeringsförordningen skall allmän fastighetsdeklaration innehålla uppgift om gällande brandförsäkringsvärde. Enligt 19 § samma förordning är brandförsäkringsanstalt efter anmaning skyldig att till ledning vid allmän fastighetstaxering avlämna uppgift rörande försäkringsvärdet å byggnader, som äro hos anstalten försäkrade mot brandskada.

I den inom finansdepartementet utarbetade promemorian föreslogs nu, att brandförsäkringsvärdet såsom särskild uppskattningsnorm skulle borttagas ur berörda anvisningspunkt och uppgifterna därom avföras ur deklarationsformulären, men att brandförsäkringsanstalts skyldighet att efter anmaning avlämna uppgift rörande brandförsäkringsvärde skulle bibehållas. I motiveringen yttrades bl. a. följande:

»I äldre tider, då skatterna voro lägre än nu och mindre krav ställdes på fastighetstaxeringen, torde brandförsäkringsvärdet hava betraktats som ett ej betydelselöst hjälpmedel vid taxeringarna. Det kan måhända göras gällande, att nämnda värde ej heller nu är betydelselöst såsom sådant hjälpmedel, och att under sådana förhållanden uppgiftsskyldigheten rörande det samma såsom föga betungande kunde bibehållas. Skälet för dess borttagande skulle emellertid vara, ej att uppgiftsskyldigheten vore svår att fullgöra, utan att uppgiften om brandförsäkringsvärdet inbjöde till att, där svårig-

heter att företaga taxering efter annan metod förefunnnes, undvika dessa genom att anknyta värderingen till brandförsäkringsvärdet, vilket nästan i regel skulle medföra ett oriktigt resultat.

I själva verket förefinnes intet som helst regelmässigt förhållande mellan brandförsäkringsvärdet och allmänna saluvärdet. Det råder möjligen en utbredd uppfattning, att i händelse av fullständig förstöring genom brandskada ersättning från försäkringsanstalten erhålles med hela försäkringsbeloppet. Denna uppfattning är emellertid givetvis oriktig. Brandförsäkringsvärdet har, där ej fullständig s. k. förvärdering ägt rum, ingen annan betydelse än att ange den maximisumma, inom vilken försäkringsbelopp kan utbetalas vid fullständig förstöring. Huru högt försäkringsbelopp som bestämmes beror ofta på graden av brandrisk och storleken av försäkringspremien. Vanligt är att, där försäkringspremien är låg, försäkringsbeloppet tilltages så högt att ej något tvivel skall föreligga om att varje partiell brandskada skall bliva fullt ersatt. Tillika må framhållas, att gränsen mellan fastighet och inventarier vanligen i brandförsäkringsavtalen drages på ett sätt, som ej överensstämmer med civillagstiftningens gräns mellan fast och lös egendom, och givetvis än mindre ansluter sig till skattelagstiftningens fastighetsbegrepp. För jordbruksfastighet verkställes ju numera taxeringen enligt normer, som sakna samband med brandförsäkringsvärdet, varför nämnda värde för denna taxering saklöst bör kunna undvaras. Även beträffande bostadsfastighet kan värdering regelmässigt ske efter annan grund. I fråga om industri- eller liknande fastighet kunde väl brandförsäkringsvärdet närmast tänkas tjäna till viss ledning vid taxeringen, men just beträffande sådan fastighet torde riskerna för ett missledande vara särskilt stora.

Det har därför velat synas, som om så starka skäl tala för att borttaga brandförsäkringsvärdet såsom särskilt angiven taxeringsnorm och avföra uppgifterna därom ur deklarationsformulären, att verkligt goda skäl behöva anföras för att bibehålla nuvarande bestämmelser i denna punkt.

Det anförda hindrar givetvis ej, att taxeringsmyndighet bör kunna vid behov infordra uppgift om brandförsäkringsvärde — jämväl från försäkringsanstalt, varför 19 § taxeringsförordningen bör bibehållas. Ej heller be-
tages skattskyldig rättigheten att i deklaration eller argumentering rörande värdesättningen åberopa brandförsäkringsvärdet, vilket, i synnerhet där förvärdering ägt rum, synes kunna vara befogat.»

Det framlagda förslaget i förevarande punkt har varit föremål för delade meningar i de avgivna remissyttrandena. *Överståthållarämbetet* och *sju länsstyrelser* hava ej framställt anmärkning mot detsamma. *Två länsstyrelser* hava tillstyrkt detsamma utom beträffande vissa fastigheter. *Fyra länsstyrelser* hava vänt sig mot förslaget, att brandförsäkringsvärdet skulle avföras ur fastighetsdeklarationerna; *tre* av dessa länsstyrelser hava däremot givit särskilt uttryck åt den meningen, att dess borttagande ur anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen vore befogat. *Tre länsstyrelser* hava uttryckt tve-

kan om de ifrågasatta ändringarna rörande brandförsäkringsvärdet. *Ätta länsstyrelser* hava avstyrkt dessa ändringar.

Av de övriga myndigheter och sammanslutningar, som yttrat sig rörande denna speciella fråga, har endast *kammarrätten* gjort erinringar och anslutit sig till tanken att avföra brandförsäkringsvärdet såsom särskild taxeringsnorm ur kommunalskattelagens anvisningar men låta det bibehållas i deklarationerna. Två reservanter i kammarrätten hava helt avstyrkt förslaget i denna punkt.

Ur yttrandena må några uttalanden här återgivas:

Länsstyrelsen i Uppsala län yttrar:

»Beträffande brandförsäkringsvärdets betydelse vid taxering av jordbruksfastighet utsåges i promemorian, att taxeringen numera sker enligt normer, som sakna samband med brandförsäkringsvärdet, varför nämnda värde för denna taxering saklöst bör kunna undvaras. En fastighets jordbruksvärde påverkas i hög grad av åbyggnadernas beskaffenhet och gäller detta särskilt de små fastigheterna, där byggnadsvärdet ofta är det väsentliga. Enligt punkt 2 i anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen skall vid taxering beaktas, om och i vilken omfattning ökning eller minskning av det värde, som erhålles vid tillämpning av de för fastigheter av motsvarande storlek i orten antagna enhetspriser eller andra allmänna taxeringsgrunder, bör äga rum till följd av förhållanden, vilka äro för den fastigheten säregna, såsom åbyggnadernas beskaffenhet, om de skilja sig från i orten för fastigheter av motsvarande storlek vanligt medelbestånd, det vill säga om å fastigheten finnes förnämligare bostadsbyggnad eller eljest ovanligt goda åbyggnader eller om åbyggnaderna äro olämpliga, förfallna eller otillräckliga. Gäller det alltså att avgöra, huruvida en ökning eller minskning i de efter enhetspris satta värdena bör vidtagas, måste brandförsäkringsvärdet vara till god ledning, då man av detsamma torde kunna utläsa bostadsbeståndets beskaffenhet vid jämförelse med andra fastigheter i orten.

Det har i promemorian framhållits, att hinder ej bör möta att vid behov infordra uppgift om brandförsäkringsvärdet, men då detta skulle komma att medföra ökat arbete för taxeringsmyndigheterna samt lämnande av uppgift i deklarationen icke torde förorsaka den skattskyldige särskilt besvär, anser länsstyrelsen, att skyldigheten att utan anfordran lämna uppgift bör kvarstå.

Länsstyrelsen anser fördenskull att brandförsäkringsvärdet fortfarande bör bibehållas som uppskattningsnorm vid fastighetstaxeringen.»

Länsstyrelsen i Kronobergs län anför:

»Vad först angår det i promemorian innefattade förslaget att borttaga brandförsäkringsvärdet såsom särskilt angiven taxeringsnorm och att avföra uppgifterna därom ur deklarationsformulären synes det länsstyrelsen tveksamt, huruvida uppgiftsskyldigheten i fråga om brandförsäkringsvärden i alla förekommande fall bör borttagas, helst som denna uppgiftsskyldighet, såsom i promemorian säges, är föga betungande och ifrågavarande uppgifter onekligen alltså kunna hava en viss betydelse vid fastighetstaxeringens verkställande.

Ännu enligt 1910 års oförändrade skattelagstiftning gällde ju, att vid fastighetstaxeringen 'åbyggnader å stadsegendom' och 'i köping och därmed jämförlig ort befintliga egendomars åbyggnad samt bruks-, kvarn- och fabriksbyggnader på landet' m. fl. byggnader ej fingo 'upptagas till lägre värde än det, för vilket samma byggnader äro hos allmän brandförsäkringsinrätt-

ning emot brandskada försäkrade', med mindre 'de särskilda skäl, vilka därtill föranlett, i taxeringshandlingarna eller nämndens protokoll antecknas'. Det är möjligt, att, även sedan hithörande föreskrifter ändrats, genom minnet av dem uppgifter om brandförsäkringsvärde någon gång inverkat vilseledande vid taxering. Men den i promemorian uttalade farhågan, att uppgifter i sådant avseende alltjämt skulle inbjuda till att oriktigt anknyta taxeringen av respektive fastigheter till deras brandförsäkringsvärden synes länsstyrelsen, med gällande tydliga bestämmelser i fråga om de värderingsgrunder, som skola användas, och allt bättre taxeringsorganisation, knappast grundad.

Särskilt får dylik farhåga anses ogrundad i fråga om jordbruksfastighet, beträffande vilken brandförsäkringsvärdet ju icke heller enligt tidigare lagstiftning haft någon betydelse, jämförlig med den ovan berörda för annan fastighet. Icke minst beträffande jordbruksfastigheterna innebära dock uppgifter i förevarande avseende enligt nu gällande föreskrifter och deklarationsformulär en mycket nyttig upplysning, som svårigen kan likvärdigt ersättas med andra uppgifter om fastigheterna.

Då vad angår stadsfastigheter vid brandförsäkring förvärdering brukar ske i stor utsträckning, synes det länsstyrelsen kunna vara av så mycket större betydelse, att vid sådana fastigheters taxering uppskattningsmännen hava uppgifter om gällande brandförsäkringsvärden.»

Länsstyrelsen i Blekinge län uttalar följande:

»Vad beträffar brandförsäkringsvärdets betydelse för fastighetstaxeringen synes obestriddligt, att starka skäl anförts för avförande av brandförsäkringsvärdet såsom särskilt angiven uppskattningsnorm i anvisningarna för fastighetstaxeringen. Länsstyrelsen anser dock för sin del önskvärt, att uppgifter å brandförsäkringsvärdena tillhandahållas vid fastighetstaxeringen, så att taxeringsmyndigheterna i varje fall må kunna verkställa jämförelse mellan taxerings- och brandförsäkringsvärdena, vilka sistnämnda värden i regel grunda sig på i särskild ordning granskade och prövade, detaljerade uppgifter om byggnaderna och deras beskaffenhet. En uppgift å brandförsäkringsvärdet kan giva anledning till verkställande av närmare undersökning eller kontroll vid taxeringen vilken värderingsnorm, som därvid eljest må tillämpas. Brandförsäkringsuppgifterna kunna således anses innebära en viss garanti för att felaktigheter icke skola uppkomma vid fastighetstaxeringen. Ehuru den i första punkten av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen intagna bestämmelsen om brandförsäkringsvärdet såsom uppskattningsnorm torde böra borttagas, anser länsstyrelsen således med stöd av vad här ovan anförts, att uppgift om brandförsäkringsvärdet fortfarande bör lämnas i deklarationsformulären.»

Länsstyrelsen i Hallands län yttrar följande:

»Länsstyrelsen kan icke biträda förslaget om att borttaga brandförsäkringsvärdet såsom särskilt angiven taxeringsnorm och avföra uppgifterna där- om ur deklarationsformulären. Enligt länsstyrelsens erfarenhet äro uppgifterna om brandförsäkringsvärdena icke betydelselösa såsom hjälpmedel i taxeringsarbetet. Särskilt de brandförsäkringsvärden, som tillkommit efter s. k. förvärdering, vilket tillvägagångssätt för närvarande användes av ett betydande antal försäkringsanstalter, hava varit till stor nytta för taxeringsmyndigheterna. Då ifrågakommande uppgiftsskyldighet dessutom är föga betungande för de skattskyldiga, anser länsstyrelsen att uppgifterna om brandförsäkringsvärde böra bibehållas å deklarationsformulären och sålunda fortfarande tjäna såsom taxeringsnorm. Då det för taxeringsmyndigheterna är av stort värde att få reda på, huruvida brandförsäkringsvärdet tillkommit ef-

ter s. k. förvärdering eller ej, anser länsstyrelsen, att den skattskyldiges uppgiftsskyldighet bör utökas härmed, och vill i sådant avseende föreslå att å deklarationsblanketterna under uppgiften om vilket år brandförsäkringen meddelats, införes förslagsvis följande fråga:

'Har brandförsäkringen meddelats efter förut skedd värdering?'

I samband härmed bör 19 § taxeringsförordningen erhålla ett tillägg, inbefattande skyldighet för brandförsäkringsanstalt att vid meddelande av uppgift rörande försäkringsvärde jämväl uppgiva, huruvida försäkringen tillkommit efter s. k. förvärdering.

Länsstyrelsen vill dessutom påpeka, att det även vid inkomsttaxeringen kan vara värdefullt att erhålla upplysning om huruvida brandförsäkring tillkommit efter förvärdering eller ej. Å bilagorna till självdeklarationen synes det därför lämpligt att införa en sådan förfrågan angående förvärdering, som föreslagits beträffande fastighetsdeklarationerna.»

Kammarrätten har i förevarande punkt gjort följande uttalande:

»I promemorian föreslås tillika borttagandet av hänvisningen till brandförsäkringsvärdet såsom norm vid uppskattningen av allmänna saluvärdet. Skälet härtill angives vara, att uppgiften om brandförsäkringsvärdet inbjöde till att, där svårigheter att företaga taxering efter annan metod förefunnnes, undvika dessa genom att anknyta värderingen till brandförsäkringsvärdet, vilket, då något som helst regelmässigt förhållande mellan detsamma och allmänna saluvärdet icke förefunnnes, nästan i regel skulle leda till oriktigt resultat.

Kammarrätten vill först erinra om, att någon bestämmelse om brandförsäkringsvärdet icke förefanns vare sig i motsvarande anvisning i förordningen om allmän fastighetstaxering år 1922 eller i 1921 års kommunalskatteskommittés förslag till kommunalskattelag. Däremot voro de till ledning för sistnämnda taxering avlämnade uppgifterna, såsom fastighetsdeklarationerna då kallades, så uppställda, att upplysning om brandförsäkringsvärdet erhöles, varjämte den i anslutning till samma taxering utfärdade taxeringsförordningen ålade styrelse för inländsk brandförsäkringsanstalt eller syssloman för utländsk sådan uppgiftsskyldighet beträffande brandförsäkringsvärdet å vissa fastigheter. Bestämmelsens förekomst i nu gällande lag härleder sig från 1927 års proposition med förslag till kommunalskattelag (nr 102). Anledningen till dess införande synes hava varit, bland annat, att man velat därmed i viss mån tillmötesgå det önskemålet, att någon ytterligare anvisning måtte meddelas beträffande taxering av sådan fastighet, särskilt fabriksbyggnad, som egentligen kunde användas endast just för det ändamål, varför den brukades, och alltså svårligen kunde säljas för annat ändamål.

Otvivelaktigt lämnar i de flesta fall brandförsäkringsvärdet föga ledning vid fastställandet av en fastighets taxeringsvärde. På grund härav torde vara lämpligt, att bestämmelsen om brandförsäkringsvärdet såsom grund för värdesättningen, vilken bestämmelse understundom synes kunna föranleda en oriktig taxering, borttages. Emellertid lärers å andra sidan ej kunna förnekas att i enstaka fall viss ledning kan vara att hämta ur brandförsäkringsvärdet. Till följd härav synas de i 17 § 1 mom. och 19 § taxeringsförordningen stadgade föreskrifterna om uppgiftsskyldighet i nu förevarande avseende böra bibehållas oförändrade.

Kammarrätten får alltså tillstyrka förslaget allenast i vad detsamma avser uteslutande ur anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen av den däri förekommande hänvisningen till brandförsäkringsvärdet.»

Med hänsyn till det motstånd mot borttagandet ur deklarationsformulären av uppgifter om brandförsäkringsvärden, som kommit till uttryck i remissvaren å departementspromemorian, kan jag ej förorda det i sådant avseende framställda förslaget. Den lämpligaste lösningen av det föreliggande spørsmålet synes mig vara att, på sätt förordats av vissa länsstyrelser och av kammarrätten, bibehålla ifrågavarande uppgifter i deklarationsformulären men borttaga nämnda värde såsom särskilt angiven taxeringsnorm ur anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen, vilket i själva verket innebär en återgång till vad som gällde före år 1928. Att uppgifterna om brandförsäkringsvärdena i vissa fall kunna vara anledning till oriktig taxering torde få anses bekräftat i yttrandena. Genom att stadgandet om brandförsäkringsvärdet såsom särskild värderingsnorm strykes, borttages i och med detsamma det stöd, som beskattningsnämnderna tilläventyrs i detta stadgande kunnat finna för en dylik felvärdering. Att sådana brandförsäkringsvärden, som grunda sig på förvärdering, äga större värde för taxeringen än övriga brandförsäkringsvärden, torde ligga i sakens natur. Vid fastställande av nya deklarationsblanketter synes därför böra tagas i övervägande, huruvida ej i deklarationerna uppgifter böra meddelas, i vad mån brandförsäkringsvärdena grunda sig på förvärdering.

Taxering av vattenfall m. m.

Rörande taxering av vattenfall och kraftverk m. m. infördes genom lagstiftning år 1932 i anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen en ny (tredje) punkt av följande lydelse:

»Taxering av *vattenfall* med tillhörande byggnader torde endast undantagsvis kunna ske med ledning av faktiskt erlagda köpeskillingar.

Utbyggt vattenfall uppskattas till värdet på normal lågvatteneffekt enligt för orten gällande pris på vattenkraft, under hänsynstagande till den tid, som beräknas förflyta, tills fallet blir utbyggt, regleringsmöjligheter vid fallet, förhållanden som inverka på kostnaderna för fallets utbyggande såsom fallhöjd, fallets längsträckthet och grundförhållanden, avstånd från järnvägsstation och huvudsaklig kraftavsättningsort, kostnader för andel i regleringsdamm m. m.

Normal lågvatteneffekt beräknas efter bruttofallhöjden vid normalt lågvattenstånd och normal lågvattenmängd. Vattenmängd, som måste avstås till samfärdsel och andra behov, medräknas ej.

Utbyggt vattenfall, som ej kan tillgodogöras tillsammans med annat vattenfall, kan anses sakna självständigt värde, om dess fallhöjd understiger en meter. Vattenfall, som ej kan förväntas bli utbyggt inom överskådlig framtid, kan jämväl anses sakna särskilt värde.

Värdet av *kraftverk* kan uppskattas med utgångspunkt från den avkastning, som med hänsyn till den för anläggningen naturliga kundkretsen bör normalt kunna påräknas från en dylik anläggning, samt normala omkostnader för verkets årliga drift under beaktande av anläggningens påräkneliga varaktighetstid.

Då emellertid tillfredsställande uppgifter för bedömande av de i det föregående angivna förhållandena vanligen ej torde stå till förfogande, bör vid

taxering av kraftverk följande värderingsmetod i regel komma till användning.

Vattenfallet såsom sådant uppskattas, såsom om det vore outbyggt och skulle omedelbart utbyggas.

Den mark å land, som tages i anspråk för anläggningen med bostadshus, upptages till skäligt värde.

Värdet å i kraftverk ingående byggnader, däri inbegripna fasta maskiner, uppskattas särskilt för byggnadsarbeten, jämväl bostadshus, särskilt för turbinutrustning och särskilt för elektrisk utrustning med utgångspunkt från den faktiska anskaffningskostnaden, omräknad till värdet vid den tidpunkt taxeringen avser under hänsynstagande till prisändringar, som ägt rum sedan de tidpunkter, då anskaffning skett, och erforderlig avskrivning. Vid uppskattning av avskrivningens storlek beaktas, att för större anläggningar vanligen kan beräknas en längre varaktighetstid än för mindre sådana.

Avdrag får vid uppskattningen ske för skyldighet att leverera ersättningskraft, grundad på vattenlagen; rättighet att utfå dylik kraft skall, i den mån rättigheten kan utnyttjas av den fastighet, varmed den är förenad, tagas i betraktande vid dess taxering.

För uppskattning av värdet å *kvarnar, sågar och liknande smärre anläggningar* torde, i den mån ej annan värderingsgrund står till buds, sist omnämda värderingsmetod i tillämpliga delar kunna komma till användning.

Regleringsdamm uppskattas med hänsyn till dels för densamma i anspråk tagen mark, dels dammbyggnaden. Dammbyggnad uppskattas på sätt ovan sagts om till kraftverk hörande byggnad. I kostnaden för byggnaden inräknas kostnad för rensningar intill dammen ovan- och nedanför densamma. Värdet av de vattenfallsfastigheter, som bidragit till regleringsdammen, minskas i stället med belopp, svarande mot deras andel i dammanläggningen.»

I berörda inom finansdepartementet utarbetade promemoria föreslås i dessa anvisningar ändringar av följande lydelse:

»Taxering av — — — erlagda köpeskillingar.

Outbyggt vattenfall — — — blir utbyggt, möjligheter till korttidsreglering av vattenföringen vid fallet, förhållanden — — — regleringsdamm m. m. (fallvärde).

Normal lågvatteneffekt beräknas, vare sig vattendraget är reglerat eller ej, efter den faktiska bruttofallhöjden vid normalt lågvattenstånd och den faktiska normala lågvattenmängden. Vattenmängd, som vid normal lågvattenföring måste avstås till samfärdsel och andra behov, medräknas ej.

Outbyggt vattenfall — — — omedelbart utbyggas.

Den mark — — — skäligt värde (utmålsvärde).

Värdet å — — — särskilt för turbinutrustning, särskilt för elektrisk utrustning och särskilt för reservkraftmaskineri med utgångspunkt — — — mindre sådana. (Värde å byggnader.)

Avdrag får — — — till användning.

Regleringsdamm uppskattas — — — hörande byggnad. I kostnaden för byggnaden inräknas kostnad för sådana rensningar intill dammen ovan- och nedanför densamma, som äro nödvändiga för att avbörda vattnet. Värdet av — — — andel i dammanläggningen.»

Tillika har i promemorian föreslagits ett tillägg till första punkten av dessa anvisningar av innehåll att mark, som t. ex. på grund av uppdämning satts under vatten, i regel torde sakna värde även om den före uppdämningen haft större eller mindre sådant.

Dessa ändringar motiveras i promemorian på följande sätt:

»Genom lagstiftning år 1932 infördes nya bestämmelser om taxering av vattenfall, kraftverk m. m. Erfarenheten hade givit vid handen, att tidigare på detta område synnerlig oklarhet varit rådande, och att taxeringarna utfallit i hög grad ojämnt. 1932 års lagstiftning betraktades närmast som ett försök att åstadkomma ett bättre tillstånd. Tvivel lär emellertid ej råda att detta försök slagit i huvudsak lyckligt ut, och att den s. k. anläggningskostnadsmetoden, om vilken jämförelsevis utförliga anvisningar meddelades och som ytterligare utvecklades i deklarationsformulären, kan anses utgöra en i stort sett tillfredsställande grund för uppskattning av flertalet kraftverksfastigheter. Dock måste metoden i tillämpningen ytterligare utvecklas, något som emellertid i stort sett synes kunna och böra ske utan lagändringar, genom att i viss mån omarbета deklarationsformulären och ställa till förfogande nya hjälptabeller m. m., för vilkas utarbetande samråd torde böra äga rum med intresserade vattenkraftskretsar m. fl. Emellertid lär mot avfattningen av tredje punkten i anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen kunna framställas några anmärkningar om bristande tydlighet, varav följt tvistigheter, vilka böra kunna undvikas i framtiden, om vissa förtydliganden äga rum.

Värdet å outbyggt vattenfall skall enligt sagda anvisningar uppskattas till värdet på normal lågvatteneffekt enligt för orten gällande pris på vattenkraft, under hänsynstagande till olika omständigheter, däribland 'regleringsmöjligheter vid fallet'. Detta uttryck lär i åtskilliga fall, särskilt av intresserade kommuner, hava uppfattats så, att hänsyn skulle tagas till möjliga sjöregleringar och andra omständigheter som eventuellt kunna tänkas höja fallets värde i framtiden. Detta åsyftas emellertid ej med uttrycket i fråga, som i stället avser att antyda att fallet, därest vattenmängden *invid detsamma* kan genom s. k. dygns- eller veckoreglering bättre tillgodogöras, erhåller ett högre värde. Omformulering med hänsyn härtill synes böra äga rum. En mera avlägsen möjlighet till sjöreglering eller dylikt avspeglar sig i stället i ortens gällande pris för vattenkraft och kommer såmedelst att påverka taxeringen.

Stadgandet att 'normal lågvatteneffekt beräknas efter bruttofallhöjden vid normalt lågvattenstånd och normal lågvattenmängd' lär hava givit anledning till olika tolkningar, i det kraftverksägare stundom velat göra gällande att till grund för taxeringen skulle läggas den 'naturliga' lågvattenmängd, som förefanns före regleringen, medan intresserade kommuner någon gång drivit den satsen att i ett outbyggt fall fråga skulle vara om den lågvattenmängd, som kunde vara att förvänta efter utbyggnad och reglering. Ingen av dessa uppfattningar lär vara riktig. Hänsyn bör i stället tagas till den lågvattenmängd — liksom även till det lågvattenstånd — som faktiskt förefinnes. Detta synes böra uttryckligen angivas i lagtexten.

Därest vattenmängd måste avstås till samfärdsel och andra behov, skall den enligt ifrågavarande anvisningar ej medräknas. Uppenbarligen är här fråga allenast om den åtgång på vatten för främmande behov som faktiskt inkräk-

tar på lågvattenmängden. Om exempelvis — såsom fallet är i de norrländska vattendragen, där lågvatten inträffar under vinterhalvåret — flottning äger rum endast vid större vattenföring, inkräktar denna ej på lågvattenmängden. Erfarenheten lär ha utvisat, att förtydligande härutinnan är önskvärt.

Det stycke i anvisningarna, som behandlar värderingen enligt anläggningskostnadsmetoden av kraftverk, synes i anslutning till den uppdelning som befunnits böra göras i deklarationsformulären, böra så omformuleras, att särskild uppskattning bör ske jämväl med hänsyn till reservkraftmaskineri, till skillnad från byggnadsarbeten, turbinutrustning och elektrisk utrustning.

Vad angår regleringsdammar lär frågan om kostnaden för rensningar hava vållat svårigheter vid tillämpningen. Det kan ej heller bestridas, att denna fråga kan principiellt vara föremål för olika uppfattningar. Den har emellertid i gällande lagstiftning ansetts böra lösas på det sättet, att i kostnaden för byggnaden inräknas kostnad för rensningar intill dammen ovan- och nedanför densamma. En sådan lösning av spørsmålet lär alltjämt framstå som den mest naturliga. Följdriktigt är givetvis, att hänsyn skall tagas endast till sådana rensningar, som krävts för regleringen såsom sådan, men ej till dem som erfordrats för tillgodoseende av sådana behov som t. ex. flottled, farled, fiske m. m. Ett förtydligande i sådan riktning lär vara önskvärt. Uppenbart är, att detta bör gälla även till kraftverk hörande damm, vilket emellertid ej torde behöva uttryckligen utsägas.

Det må ock här framhållas, att det ej lär vara ovanligt, att kommuner framställa yrkanden om taxering av mark, som översvämmats genom upp-dämning, under den motivering att kommunerna eljest skulle genom vattenkraftsanläggningen gå miste om beskattningsföremål, som förut tillkommit dem. En dylik motivering är icke bärande. Om en kommun mister jordområden, måste dessa betraktas som icke längre existerande för kommunen, på samma sätt som om exempelvis en fabrik nedlägges eller dylikt. Även om ett sådant mistande kan för kommunen framstå såsom beklagligt, lär intet vara att göra däråt. Ett uttryckligt stadgande i ämnet torde vara av behovet påkallat och synes lämpligen böra hava sin plats i slutet av andra punkten av anvisningarna till 9 §.

I gällande deklarationsformulär för vattenfallsfastigheter skiljes mellan fallvärde, utmålsvärde och värde å byggnader. Det torde vara lämpligt att, för belysande av sambandet mellan lagtexten och uppställningen av deklarationsformulären, i lagtexten införa dessa benämningar på vederbörliga ställen i tredje punkten av anvisningarna till 9 §.»

I de avgivna remissyttrandena hava förslagen till ändringar rörande taxering av vattenfall m. m. i allmänhet lämnats utan erinran eller tillstyrkts. I *länsstyrelsernas* yttranden rörande denna fråga har spørsmålet vanligen ej gjorts till föremål för särskilt uttalande. Det har från några håll vitsordats, att 1932 års lagändringar föranlett förbättringar av taxeringen av vattenfall m. m.

Länsstyrelsen i Kalmar län ifrågasätter, huruvida ej det i promemorian föreslagna tillägget till punkt 1 av anvisningarna till 9 § kommunalskattela-

gen rörande taxering av mark, som genom uppdämning blivit satt under vatten, kan utgå.

Länsstyrelsen i Hallands län har överlämnat ett av *en sakkunnig* avgivet yttrande, däri beröras de för taxering av vattenfall tänkbara metoderna, anläggningskostnadsmetoden och avkastningsmetoden, och framhålles den sistnämnda metodens principiella företräden.

Vattenfallsstyrelsen yttrar:

»I anvisningarna föreskrives, att 'normal lågvatteneffekt beräknas efter bruttofallhöjden vid normalt lågvattenstånd och normal lågvattenmängd'. Enligt promemorian bör detta stadgande erhålla följande lydelse: 'Normal lågvatteneffekt beräknas, vare sig vattendraget är reglerat eller ej, efter den faktiska bruttofallhöjden vid normalt lågvattenstånd och den faktiska lågvattenmängden.'

Det förefaller, som om denna föreskrift borde förtydligas sålunda, att med den faktiska normala lågvattenmängden skall förstås medeltalet för ett så stort antal år som möjligt av de vattenmängder, vilka var för sig utgöra den minsta vattenmängden under året, varvid, då fråga är om reglerat vattendrag, medeltalsberäkningen skall börja med det år, då regleringen tagits i bruk. Skulle regleringen pågått så kort tid, att statistiskt material saknas, får till grund för taxeringen läggas den lågvattenmängd efter reglering, som beräknats vid domstolsbehandlingen av regleringsmålet.»

Kammarrätten anför rörande ifrågavarande förslag:

»I promemorian under rubriken 'Taxering av vattenfall m. m.' upptagna ändringsförslag föranleda allenast följande erinringar från kammarrättens sida. Vad angår förslaget om frånräknande från anläggningskostnaderna av kostnaderna för sådana rensningar intill en damm, som erfordras för tillgodo-seende av behov av flottled, farled, fiske m. m., är blott det att säga, att en dylik beskärning av anläggningskostnaderna har till följd, att fallvärdet ej heller får påverkas av de ogynnsamma utbyggnadsförhållanden, som bestå i skyldigheten att vidtaga de ifrågavarande åtgärderna för flottled, farled, fiske m. m. Tillägget till sista stycket av punkt 1 av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen i fråga om mark, som på grund av uppdämning blivit satt under vatten, torde kunna undvaras. Vad däri utsäges förefaller ganska självklart. Av kommun framställt yrkande om taxering av översvämrad mark synes också mera vara ett uttryck för missnöje med förlust av beskattningsföremål än ett påstående om att marken äger visst värde.»

Svenska landskommunernas förbund har gjort ett uttalande av följande innehåll:

»De föreslagna ändringarna av bestämmelserna rörande taxering av vattenfall och kraftstation, som huvudsakligen avse att förtydliga nu gällande stadganden, torde vara lämpliga och av behovet påkallade. I detta sammanhang vill förbundet emellertid framhålla önskvärdheten av att de ovanberörda till ledning vid 1933 års allmänna fastighetstaxering utarbetade hjälptabellerna rörande taxering av vattenfall och kraftverk bliva föremål för viss omarbetning till nästkommande allmänna fastighetstaxering. Erfarenheten synes nämligen utvisa, att berörda tabeller tillämpats så, att taxeringsvärdena å såväl vattenfall som kraftverk i stor utsträckning blivit för låga. Så synas de i tabellerna angivna normala fallvärdena i vissa landsdelar med goda avsättningsmöjligheter för elektrisk energi vara för låga. Ej heller synes den avsevärda förhöjning av fallvärdet, som kan föranledas av särskilt goda utbyggingsmöjligheter hava tillbörligen vid taxeringen beaktats. Om så ej sker måste

anläggningens taxeringsvärde bliva för lågt, då själva kraftverkets värde beräknas enligt anläggningskostnadsmetoden samt anläggningskostnaderna vid goda utbyggnadsmöjligheter i hög grad kunna understiga de för anläggningar av den ifrågavarande storleksordningen normala. Om över huvud taget några normala fallvärden böra intagas i hjälptabellerna, synes uttryckligen böra angivas, att avsevärda avvikelser härifrån kunna förekomma samt exempel på sådana avvikelser anföras. Vidare synas vid hjälptabellernas tillämpning allt för stora avskrivningar å anskaffningsvärdet hava medgivits. Särskilt torde detta hava varit fallet beträffande äldre anläggningar, för vilka flera års avskrivningar beräknats. Då en anläggning underhålles så, att den trots relativt hög ålder befinner sig i fullt driftdugligt skick, bör försiktighet vid medgivande av avskrivningar iakttagas, samt särskild uppmärksamhet inriktas därå, att icke i såsom underhållsarbeten redovisade kostnader till äventyrs ingå kostnader för ombyggnad och grundförbättringar. För reservstationer böra avskrivningarna givetvis i regel beräknas till vida lägre belopp än för vanliga kraftstationer.»

Svenska vattenkraftföreningen har till sitt utlåtande fogat ett antal publikationer och skrifter rörande värdering av kraftverk m. m. och yttrar för egen del i huvudsak följande:

»Föreningen anser sig kunna vitsorda, att 1933 års allmänna fastighets-taxering i stort sett medförde något jämnare taxeringsvärden för vattenkraftverk än den allmänna taxeringen fem år tidigare. Fortfarande uppvisade emellertid taxeringsvärdena i många fall oförklarligt stora avvikelser från vad som med hänsyn till resp. anläggningars ålder, storlek och läge m. m. kunde anses motsvara allmänna saluvärdet. Hithörande förhållanden belysas av den i meddelande nr 30 i föreningens skriftserie publicerade undersökningen, bilaga 1, över taxeringsutfallet vid 1933 års allmänna fastighetstaxering.

Genom de till nämnda taxering utarbetade anvisningarna gavs taxeringsförfarandet otvivelaktigt större stadga än tidigare. Ytterligare förbättringar äro emellertid önskvärda, såsom också påpekas i promemorian. Föreningen delar den däri uttalade åsikten att någon ingripande lagändring f. n. ej synes erforderlig. Förbättringar böra kunna åstadkommas genom smärre justeringar i anvisningarna, omarbetade deklarationsformulär, nya hjälptabeller m. m. Föreningen skulle gärna se, att härvidlag liksom år 1932 departementet och vattenkraftintresserade kunde samråda i viss utsträckning, vilket också föreslås i promemorian. I detta sammanhang vill föreningen meddela, att vissa diskussioner i hithörande frågor ägde rum hösten 1933 mellan intresserade inom och utom föreningen. Med ledning av då föreliggande ytterligare erfarenhet om kostnadsindex för vattenkraftverk ansågs därvid den till 1933 års taxering utarbetade indextabellen i fortsättningen lämpligen böra ersättas med en modifierad index, vilken jämte skrivelse av februari 1934 närslutes som bilaga 2.

Föreningen övergår härafter till de i promemorian föreslagna ändringarna i anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen, i vad dessa röra taxering av vattenfall m. m.

Förslaget att i anvisningen rörande värdering av outbyggt vattenfall, vilken anvisning även är tillämplig vid taxering av utbyggt vattenfall enligt anläggningskostnadsmetoden, i förtydligande syfte ersätta 'regleringsmöjligheter vid fallet' med 'möjligheter till korttidsreglering av vattenförlingen vid fallet' synes kunna förordas. Framtida möjligheter till års- och säsongreglering av högre upp i vattendraget eller vid fallet belägna sjöar böra

nämligen avspegla sig i ortens gällande pris för vattenkraft. Genomförda regleringar av sistnämnda slag medföra höjning av taxeringsvärdet på grund av ökning av den för värdet bestämmande vattenföringen. Föreningen vill emellertid i detta sammanhang påpeka, att möjligheterna till korttidsreglering endast undantagsvis torde kunna bedömas vid utbyggda vattenfall. Den citerade anvisningen blir därför i huvudsak tillämplig endast vid taxering av utbyggda vattenfall.

I princip finnes intet att invända mot att vattenfallets effekt skall beräknas med ledning av den faktiskt förefintliga vattenföringen, d. v. s. den vattenföring som erhålles med för tillfället genomförda regleringar, och således ej heller mot ett förtydligande i detta avseende. Man måste emellertid göra klart för sig, att det alltid är avsevärt svårare att bestämma den 'faktiska lågvattenmängden' än att bestämma den naturliga lågvattenmängden. I synnerhet gäller detta ett nyreglerat vattendrag. Lågvattenmängden är nämligen ett statistiskt begrepp, som icke kan angivas med säkerhet förrän erfarenhet från ett antal år med genomförd reglering föreligga. Innan dess måste man nöja sig med att, under antagande av att någon viss tappningsplan kommer att följas, beräkna regleringens inverkan.

I detta sammanhang vill föreningen under åberopande av sin skrivelse den 10 mars 1932, meddelande nr 24 i föreningens skriftserie, bilaga 3, ånyo anföra betänkligheter mot att värdet av ett vattenfall skall beräknas efter normala lågvatteneffekten. Anledningen till att denna effekt på sin tid valdes som norm vid taxeringen i stället för den sedan länge vid köp av vattenfall m. m. tillämpade beräkningen på basis av vattenmängden med i medeltal nio månaders varaktighet per år var dels att den normala lågvattenmängden och lågvatteneffekten spela stor roll i vattenlagen, dels att lågvattenmängden ansågs representera ett enklare och mera lättförståeligt statistiskt begrepp än niomånadersvattenmängden. Värdering efter lågvattenmängden har emellertid enligt föreningens uppfattning ett par olägenheter. I reglerade (säsong- och korttidsreglerade) vattendrag är den beroende av ovanförliggande kraftverks minskade vattenförbrukning under nätter, helgdagar och semestertid och blir därigenom ett mera obestämt begrepp än niomånadersvattenföringen, som är mindre beroende av tillfälliga avvikelser av antytt slag. En bokstavstolkning av vattenlagens lågvattendefinition utsluter icke, att ett korttidsreglerat vattendrag, där vattenföringen åtminstone en gång varje år nattetid nedgår till 0, skulle kunna påstås ha en normal lågvattenmängd av 0 m³/s. Det kan anföras, att Statens Meteorologisk-Hydrografiska Anstalt för dylika korttidsreglerade vattendrag ej längre angiver normala lågvattenmängden utan har övergått till att angiva vattenmängden med 95 % varaktighet. Utan tvivel torde de deklarerande och taxeringsmyndigheterna i flertalet fall ha lika svårt att angiva naturliga lågvattenmängden som niomånadersvattenmängden. I bägge fallen måste man nämligen anlita tillgängliga uppslagsböcker, exempelvis 'Sveriges utbyggda vattenkraft 1930', där bägge vattenmängderna finnas angivna, eller ock konsultera Statens Meteorologisk-Hydrografiska Anstalt. Den allvarligaste olägenheten med normala lågvattenmängden är emellertid att den icke ger något riktigt uttryck för fallets värde. Av två lika vattenfall med samma normala lågvattenmängd har nämligen fallet i det sjöfattigare eller nederbördsrikare området, som således har större medelvattenmängd, ett högre värde. Hade fallen däremot haft samma niomånadersmängd, skulle värdet hava varit praktiskt taget lika. Man kan nämligen vid normal relation mellan värdet av kraft med olika varaktighet utgå från att värdet av kraftbristen under årets tre vattenfattigaste månader, om utbyggnadsstorleken icke är alltför extrem, i stort sett motsvarar värdet av kraftöverskottet under

övriga nio månader, varvid brist resp. överskott räknas från niomånaders-effekten. Av anförda skäl vill föreningen förordna, att niomånaderseffekten skall vara avgörande för taxeringen. Man måste självfallet samtidigt härmed sänka kraftens enhetsvärde.

Mot det föreslagna förtydligandet beträffande vatten, som skall avstås till andra intressen, finnes intet att erinra och ej heller mot förslaget, att undantagsvis inom vattenkraftverk förekommande reservmaskineri särskilt skall angivas.

Föreningen har i förutnämnda skrivelse 1932 velat framhålla, att vid taxering av regleringsdammar bör beträffande rensningar endast rensningar för dammens grundläggning medräknas. Föreningen ställer sig fortfarande tveksam till den principiella lämpligheten av att även rensningar erforderliga för vattnets avbördande skola medräknas. Med hänsyn bl. a. till att tveksamma gränssfall kunna förefinnas vill föreningen emellertid nu ansluta sig till promemorians tolkning av denna fråga och däri föreslagen förändring.

Föreningen kan således tillstyrka promemorians förslag till förtydliganden m. m. i bestämmelserna rörande taxering av vattenfall m. m. men har samtidigt velat uttrycka önskemål om att taxering skall ske efter niomånaderseffekten. Promemorians samtliga förslag till förändringar avse taxering enligt den s. k. anläggningskostnadsmetoden. Däremot beröres icke alls den s. k. avkastningsmetoden för taxering av vattenkraftverk, vilken enligt föreningens förmenande utgör den principiellt riktigare metoden. I promemorians avsnitt 'Grunderna för taxering av annan fastighet' anføres: 'Helt allmänt sett torde kunna göras gällande, att annan fastighets allmänna saluvärde är lika med nuvärdet av de påräkneliga normala framtida avkastningarna av fastigheten . . . Man kan därför med ett visst fog göra gällande, att för annan fastighet taxering efter avkastningsmetoden borde vara den mest tillförlitliga.' Föreningen vill helt ansluta sig till de anförda synpunkterna och anser, att den nuvarande lagstiftningen beträffande taxering av vattenfall m. m. i alltför hög grad skjutit avkastningsmetoden åt sidan. Föreningen är emellertid ingalunda ovetande om att avkastningsmetoden, vilken vid sakkunnig tillämpning ger taxeringsvärden som bättre ansluta sig till allmänna saluvärdet än anläggningskostnadsmetoden, vid osakkunnig tillämpning lättare än anläggningskostnadsmetoden kan giva avsevärt felaktiga taxeringsvärden. Metoden ställer således större krav på den taxerande. Under alla omständigheter måste emellertid den strikta avkastningsmetoden hava sitt värde för kontroll och justering av taxeringsvärden för vattenkraftverk samt vid de tillfällen, då en ingående värdering behöver göras.

En av ingenjör Charles Hässler föreslagen och i flera fall tillämpad modifierad avkastningsmetod ställer mindre krav på den taxerande än den strikta metoden. Den modifierade metoden innebär, att kraftverkets normala årsinkomst vid kraftstationsväggen beräknas efter ett standardförfarande samt att denna inkomst anses utgöra en viss bestämd procent av taxeringsvärdet, varför detta helt enkelt erhålles därigenom, att den beräknade normala årsinkomsten multipliceras med ett bestämt tal. För beräkningen av den normala årsinkomsten erfordras kännedom om kraftverkets energiproduktionsförmåga. Denna beräkning synes, om förklaring lämnas, böra kunna utföras även av icke tekniker.

Den modifierade avkastningsmetoden tar icke som den strikta avkastningsmetoden full hänsyn till alla på det allmänna saluvärdet inverkan- de faktorer men gör det i betydligt högre grad än anläggningskostnadsmetoden. Skillnaden mellan de tre metoderna vid taxering belyses i stora drag av nedanstående tabell, som avser tre kraftverk av samma ålder, på samma ort, med samma kraftavsättning, vid samma vattendrag och med samma fall-

höjd, med samma grundförhållanden samt samma byggnader så när som på t. ex. olika längd på vattenvägarna, varigenom utbyggnadskostnaderna blivit skiljaktiga.

Utbyggnads- möjligheter	Anläggnings- kostnadsmetoden	T a x e r i n g s v ä r d e	
		Modifierad av- kastningsmetod enl. Hässler	Strikt avkastningsmetod (= den metod som ger det mest oantastliga taxerings- värdet)
Dåliga	Högt	Normalt	Lågt
Normala	Normalt	»	Normalt
Goda	Lågt	»	Högt

Av tabellen framgår, att den modifierade avkastningsmetoden ger resultat, som ligga emellan de riktiga värdena enligt den strikta avkastningsmetoden och värdena enligt anläggningskostnadsmetoden. En närmare undersökning visar därutöver, att den modifierade avkastningsmetodens resultat ligga närmare den strikta metodens värden än anläggningskostnadsmetodens.

Föreningen ifrågasätter, om icke den modifierade avkastningsmetoden borde kunna tillämpas vid taxering i de fall, där anläggningskostnadsmetoden ger för extrema värden och där samtidigt den strikta avkastningsmetoden anses vara alltför komplicerad. Det skulle därför vara önskvärt, om genom finansdepartementets försorg tabeller kunde utarbetas över normala kraftvärdet vid kraftstationsväggen. Föreningen vill i detta sammanhang erinra om ingenjör Charles Hässlers utredning om normala kraftvärden, Svenska vattenkraftföreningens publikation 289, bilaga 4. De officiella tabellerna skulle kunna användas även vid tillämpningen av den strikta metoden. För denna vore dessutom tabeller över normala årskostnader önskvärda.»

Föreningen hänvisar härefter till en ännu ej publicerad uppsats och yttrar slutligen:

»Med anledning av promemorians uttalande rörande dämningsskadad mark vill föreningen i förbigående erinra om att skadan å mark ersättes med fulla värdet och 50 % förhöjning. Vederbörande kommun förlorar genom skadan visst garantiskatteunderlag men torde som regel samtidigt kunna påräkna viss kompensation i skattehänseende huvudsakligen genom skatt på ökade inkomster av kapital, motsvarande erhållna ersättningar. Den kommun, på vilkens område regleringsdammen blir förlagd, torde på grund av dammen undantagslöst erhålla full kompensation i skattehänseende. Under nuvarande förhållanden beträffande ränteläge m. m. är det däremot i allmänhet icke säkert att andra berörda kommuner annat än i gynnsamma fall bliva fullt kompenserade. Sistnämnda förhållande synes föreningen mindre tilltalande men med hänsyn till frågans komplicerade natur är föreningen icke beredd att lämna något förslag till en förbättring.»

De förslag, som i departementspromemorian framlagts rörande ändring av gällande bestämmelser om taxering av vattenfall, kraftverk m. m., avse allenast förtydliganden. De hava i huvudsak ej rönt gensaga i remissyttrandena. Jag tillstyrker förslaget i denna punkt. Dock instämmer jag med ett par av de hörda myndigheterna därutinnan, att det föreslagna tillägget till första punkten av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen angående värdesättning av översvämmad mark ej är erforderligt.

Departements-
chefen.

I ett par av yttrandena hava föreslagits vissa ändringar av saklig innebörd i hithörande bestämmelser. Jag finner ej så vägande skäl anförda för dessa ändringar, att jag anser mig böra förorda dem. Det torde vara önskvärt, att ej utan mycket starka skäl mera väsentliga ändringar nu vidtagas i en värderingsmetod, som är under utveckling och som i det stora hela visat sig motsvara på densamma ställda förväntningar. Svenska vattenkraftföreningen har uttalat sig för att avkastningsmetoden borde erhålla större rum vid nästa allmänna fastighetstaxering än som synes följa av gällande bestämmelser. Jag vill i sådant avseende erinra, att hinder ej möter att enligt gällande bestämmelser verkställa taxering enligt dylik metod, även en mera schabloniserad sådan. För enhetlighetens skull måste dock enligt min mening den hittillsvarande anordningen bibehållas, enligt vilken deklarationsblankett i anslutning till anläggningskostnadsmetoden måste ifyllas även där taxering efter annan metod påyrkas. Jag håller emellertid för sannolikt, att det för en riktig förståelse av anläggningskostnadsmetodens innebörd och för en riktig tillämpning av denna ofta kan vara av värde att ur kontrollsynpunkt beakta de resultat, vartill en följdriktig användning av avkastningsmetoden skulle leda. Den föreslagna lydelsen av anvisningarna rörande värdering av annan fastighet i allmänhet synes mig tillräckligt starkt framhålla denna möjlighet.

De av svenska landskommunernas förbund framförda synpunkterna synas närmast avse taxeringsmetodernas praktiska tillämpning. Det är min avsikt att låta förberedelserna till den kommande allmänna fastighetstaxeringen under samråd i erforderlig omfattning med sakkunniga institutioner och ämbetsverk bedrivas på sådant sätt, att största möjliga effektivitet av denna taxering skall kunna utvinnas.

Fasta maskiner.

I förenämnda, inom finansdepartementet utarbetade promemoria föreslås sådan ändring i 10 § kommunalskattelagen, att det för annan fastighet skall särskilt angivas vad av byggnadsvärdet som belöper å maskiner och liknande tillgångar, vilka äro avsedda att huvudsakligen tjäna industriellt eller likartat ändamål (särskilt maskinvärde).

I förslag till ändrad lydelse av punkt 5 av anvisningarna till 10 § kommunalskattelagen utvecklas detta förslag på följande sätt:

»Enligt lagen om vad till fast egendom är att hänföra skall till fabrik eller annan för industriell verksamhet inrättad byggnad höra, bland annat, byggnadens ägare tillhöriga motorer, maskiner, kärl eller därmed jämförliga redskap, som för sin användning kräva och jämväl vila på fast, från grunden berett underlag. Värdet av dylika tillgångar skall, om de äro avsedda att i huvudsak direkt tjäna industriellt ändamål, angivas såsom särskilt maskinvärde. På samma sätt skall förfaras i fråga om motsvarande tillgångar i liknande byggnad, som ej är att enligt nämnda lag hänföra till fast egendom. Utgör maskin eller annan anordning av nyss omfördäld beskaffenhet fast inredning i byggnad, vars värde ingår i byggnadsvärde å annan fastighet,

skall, ändock att byggnaden icke är i huvudsak inrättad för industriell verksamhet, maskinens eller anordningens värde angivas såsom särskilt maskinvärde. Detsamma skall gälla, om maskin eller liknande anordning, vars värde ingår i byggnadsvärde, i huvudsak direkt tjänar ett ändamål likartat med ett industriellt sådant, såsom fallet kan vara med anordning för distribution av eldfarliga oljor, vissa anordningar i spannmålslagerhus, automobilgarage m. m. Då i byggnadsvärde ingår värde av ledningar och liknande inrättningar, skall i det särskilda maskinvärdet inbegripas även värdet av dessa, därest de närmast äro att betrakta som tillbehör till maskiner m. m. som nyss sagts och hava sitt väsentliga värde tillsammans med dem, samt antagas kan att borttagande av maskinerna skulle föranleda, att även ledningarna m. m. avlägsnades; huruvida ledningarna sålunda skola anses i förevarande avseende närmast likställda med maskiner m. fl. inventarier, torde ofta komma till uttryck i ägarens bokföring. Uteslutet är ej, att byggnadsvärde i sin helhet tillika bör betecknas som särskilt maskinvärde; så kan exempelvis vara fallet med förvaringscistern för eldfarliga oljor, som är att betrakta såsom byggnad. Särskilt maskinvärde kan sålunda icke förekomma i fråga om byggnad, som uteslutande är avsedd för bostadsändamål. Finnas i byggnad, som helt eller delvis är inrättad för industriellt eller likartat ändamål, maskiner eller liknande anordningar, vilka hava övervägande annat syfte än att direkt tjäna dylikt ändamål, såsom anläggningar för belysning och uppvärmning, sanitetsanordningar, personhissar eller annat som är avsett för att göra byggnaden lämplig såsom uppehållsplats för människor, skall värdet därav icke ingå i särskilt maskinvärde. Vanligen skall såsom särskilt maskinvärde angivas skillnaden mellan, å ena sidan, hela byggnadsvärdet och, å andra sidan, värdet av byggnaden med bortseende från maskinerna m. m. Därest byggnad i huvudsak ej har annat ändamål än att utgöra skydd för maskiner eller dylikt, vilka ej kunna avlägsnas utan att även byggnaden i det väsentliga borttages, skall emellertid såsom särskilt maskinvärde upptagas maskinernas värde med bortseende från byggnaden. I taxeringslängden skall antecknas vilka maskiners värde som inräknats i maskinvärdet.»

Detta förslag har närmast föranletts därav, att en riktig tillämpning av gällande bestämmelser rörande avskrivning för värdeminskning vid inkomstbeskattningen ofta försvåras därav, att det ej låter sig göra att vid denna beskattning bedöma, huruvida och i vad mån värdet å fasta maskiner är inkluderat i industrifastighets taxeringsvärde, samt att en rationell lösning av det aktuella avskrivningsproblemet skulle försvåras, därest ej vid nästa allmänna fastighetstaxering särskild redovisning erhöles av värde å fasta maskiner i industrifastigheter. Av betydelse för förslaget framläggande har ock varit den omständigheten, att det för förmögenhetsberäkningen beträffande till förmögenhetsskatt skattskyldiga personer är nödvändigt att äga kännedom om vilka fasta maskiner som ingå i taxeringsvärde å dem tillhöriga fastigheter. Motiven för ändringsförslaget utvecklas närmare i förberörda promemoria, varav ett transumt berörande ifrågavarande spörsmål torde få såsom bilaga (bil. 2) fogas vid statsrådsprotokollet.

I de inkomna remissyttrandena har det stora flertalet av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna tillstyrkt förslaget eller lämnat detta utan erinran. *Länsstyrelserna i Stockholms, Örebro och Västernorrlands*

län hava avstyrkt förslaget, medan i *tre* av de avgivna yttrandena denna fråga icke berörts.

Länsstyrelsen i Stockholms län anför i huvudsak följande:

Länsstyrelsen måste ställa sig betänksam mot förslaget att vid taxeringen av industrifastigheter införa ett nytt begrepp, maskinvärde. De avsedda fördelarna med förslaget hänföra sig, enligt länsstyrelsens mening, huvudsakligen till förfarandet vid åsättande av taxering för inkomst och förmögenhet. För själva fastighetstaxeringen skulle nämligen ett delvärde för fasta maskiner vara av ringa betydelse. Givet vore, att taxeringsvärdet bör åsättas med kännedom om anläggningskostnaderna, men någon uppdelning av desamma torde icke vara nödvändig för själva fastighetstaxeringen. I fråga om förmögenhetsbeskattningen vore det givetvis riktigt, att det kunde vara av värde att veta, om och i vad mån maskiners värden kunna ingå i fastighetens taxeringsvärde. Även om ett maskinvärde skulle åsättas vid fastighetstaxeringen, måste vid förmögenhetstaxeringen utredning verkställas om dylika inventariers värde, vilket kunde ske endast genom granskning av räkenskaper eller särskild undersökning på annat sätt. Avdrag för värdeminskning av maskiner och inventarier skulle principiellt verkställas med ledning av anskaffningsvärdena och enligt värdeminskningsplaner. I största utsträckning borde även vid beräkningen av sagda avdrag bokföringsgranskning anlitas för införskaffande av tillförlitlig utredning. På anförda skäl och då berednings- och fastighetstaxeringsnämnderna icke borde belastas med arbete, som icke är nödvändigt för själva fastighetstaxeringen, ansåge sig länsstyrelsen icke kunna förorda förslaget om maskinvärde.

Länsstyrelsen i Uppsala län anför, bland annat:

»Vad som särskilt aktualiserat förslaget om införande av ett särskilt maskinvärde torde hava varit de stora svårigheter, som tillämpningen av gällande avskrivningsregler vållat på grund av ovisshet om vilka fasta maskiner, som ingått i byggnadsvärdet. Detta har otvivelaktigt i stor utsträckning medfört, att dubbel avskrivning erhållits, nämligen dels i form av vanligt värdeminskningsskattavdrag till den del det belöper å de fasta maskinerna, dels såsom avdrag för värdeminskning å samma maskiner vid taxeringen för inkomst av rörelse. Det måste därför framstå som synnerligen önskvärt, att sådan anordning vidtages, som kan bereda möjlighet för taxeringsmyndigheterna att bedöma i vilken utsträckning maskiner hänförs till fastigheten vid fastighetstaxeringen och med vilket belopp deras värde ingå i taxeringsvärdet. — — — Att i taxeringslängden uppräknade de i maskinvärdet inräknade maskinerna kan, då det gäller större företag, bli mycket betungande för nämnderna.»

Länsstyrelsen i Södermanlands län anser goda skäl hava anförts för ett angivande av det värde å maskiner och liknande tillgångar, som beräknas ingå i fastställt byggnadsvärde vid industriella anläggningar.

Länsstyrelsen i Östergötlands län, som förklarar sig icke hava något att erinra mot införandet av maskinvärde i och för sig, anser sig böra avråda från att belasta taxeringslängdernas anteckningskolumn med specifikation å de maskiner och övriga inventarier, som skola innefattas i maskinvärdet.

Dylika anteckningar finge antagas ofta bliva så omfattande, att de icke utan att förrycka tydlighet och överskådlighet kunde där inpassas jämsides med andra nödiga anteckningar. Den i promemorian alternativt föreslagna anordningen med särskilda, i två exemplar upprättade och med anteckning

om taxeringsnämndernas beslut kompletterade uppgifter om maskinbeståndet syntes trots därmed förknippade olägenheter obetingat vara att föredraga. Det kunde ock tänkas, att uträkningen av maskinvärdet protokollfördes hos vederbörande beakttningsnämnd och medelst protokollsutdrag delgäves inkomsttaxeringsnämnden.

Länsstyrelsen i Kronobergs län uttalar:

»Beträffande inbegripande av fasta maskiner vid fastighetstaxeringen i förekommande fall synes ökad klarhet högeligen önskvärd, och promemorian innefattar enligt länsstyrelsens mening bärande skäl för att vid taxeringen av fastigheter, till vilka höra fasta maskiner, ett särskilt maskinvärde urskiljes och sålunda ett delvärde av byggnadsvärdet införes utöver de särskilda värden, i vilka fastigheternas taxeringsvärden enligt bestämmelserna i 10 § kommunalskattelagen skola redovisas.

Länsstyrelsen har icke heller funnit något att erinra rörande vad i promemorian anföres angående regler för fastställande av särskilt maskinvärde eller angående förfarandet vid åsättande av sådant särskilt värde och dess utförande i fastighetstaxeringslängd.»

Länsstyrelsen i Kristianstads län yttrar:

»Det i promemorian föreslagna tillägget angående särskilt maskinvärde för maskiner och liknande tillgångar, avsedda att huvudsakligen tjäna industriellt eller likartat ändamål och vilkas värde ingå i byggnadsvärdet, motiveras bland annat med nödvändigheten att undvika dubbelavskrivningar å fasta inventarier. Med nuvarande anordning har sannolikt i en del fall extra avdrag kommit att åtnjutas genom att vid avdragets beräkande fasta inventariers värde icke frånräknats byggnadsvärdet.

De skattskyldiga måste anses berättigade erhålla avdrag för kostnaderna för anskaffning av i rörelsen investerat realkapital i form av fastigheter, maskiner och inventarier. Verkställes sålunda avskrivningen å anskaffningsvärdet för både byggnader, vartill rättsfall inbjuda, och inventarier samt å de senare i enlighet med värdeminskingsplaner och i balansräkningar angivna värden av *dels* fasta och *dels* lösa maskiner och inventarier, synes behov av fastställande av särskilt maskinvärde icke föreligga.

Därest av skäl, som i promemorian angivas, anses nödvändigt att särskilt maskinvärde fastställas, vill länsstyrelsen framhålla, att bestämmandet av detta värde kommer att i praktiken vålla vissa svårigheter, icke blott när det gäller att fastslå vilka inventarier, som skola anses som fasta, utan även vid bestämmandet av hur stor del av byggnadsvärdet, som skall inbegripas i maskinvärdet, vilket bort korrespondera med inventariernas anskaffningsvärde minskat med eventuella avskrivningar. Då emellertid maskinvärdet under alla förhållanden tjänar det ändamål att lämna uppgift om vilka inventarier, som däri inbegripas, synas skäl tala för införande av ett dylikt värde.

I fråga om det tekniska utförandet av maskinvärdet är länsstyrelsen tveksam inför förslaget att i fastighetstaxeringslängdens anmärkningskolumn antecknas de maskiner och inventarier, som ingå i maskinvärdet. Därest förteckningen skall göras fullständig, är icke anmärkningskolumnen lämplig och tillräcklig. I stället torde av deklaranten avlämnat exemplar av specifikation å maskinbeståndet med taxeringsnämndens anteckningar fogas som bilaga till fastighetstaxeringslängden.»

Länsstyrelsen i Malmöhus län anför rörande införande av särskilt maskinvärde:

»För egen del kan länsstyrelsen biträda det i angivna hänseende framlagda förslaget, men har dock velat däremot anmärka, att detsamma, förutom ökat

arbete för beskattningsmyndigheterna, kommer att förorsaka en rätt så avsevärd och föga önskvärd belastning av taxeringslängderna. Härutöver vill länsstyrelsen hava påpekat att under den mellan tvenne allmänna fastighets-taxeringar liggande perioden ofta stora förändringar beträffande maskiner och inventarier kunna inträffa, utan att detta förhållande kommer att framträda i taxeringslängden. Visserligen förutsattes bestämmelserna i § 12 mom. 2 vara tillämpliga jämväl beträffande åsättande av maskinvärde. Emellertid får ju sådan taxeringsåtgärd, där det icke gäller 'fortsatt bebyggelse', vidtagas allenast när en ändring av taxeringsvärdet — antingen uppåt eller nedåt — föreligger med minst en femtedel. Det kräves sålunda en ganska avsevärd värdeförändring i en maskinpark för att omtaxering skall få äga rum.

Den i förslaget ifrågasatta begränsningen i användningsområdet för maskinvärde förefaller länsstyrelsen väl motiverad.»

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län uttalar:

»I förslaget har framhållits den olägenhet, som föranledes av att osäkerhet kan råda, om och i vad mån *fasta maskiner* ingå i åsatt byggnadsvärde å industrifastighet, och som kan föranleda dubbelt värdeminskningsavdrag vid inkomsttaxeringen. Länsstyrelsen förmenar det vara ofrånkomligt att i detta avseende ingå på den väg, som förslaget anvisar, med särskild uppskattning av maskinvärde. Att ökade svårigheter för beskattningsnämnderna uppkomma, när det därvid gäller att avgöra, vilka maskiner och anordningar som skola hänföras till fast egendom, är lika uppenbart som att någon principiell ändring i det skatterättsliga fastighetsbegreppet därvid dock icke bör ske. Länsstyrelsen är även på det klara med att något maskinvärde icke behöves särskilt angivas i taxeringslängd, när fråga gäller värde, som ingår i jordbruksvärde eller byggnadsvärde å bostadsfastighet utan endast i byggnad för industriellt eller likartat ändamål. Det ökade arbetet för nämnderna att avskilja sådant särskilt maskinvärde från byggnadsvärdet i övrigt, vilket arbete under alla förhållanden även hittills måst föregå totala byggnadsvärdets bestämmande, kommer att uppvägas genom i hög grad underlättad möjlighet att hädanefter riktigare beräkna värdeminskningsavdragen för fabriksinventarier vid inkomsttaxeringen. Även den föreslagna formen för sådant maskinvärdes anteckning i taxeringslängden såsom delvärde av byggnadsvärdet i analogi med skogsmarksvärde av jordbruksvärde samt åtgärden med specifikation av maskinernas art i anteckningskolumn synes ändamålsenlig och tillstyrkes.»

Länsstyrelsen i Värmlands län finner de i promemorian framförda synpunkterna och föreslagna författningsändringarna vara väl grundade. Det synes dock länsstyrelsen, som om ett specifikt uppräknande av de fasta maskiner, som taxerats, skulle komma att bereda taxeringsnämnderna ej obetydliga svårigheter.

Länsstyrelsen i Örebro län anför, bland annat:

I den mån det i fastighetstaxeringsvärde ingående byggnadsvärdet lägges till grund för beräkning av värdeminskningsavdraget, föreligger givetvis risk för dubbel avskrivning. Tillämpas konsekvent det system att beträffande byggnader för industriellt ändamål värdeminskningsavdraget beräknas icke på byggnadsvärdet utan på anskaffningsvärdet, synes länsstyrelsen denna risk vara utesluten och det föreslagna åsättandet av ett särskilt maskinvärde med hänsyn till värdeminskningsavdragen vara överflödigt. Emellertid anser

länsstyrelsen att, då det gäller att söka åstadkomma en riktigare taxering av industrifastigheter, uppslaget om ett särskilt maskinvärde icke lär kunna utan vidare avföras. Förslaget till sådan ändring i 17 § 1 mom. taxeringsförordningen, att i fastighetsdeklaration skall angivas jämväl anskaffningsår och anskaffningskostnad för dylika maskiner, synes länsstyrelsen därför vara välbetänkt, oavsett den nytta som därigenom kan komma att tillskyndas även taxeringen för inkomst. Bestämmelsen om åsättande enligt förslaget av ett särskilt maskinvärde torde, enligt länsstyrelsens mening, på grund av dess nära samband med värdeminskningsavdragen vid inkomsttaxeringen näppeligen kunna undgå att föregripa pågående utredning rörande den statliga och kommunala beskattningen. Länsstyrelsen uttalar, att den därför för det närvarande icke vill ansluta sig till förslaget rörande införande av ett maskinvärde såsom särskilt delvärde vid fastighetstaxeringen.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län, som instämmer i förslaget, i vad det avser införande av särskilt maskinvärde, anför vidare i fråga om tillvägagångssättet vid sådant värdes åsättande:

»Vad angår själva förfaringsättet vid åsättande av maskinvärde synes det lämpligt, att uppgifter å maskiner, som upptagits såsom fast egendom, lämnas medelst särskilda bilagor till fastighetsdeklarationen. Taxeringsnämnderna hava sedan att till protokollet under angivande av den fastighet, vars taxering frågan gäller, upptaga samtliga de maskiner och anordningar, som ingå i maskinvärdet, varefter *dels* protokollsutdrag i denna del fogas såsom bilaga till taxeringslängden, *dels* hänvisning sker till bilagan genom anteckning i taxeringslängdens anmärkningskolumn för den fastighet, vars taxering är i fråga. Att direkt i taxeringslängden införa uppräknings av maskiner med mera, skulle i flertalet fall, särskilt då det gäller stora industri-företag, stöta på praktiska olägenheter för att icke säga omöjligheter.»

Länsstyrelsen i Västernorrlands län uttalar, att enligt länsstyrelsens erfarenhet åtminstone beträffande äldre fastigheter inom länet betydande svårigheter möta vid genomförandet av den föreslagna utbrytningen ur byggnadsvärdet av särskilda värden å maskiner och inventarier på grund av svårigheten att förebringa utredning om anskaffningskostnader och anskaffningsår. Vidare framhåller länsstyrelsen att den föreslagna specifikationen av maskiner och inventarier, som ingå i byggnadsvärdet, komme att medföra ett högst väsentligt arbete för taxeringsmyndigheterna, varjämte taxeringslängderna därigenom komme att betydligt utökas och göras mera svårhanterliga. Enligt länsstyrelsens uppfattning vore lämpligast, att specifikationerna finge lämnas å särskild bilaga till längden eller protokollet. Vidare anför länsstyrelsen:

»Uppdelningen av byggnadsvärdet på förslaget sätt torde förutsätta, att den s. k. anläggningskostnadsmetoden användes vid taxeringen. Vid de två senaste fastighetstaxeringarna har vid uppskattningen i länet av saluvärdet å fastigheterna inom träförädlingsindustrien — de dominerande industrifastigheterna inom länet — denna metod emellertid icke kunnat tillämpas. Anledningen härtill har varit icke endast förutnämnda svårighet att fastslå anläggningskostnadernas storlek utan även den inverkan, som de säregna förhållandena inom träförädlingsindustrien haft å fastigheternas saluvärden. De av länsstyrelsen vid förutnämnda fastighetstaxeringar tillkallade sakkunniga hava också enhälligt uttalat, att ett riktigt taxeringsvärde icke kun-

de erhållas, om man huvudsakligen lade anläggningskostnaderna till grund vid värderingen. Saluvärdet å ifrågavarande fastigheter vore nämligen i hög grad beroende av anläggningens produktionskapacitet, produktionskostnaden och prisläget å trävarumarknaden. Det torde kunna förutsättas, att vid innevarande års fastighetstaxering taxeringsmyndigheterna i länet icke äro benägna att avvika från tidigare principer vid taxering av ifrågavarande fastigheter.

Med hänsyn till ovan nämnda praktiska svårigheter och då uppdelningen av byggnadsvärdet, såsom förut framhållits, icke torde böra ifrågakomma beträffande sådana fastigheter, vid vilkas taxering avkastningsmetoden huvudsakligen tillämpats, anser sig länsstyrelsen icke kunna tillstyrka förslaget i denna del.»

Länsstyrelsen i Västerbottens län yttrar rörande skyldigheten för skattskyldig att till taxeringen lämna uppgift om beståndet av de fasta maskinerna samt om anskaffningsår och anskaffningskostnader för dessa följande:

»Vid förfrågan hos ett antal industriföretag inom länet rörande möjligheten för företagen att lämna dylika uppgifter har i några fall den invändningen gjorts att, särskilt beträffande äldre företag, det torde bliva svårt eller rent av omöjligt att behörigen kunna fullgöra en sådan uppgiftsskyldighet. Länsstyrelsen har dock bibragts den uppfattningen att i allmänhet hinder icke bör möta för vederbörande skattskyldiga att lämna nödiga upplysningar för maskinvärdets bestämmande, om detta också understundom kan vara för-enat med betydande arbete. Även om fullt exakta uppgifter angående maskinernas anskaffningsår och anskaffningskostnad icke i varje fall skulle kunna vinnas, bör likväl enligt länsstyrelsens mening tanken på ett särskilt maskinvärde icke övergivas. Med hänsyn till det syfte detta värde har att tjäna samt vad i promemorian anförts rörande denna sak anser nämligen länsstyrelsen övervägande skäl tala för införandet av ett dylikt värde.»

Länsstyrelsen i Norrbottens län anför:

»Av de i promemorian föreslagna ändringar knyter sig huvudintresset vid den bestämmelsen, att vid fastställande av taxeringsvärde å för fabriksrörelse eller annan därmed likartad verksamhet avsedd fastighet ett särskilt maskinvärde skall åsättas maskiner och liknande tillgångar, vilka äro ämnade att huvudsakligen tjäna industriellt eller likartat ändamål. En sådan bestämmelse kommer givetvis att i en del distrikt åsamka vederbörande beskattningsmyndigheter ett avsevärt ökat arbete och vissa svårigheter, men länsstyrelsen anser, att dessa olägenheter mer än väl uppvägas av de fördelar, som genom en sådan anordning skulle vinnas, nämligen ett fastställande av vilka maskiner och övriga inventarier i varje fall ingå i en fastighets taxeringsvärde och därmed ett underlättande av kontrollen i vederbörandes yrkanden om värdeminskningsavdrag å dylika inventarier. Länsstyrelsen har således intet att erinra emot förslaget i denna del.»

Under framhållande av att kraftverksägare redan enligt nu gällande lagstiftning är skyldig lämna uppgifter till ledning för fastighetstaxeringen i sådan omfattning, som i förslaget förutsättes för åsättande av särskilt maskinvärde, förklarar sig *vattenfallsstyrelsen* icke hava något att erinra mot införande av sådant värde.

Kammarrätten anför rörande förslaget i denna del, bland annat:

»Det huvudsakliga ändamålet med införandet av bestämmelser av nu antydd art synes vara åstadkommandet av förbättrade regler om avdrag vid

inkomsttaxeringen för värdeminskning av inventarier m. m. Då kammar-rätten ej känner till riktningen av de planer, som i sistnämnda avseende kunna vara å bane, kan kammarrätten i fråga om förslaget rörande särskilt maskinvärde vid taxering av annan fastighet taga i betraktande dess lämplighet allenast med hänsyn till nuvarande beskattningsförhållanden, särskilt vad fastighetsskatten angår. Vid bedömandet av förslaget från sådan utgångspunkt är utan vidare klart, att möjlighet för taxeringsmyndigheten att erhålla kunskap om i en fastighet ingående fasta maskiner och deras värde i högst väsentlig mån måste underlätta taxering av industrifastigheter och göra värdesättningen av desamma säkrare. De ledamöter av fastighetstaxeringsavdelningen, som deltaga i detta ärendes behandling, kunna också vits-orda, att svårigheterna i fråga om industrifastighets taxering ej sällan hän-fört sig just till obekantskapen om de i fastigheten ingående fasta maskiner-na. Emellertid har ju saken också en annan sida. Framskaffandet av det material, som erfordras för åsättande av särskilt maskinvärde, och materia-lets bearbetning torde, såsom ju också mycket riktigt i promemorian fram-hålles, åsamka såväl de skattskyldiga som taxeringsmyndigheterna avsevärt ökat arbete och besvär. Likaledes torde kammarrätten och regeringsrätten få sitt arbete ökat, då det kan förväntas, att förslagets genomförande kom-mer att föra med sig en tillväxt av de understundom rätt så vidlyftiga tvis-terna angående vad som är att hänföra till fastighet. Även mål i kammar-rätten angående industrifastigheters värdering kunna beräknas komma att såväl öka i antal som bli av större omfattning.

Vid övervägande av de skäl, som tala för och emot det i promemorian framlagda förslaget om särskilt maskinvärde vid taxering av annan fastig-het, finner sig kammarrätten kunna, om än med tvekan, tillstyrka samma förslag.»

Kammarrättens utlåtande är ej enhälligt. Tre ledamöter hava uttalat i huvudsak följande:

Det torde ifråga om större industriella anläggningar, vid vilka i regel ingå ett stort antal maskiner, icke bliva möjligt att, på sätt föreslagits, i fastig-hetslängdens anteckningskolumn angiva de maskiner och inventarier, vilkas värde ingår i särskilt maskinvärde. Däremot torde det sammanlagda maskin-värdet kunna upptagas i nämnda kolumn. Därest specifikation av maski-nerna med hänsyn till avskrivningskontroll befunnes nödvändig, syntes den-na böra förläggas till beredningsnämndens och taxeringsnämndens protokoll och en hänvisning till paragrafnumret göras i anteckningskolumnen. — I många fall torde fastighetsägares räkenskaper för beskattningsåret icke giva direkt upplysning om anskaffningsår och anskaffningskostnader för maskiner och inventarier, t. ex. då ett industriföretag övergått till ny ägare.

1936 års skattekommitté yttrar:

»Kommitténs yttrande läser påkallas närmast ur synpunkten, huruvida dess utredningsarbete kommer att föregripas genom de i promemorian fram-lagda förslagen. Från denna synpunkt har kommittén ingen erinran att framställa mot desamma. Kommittén vitsordar önskvärdheten ur de syn-punkter, kommittén har att anlägga, av att åtgärder vidtagas för erhållande av särskild redovisning vid fastighetstaxeringen av värde å fasta maskiner.»

Kommunalskatteberedningen, som ansett sitt utlåtande böra avse allenast frågan, huruvida promemorians förslag giva anledning till erinran med hän-syn till beredningens arbete, anmäler, att beredningen vid granskning av promemorian icke funnit anledning till sådan erinran.

Svenska teknologföreningens avdelning för industriell ekonomi och organisation förklarar sig icke hava något att erinra mot förslaget men påkallar uppmärksamhet på det förhållandet, att det i många fall torde för den skattskyldige vara förbundet med vissa svårigheter att lämna exakta uppgifter rörande anskaffningskostnader och anskaffningsår för maskiner och inventarier, för vilka maskinvärde skall angivas, varför det vore lämpligt att kraven på dessa uppgifters exakthet icke ställdes alltför högt.

Sveriges industriförbund förklarar sig icke hava något att erinra mot införande av ett särskilt maskinvärde i och för sig, men framhåller, att en ur industriens synpunkt rationell lösning av taxeringsproblemet icke kan vinnas med mindre samtliga till maskiner m. m. hänförliga tillgångar — oavsett deras karaktär av fast eller lös egendom — avskiljas från fastighetsbegreppet. En sådan anordning skulle, enligt förbundets mening, vara rent sakligt motiverad såtillvida, att överensstämmelse därigenom skulle åstadkommas mellan behandlingen av maskiner vid fastighetstaxeringen och de regler, som för närvarande gälla ifråga om rätten till värdeminskningsavdrag å maskiner. Skulle lagstiftning i överensstämmelse med förslaget komma till stånd, hemställer förbundet, att det måtte beaktas att svårigheter emellanåt torde komma att uppstå för vederbörande skattskyldiga att lämna exakta uppgifter angående anskaffningskostnader och anskaffningsår för sådana maskiner och inventarier, för vilka maskinvärde skall angivas. För att de uppgiftsskyldiga företagen icke skola härutinnan onödigt betungas, synes det förbundet angeläget att kraven på uppgifternas exakthet icke ställas för högt, så att, där svårigheter av antydd art visas föreligga, uppgifter i ifrågakomna avseenden böra godtagas vid taxeringen, därest de framkommit som resultat av en utav den skattskyldige efter skälighetsprövning företagen uppskattning.

Departement-
chefen.

Vid ställningstagande till förslaget om särskilt maskinvärde måste givetvis beaktas det ökade besvär vid taxeringarna som en lagstiftning enligt förslaget kan väntas föranleda. När trots denna olägenhet förslaget i huvudsak tillstyrkts av de allra flesta myndigheterna och sammanslutningarna ger detta vid handen, att ändringen är av ett starkt behov påkallad. I vissa yttranden göres såsom ett skäl mot anordningen gällande, att denna kommer att föranleda besvärigheter vid bedömande av frågan, huruvida maskiner äro att hänföra till fasta eller lösa sådana. Om dylikt åtskiljande ej skett, vittnar emellertid detta om en brist i tillämpningen av redan gällande bestämmelser, som oavsett den ifrågasatta redovisningen av maskinvärde bör avhjälpas.

1936 års skattekommitté, under vars utredningsuppdrag det faller, bland annat, att framlägga förslag till nya bestämmelser om rätt till avdrag vid inkomsttaxeringen för värdeminskning å inventarier m. m. samt om förmögenhetsbeskattning o. s. v., vitsordar önskvärdheten ur de synpunkter, kommittén har att anlägga, av att åtgärder vidtagas för erhållande av särskild redovisning vid fastighetstaxeringen av värde å fasta maskiner. Jag vill för egen del framhålla följande. För förmögenhetsbeskattningen är det nödvändigt att veta, vilka maskiner som äro inbegripna i taxeringsvärdet å en

skattskyldig tillhörig fastighet, då värdet å övriga maskiner skall upptagas i förmögenheten utöver taxeringsvärdet. I den mån avskrivning av fastighets värde sker på grundval av byggnadsvärdet — och med en sådan avskrivningsmetod lär man få tillsvidare räkna i stor utsträckning — är det jämväl nödvändigt att äga dylik kännedom. Det måste vara lämpligare att låta de beskattningsnämnder, som besluta om fastighetstaxeringen, skapa underlaget för dylik kännedom än att överlåta åt de beskattningsnämnder, som verkställa taxeringen för inkomst och förmögenhet, att söka bedöma vad fastighetstaxeringsnämnderna kunna antagas hava avsett. Vid närmare prövning lär det i själva verket visa sig att det ökade arbete, som ifrågasättes, egentligen ej innebär annat än överflyttande till de mest kompetenta nämnderna, fastighetstaxeringsnämnderna, av en prövning som enligt gällande bestämmelser regelmässigt åtminstone *borde* företagas av inkomsttaxeringsnämnderna.

Mot det ifrågavarande förslagets detaljer hava ej mera betydelsefulla anmärkningar gjorts. Vissa gjorda påpekanden synas mig emellertid böra föranleda justeringar. Jag biträder kammarrättens förslag om borttagande av den sats, som innebär en hänvisning till de skattskyldigas bokföring, men finner i motsats mot nämnda ämbetsverk att borttagande av de punkter, som angiva metoden vid fördelning av byggnadsvärdet, skulle innebära en stympning av förslaget, som kunde befaras föranleda tvekan och oklarhet i tillämpningen.

Jag finner ej anledning att här närmare ingå på frågan om vilken metod som rätteligen bör användas vid taxering av fasta maskiner. Denna fråga är egentligen ej ny och lär ej kunna generellt besvaras. Det måste emellertid givetvis vid taxeringen beaktas, att maskiner ofta hastigt nog kunna minskas i värde på grund av omodernitet m. m. Jag håller för sannolikt att uppskattningen av värdet å fasta maskiner stundom måste ske enligt ganska summariska grunder.

De anmärkningar, som framställts mot förslaget att uppräknas maskinerna i fastighetslängdernas anteckningskolumn, finner jag så vägande, att annan anordning måste sökas. Det förefaller mig, som om denna fråga bäst kan ordnas på det sätt, att den skattskyldige förpliktas inlämna sina uppgifter i tre exemplar, varav det ena får åtfölja deklarationen, det andra lägges som bilaga till fastighetstaxeringsnämndens protokoll och det tredje tillställs länsstyrelsen för att hållas tillgängligt vid taxering för inkomst och förmögenhet. Beslutar fastighetstaxeringsnämnd avvikelse från de lämnade uppgifterna, böra anteckningar härom göras å samtliga exemplar.

Övriga frågor rörande fastighetstaxeringen.

Jag har att i detta sammanhang beröra tvenne framställningar, vilka avse genomförande av vissa ändringar i skatteförfattningarna för tillämpning vid nästa allmänna fastighetstaxering.

Den ena, ingiven av *svenska landskommunernas förbund*, avser sådan ändring av gällande skatteförfattningar att under begreppet fastighet i skatterättslig mening innefattas transformatorer, ändå att de icke äro på sådant sätt förenade med eller uppställda i byggnad, att de såsom tillbehör till denna äro att civilrättsligt anse såsom fast egendom.

Över denna framställning hava yttranden inhämtats från sex länsstyrelser samt kammarrätten. Av de hörda *länsstyrelserna* hava tre tillstyrkt och en avstyrkt förslaget, medan två förordat en närmare utredning av den väckta frågan.

Under framhållande av att spörsmålet har en större räckvidd och föreligger icke endast i fråga om transformatorer, uttalar *kammarrätten*, att det förefölle mindre välbetänkt att vidtaga en isolerad åtgärd på skattelagsstiftningens område beträffande dessa. Kammarrätten anser det böra tagas i övervägande, huruvida icke en undersökning bör göras om lämpligheten av sådan ändring i lagen den 25 maj 1895 angående vad till fast egendom är att hänföra, att den omständigheten att i nämnda lag avsedda maskiner och inventarier blivit så uppställda att de ej äro att anse såsom fast egendom, icke skall utgöra hinder för deras hänförelse till fastighet i skatterättslig mening. Emellertid hava inom kammarrätten skiljaktiga meningar uttalats, i det att en reservant avstyrkt den ifrågasatta lagändringen, medan en annan framhållit såsom i hög grad önskvärd att en lagändring i avsett syfte bleve genomförd inom sådan tid, att den kunde träda i tillämpning redan vid nästkommande allmänna fastighetstaxering.

I sitt yttrande över förberörda inom finansdepartementet utarbetade promemoria rörande olika taxeringsspörsmål har svenska landskommunernas förbund vidhållit sitt förslag.

Den andra av förenämnda båda framställningar, ingiven av *Malmöhus läns småbrukareförbund*, innehåller en hemställan om sådan ändring av gällande bestämmelser om fastställande av enhetsvärden till ledning för taxeringen av jordbruksfastighet att jord av samma beskaffenhet skall, oavsett om den ligger i storbruk eller småbruk, taxeras lika.

Departementets
chefen.

Vad angår frågan om behandling vid fastighetstaxeringen av transformatorer delar jag den uppfattningen, att gällande lagstiftning leder till mindre tillfredsställande resultat. Av inkomna yttranden framgår att den svårigen låter sig lösa inom ramen för den nu gällande lagstiftningens principer. Jag har därför för avsikt att överlämna framställningen och yttrandena öfrensamma till kommunalskatteberedningen för att tagas i övervägande i samband med det beredningen lämnade uppdraget.

Vidkommande framställningen från Malmöhus läns småbrukareförbund finner jag att densamma mera riktar sig mot den gällande lagstiftningens tillämpning än mot lagstiftningen såsom sådan, i vilken det kraftigt betonats att taxeringen av jordbruksjord alltid skall åsyfta att komma fram till det allmänna saluvärdet. Denna framställnings innehåll torde därför böra tagas under övervägande i samband med de allmänna förberedelser, som innan fastighetstaxeringsarbetet i bygderna tager sin början, lära få vidtagas för att erhålla så goda förutsättningar som möjligt för en jämn och riktig fastighetstaxering.

Sammansättningen i vissa fall av taxeringsnämnd vid den årliga taxeringen.

I 8 § 3 mom. taxeringsförordningen stadgas, bland annat, att, i det fall att taxeringsdistrikt består av två eller flera kommuner, länsstyrelsen skall i samband med indelningen i taxeringsdistrikt bestämma antalet ledamöter i nämnden från varje kommun under iakttagande av att ledamöterna skola vara högst fyra från var kommun, dock sammanlagt högst tio.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har i den 4 december 1936 dagtecknad skrivelse till finansdepartementet väckt förslag om sådan ändring av sagda bestämmelser, att med bibehållande av maximigränsen för totala antalet ledamöter i taxeringsnämnd för taxeringsdistrikt, bestående av flera kommuner, högsta antalet ledamöter från varje kommun måtte höjas till fem. Såsom skäl för förslaget åberopar länsstyrelsen den omständigheten, att från två taxeringsdistrikt inom länet, vardera bestående av en folkrik och en folkfattig kommun, gjorts framställningar hos länsstyrelsen om medgivande för vederbörande större kommun att utse fem ledamöter i taxeringsnämnden. Framställningarna hade motiverats därmed, att vederbörande kommuns stora ytvidd i förening med andra geografiska förhållanden hindrat en livligare kommunikation mellan befolkningen i kommunens olika delar samt att i följd härav den för taxeringsnämndens verksamhet önskvärda ortskännedomen icke kunnat bli tillfredsställande företrädd av endast fyra ledamöter.

Över förslaget hava yttranden inhämtats från *fem länsstyrelser* samt *kammarrätten*, vilka icke framställt några erinringar mot detsamma.

Enär syftet med den föreslagna ändringen synes mig beaktansvärt, och då det ankommer på länsstyrelse att pröva, vilket antal taxeringsnämndsledamöter får anses vara erforderligt, anser jag mig kunna tillstyrka ändring av ifrågakomna författningsrummet i enlighet med vad därom föreslagits. Departementets
chefen.

I överensstämmelse med det anförda hava inom finansdepartementet utarbetats förslag till

dels lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

dels förordning angående ändrad lydelse av 8 § 3 mom. och 17 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379),

dels ock förordning med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid taxering av fastighet.

Under framhållande av att proposition i ärendet jämlikt § 54 riksdagsordningen torde kunna avlåtas utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända hemställer departementschefen, att berörda förslag måtte i proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Elis Lindahl.

Bilaga 1.

Till herr Statsrådet och Chefen för Kungl. finansdepartementet.

Genom finansdepartementets ämbetsskrivelse den 3 oktober 1936 har domänstyrelsen anmodats att, därest ändringar i förordningen den 22 juni 1932 (nr 293) med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog ansåges erforderliga, inkomma med yttrande och förslag angående de ändringar i nämnda förordning, som styrelsen kunde finna påkallade med hänsyn till dess tillämpning vid allmän fastighetstaxering år 1938.

Med anledning härav får domänstyrelsen, som i ärendet inhämtat här bilagda yttranden från samtliga överjägmästare, vissa jägmästare och en skogstaxator, Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, Sveriges skogsägareförbund, Skogssällskapet samt Skogsägareföreningarnas riksförbund — ävensom tagit del av den jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 10 november 1933 av särskilda sakkunniga inom finansdepartementet utarbetade redogörelsen rörande taxeringsutfallet för skogsmark och växande skog m. m. — vördsamt anföra följande.

De principer, som äro grundläggande för värdering av skogsmark och växande skog enligt den instruktion, som gällde för 1933 års allmänna fastighetstaxering, given i nämnda förordning den 22 juni 1932, vila på 9 § kommunalskattelagen och äro närmare utformade i punkt 4 av anvisningarna till nämnda paragraf. De grundläggande principerna för värdering av skogsmark och växande skog vid allmän fastighetstaxering beröras icke av de ändringar i instruktionen, som styrelsen anser sig nu böra föreslå. Ändringsförslagen avse sålunda väsentligen den i skogsvärderingsinstruktionen för varje fastighetstaxering återkommande avvägningen av den skogliga taxeringens nivå och dessutom smärre justeringar samt förslag angående tillämpningsföreskrifter, motiverade i huvudsak av erfarenheterna från senaste fastighetstaxering, inhämtade yttranden och taxeringsutfallet enligt nyssnämnda undersökning. Angående den med skogstaxeringen nära förbundna taxeringen av övrig mark har styrelsen, sedan taxeringen i fråga avsevärt förbättrats, ansett hittills givna anvisningar vara tillfyllest.

Domänstyrelsen har till förslaget till instruktion för skogsmark och växande skog lämnat motivering till av styrelsen ifrågasatta ändringar eller tillägg ävensom påpekat i samband därmed enligt styrelsens mening önskvärda förändringar i kommunalskattelagen och taxeringsförordningen. Understrukna delar av texten i förslaget utmärka ifrågasatta ändringar.

Förslag till instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid allmän fastighetstaxering år 1938.

1. Särskilda värden skola beräknas för skogsmark och växande skog. Skogsmark skall värdesättas efter sin normala avkastningsförmåga på sätt i punkterna 4, 5 och 6 närmare anges (skogsmarkens avkastningsvärde). Växande skog skall värdesättas med hänsyn till dess faktiska värdeavkastning enligt punkterna 4, 5, 6 och 7 (skogsvärdet).

Allmänna
värderings-
grunder.

A. Skogsmark.

Begreppet
skogsmark.

2. Såsom skogsmark skall upptagas all icke odlad mark, som, vare sig den vid tillfället är skogbärande eller ej, är lämplig att använda för skogsproduktion. Till skogsmark hänföres således även ljunghäls och annan dylik mark, som av ålder ligger skoglös, såframt den kan anses lämpa sig för skogsproduktion. Är å skogbevuxen häls (betesmark) betestillgången det väsentliga och skogsproduktionen av underordnad betydelse, skall marken likväl *redovisas* såsom skogsmark, såvida icke densamma är att betrakta såsom kultiverad betesäng. Med kultiverad betesäng *avses* sådan icke i vanlig mening under plog lagd, i huvudsak foderproducerande men ej sällan något trädbevuxen betesmark, som för betets förbättrande är föremål för ordnad skötsel, varmed förstås sådana åtgärder som röjning, dikning, planering, kalkning, gödsling, frösådd med mera. Såsom skogsmark skall ej heller upptagas sådan skoglös eller ej sällan något trädbevuxen ängsmark, som, ehuru den visserligen kan användas för skogsproduktion, i främsta rummet disponeras för foderproduktion genom bete eller slätter samt med god hushållning även bör därtill användas (naturlig betes- eller slätteräng), ehuru den ej är föremål för egentliga kulturåtgärder.

Till skogsmark räknas icke s. k. impediment, vartill hänföres mossar, myrar, kärr, berg, fjällmark och annan dylik mark, som på grund av klimatiska förhållanden, ogynnsamma vattenförhållanden, näringsbrist eller de lösa jordlagrens ringa djup är av den beskaffenhet, att någon egentlig skogsproduktion där icke kan påräknas.

Värdet av sådan mark ävensom, i förekommande fall, av bete å skogsmark skall inräknas i värdet av fastigheten i övrigt.

Areal skogs-
mark.

3. Arealen skogsmark beräknas, vad angår statens och andra allmänna skogar, efter därom av domänstyrelsen meddelade eller eljest tillgängliga officiella uppgifter; vad angår enskilda skogar under ordnad hushållning med tillgängliga och tillförlitliga skogsuppskattningshandlingar efter uppgifter i dessa; samt, vad angår övriga skogar, med ledning av uppgifter från jordregistret, ekonomiska kartverk eller andra offentliga handlingar, så ock efter ingivna deklarationer och andra upplysningar, som kunna införskaffas.

Bonitet.

4. Skogsmarkens normala virkesavkastningsförmåga (boniteten) skall beräknas efter den årliga virkesavkastning, uppskattad i kubikmeter per hektar, som anses kunna erhållas vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk och under antagande, att marken vore bevuxen med ett tillfredsställande samt å behöriga åldrar fördelat virkesförråd (normal skogstillgång). Boniteten är således icke beroende av att den för viss tid uttagbara virkesavkastningen är vare sig högre än normalt, på grund av att skogen är mer än vanligt väl sluten eller innehåller relativt stor tillgång på moget virke, eller lägre än normalt, på grund av att skogen är utglesnad eller utgöres av övervägande ungskog, utan boniteten bestämmes av den uthålliga årliga virkesavkastning, skogsmarken skulle lämna, om skogstillgången under rationell skötsel vore normal. Såsom sådan normal virkesavkastning är att anse exempelvis den, som i medeltal uppnås på sådana större skogsbruk, där det väl sörjes för såväl återväxt som beståndsvård, och där det finnes ett väl slutet och på behöriga åldrar väl fördelat virkesförråd.

Boniteten skall bestämmas efter den virkesproducerande förmågan utan hänsyn till föreliggande möjlighet eller sätt för virkesavkastningens utnyttjande. Vidare är att märka, att boniteten skall vara genomsnittlig och således skall för skogsmarken i dess helhet avvägas med hänsyn till dess i olika delar skiftande producerande förmåga.

Vid bestämning av boniteten skall hela den normala årliga virkesavkastningen uppskattas i kubikmeter per hektar och avse virke i rått tillstånd,

mätt i verklig kubikmassa fast mått på bark, d. v. s. den virkeskvantitet, som erhålles, då virket mätes på rot efter noggranna s. k. massatabeller. Boniteten anges som en för hela taxeringsenheten i fråga gällande medelbonitet. Finnas för skogen tillförlitliga skogsuppskattningshandlingar, angivande skogsmarkens olika boniteter eller innehållande andra uppgifter, varav medelboniteten kan bedömas, sker uppskattningen med ledning därav. Saknas *skogsuppskattningshandlingar*, uppskattas boniteten med ledning av vad som är känt eller kan utrönas om skogsmarken i fråga, jämfört med medelboniteten å trakten i övrigt.

Den uppskattade boniteten jämkas till den av bonitetsklasserna i tabell I, som ligger närmast. Bonitet, som uppskattas högre än den högsta i tabellen angivna bonitetsklassen, jämkas till närmaste hela tal.

5. För värdering i penningar av den sålunda uppskattade normala virkesavkastningen beräknas virkets nettovärde per kubikmeter å rot (rotvärde) enligt de pris, som under åren 1932—1936 på grund av prissättning nämnda år i genomsnitt varit å orten gällande för de sortiment, varav dylik normal virkesavkastning anses sammansatt (normal sortimentssammansättning). I de särskilda anvisningar, som jämlikt 59 § taxeringsförordningen skola fastställas för varje län eller område av län, bestämmes, vad som för länets eller områdets vidkommande skall anses såsom normal sortimentssammansättning.

Rotvärde.

Finnes för skogen ordnad bokföring tillgänglig, må densamma kunna läggas till grund för prissättningen under förutsättning, att de bokförda priserna varit av normal beskaffenhet och sålunda för liknande förhållanden representativa. I de fall, där virke försålts å rot, erhållas de för prissättningen behöfliga medeltalen direkt för vart och ett av de nämnda åren, under förutsättning att det å rot försålda virket har den sålunda fastställda sortimentssammansättningen och ett för skogen genomsnittligt avsättningsläge. Eljest kunna de erhållna priserna ej direkt användas som taxeringsunderlag utan måste jämkas. Så t. ex. inträffar ofta, att endast den grövsta och värdefullaste skogen sålts å rot, medan småvirket använts till husbehov, såsom vanligt är i jordbruksbygder, eller kvarlämnats i skogen, såsom sker i vissa trakter med otillfredsställande avsättningsförhållanden. Men även om dylika extrema fall ej föreligga, inträffar, att den årliga virkesavkastningen å en skog visst är ej sammansatt av onormala mängder grovt eller klenkt virke, eller att avverkning skett på särskilt långa eller korta körvägar med mera, och kunna även i dylika fall jämkningar i de erhållna priserna bli nödvändiga.

Å sådana skogar med ordnad bokföring, där virket försäljes i upparbetat skick, skola från bruttopriserna avdragas alla direkta avverknings- och transportkostnader, såsom kostnader för huggning, körning, flottning eller annan transport till den plats, för vilken bruttopriserna gälla, direkt arbetsledning, avmätning och intumning, tillfälliga kojbyggnader, vintervägar och lastplatser, skogsaccis- och skogsvårdsavgifter samt olycksfalls- och försäkringsavgifter i den mån de äro direkt hänförliga till drivningsarbetet. Därvid är att märka, att såsom avdragsgilla kostnader skola godkännas allenast sådana, som äro representativa för skogens genomsnittliga avsättningsförhållanden och som icke äro beroende av avverkningarnas förläggning eller virkesförrådets anhopning i sämre eller bättre avsättningslägen.

Vid rotvärdets bestämmande enligt den normala sortimentssammansättningen skall iakttagas, att brukliga handelsmått, t. ex. toppmått massa inom bark för timmer, löst mått för brännved etc., måste omräknas till verklig kubikmassa fast mått på bark. För varje sortiment och klass av ekonomiskt likvärdiga sortiment skall rotvärdet utrönas för vart och ett av de år, som

skola läggas till grund för beräkningen, samt medeltal för dessa årsvärden uträknas. Ur medeltalen bestämmes rotvärdet för samtliga sortiment enligt den fastställda normala sortimentssammansättningen på sätt framgår av följande uträkning, vilken allenast utgör ett exempel:

Sortimentsklass:

I: timmer	30 % à 8 kronor per kubikmeter	kronor 2: 40
II: sulfitved och 1:a björkved..	20 % » 6 » » » »	1: 20
III: sulfatved, props och 1:a barrved	20 % » 4 » » » »	0: 80
IV: kolved, industribränsle och diverse virke	30 % » 1 » » » »	0: 30

Rotvärde per kubikmeter kronor 4: 70.

Det bör beaktas, att den normala sortimentssammansättningen skall avse hela virkesavkastningen, oberoende av huruvida viss del av denna icke vinner avsättning. Skulle sålunda å viss trakt virke, i exemplet här ovan hänfört till fjärde sortimentsklassen, ej vara avsättningsbart, bör i exemplet detta utföras med värdet 0, då medelpriset blir endast 4 kronor 40 öre per kubikmeter. Motsvarande gäller även, då försäljning skett på rot men virke under viss brösthöjdsdimension ej kunnat vinna avsättning, ehuru dess kubikmassa ingår i den för skogen beräknade årliga virkesavkastningen.

Saknas ordnad bokföring för skogen, eller hava för det genomsnittliga prisläget representativa virkesförsäljningar ej förekommit, eller anses de bokförda priserna icke kunna läggas till grund för beräkningen, uppskattas rotvärdet med ledning av *det medelpris för orten, som jämlikt förenämnda särskilda anvisningar med hänsyn till skogens läge anses tillämpligt för en normalt sammansatt virkesavkastning.* Vid uppskattningen kan *det sålunda bestämda rotvärdet* jämkas med hänsyn till utdrivningens större eller mindre svårigheter i fråga om körvägar och flottningsförhållanden m. m. dylikt, *även som därtill, att sämre mark producerar ej blott kvantitativt mindre virke utan även mindre värdefulla sortiment.*

Vid uppskattning efter nu angivna grunder finnes alltså möjlighet att taga hänsyn till varje särskild skogs läge i förhållande till avsättningsort och annat, som inverkar på virkesvärdet. Vid enahanda bonitet och avsättningsläge skall samma rotvärde åsättas den normala virkesavkastningen, även om skogsbruk i olika syften bedrives med olika omloppstider. Avvikelser från den omloppstid, som kan anses motsvara den för orten normala sortimentsammansättningen, inverka visserligen på den verkliga virkesavkastningens sammansättning och värde, men skall hänsyn till dessa avvikelser tagas vid beräkningen av växande skogens värde enligt punkt 7.

Det enligt det föregående bestämda rotvärdet jämkas till den av prisklasserna i tabell I, som ligger närmast.

Skogsmarkens avkastningsvärde.

6. Den enligt punkt 4 bestämda normala årliga virkesavkastningen per hektar skogsmark multipliceras med det enligt punkt 5 beräknade rotvärdet. Från den värdeavkastning, som därvid framkommer, skall avdragas en tredjedel för kostnader för skogens vård, förvaltning, bevakning, väg- och byggnadsunderhåll, skogskultur, skyddsdikning, skogsindelning, skatter m. m. För skyddsskog eller annan därmed jämförlig skog, som på grund av gällande lagstiftning eller rådande svåra naturförhållanden måste skötas i skyddssyfte med anlitande för skogens vård och underhåll av en osedvanligt stor del av avkastningens värde, må avdraget för kostnader efter prövning i varje särskilt fall och med angivande av skälen höjas, dock ej till mer än hälften av den beräknade normala värdeavkastningen. Det sålunda reducerade vär-

det anses utgöra nettovärdet på ett års normal avkastning per hektar skogsmark.

Skogsmarkens värde per hektar (skogsmarkens avkastningsvärde) skall utgöra *fyra och en halv* gånger nettovärdet på ett års normal avkastning.

Till underlättande av värdeberäkningen hänvisas till tabell I, som vid avdrag för kostnader med en tredjedel angiver skogsmarkens värde per hektar vid förekommande kombinationer mellan bonitets- och rotvärdesklasser. Vid avdrag för kostnader med mera än en tredjedel kan tabell I icke användas, utan särskild värdeberäkning måste göras.

B. Växande skog.

7. Växande skog skall — oavsett om avverkningsrätt till densamma upplåtits eller ej — värdesättas med hänsyn till det skick, vari den faktiskt befinner sig, och den värdeavkastning, som för framtiden därur kan uttagas under förutsättning av en rationellt driven hushållning. Därest skogen innehåller ett så beskaffat virkesförråd, att den beräknade normala värdeavkastningen genast och uthålligt kan uttagas, och sålunda normal skogstillgång förefinnes, sättes värdet å den växande skogen (skogsvärdet) till *tjugo och en halv* gånger nettovärdet på den normala årliga värdeavkastningen. I fråga om denna värdeberäkning hänvisas till tabell I, som jämväl angiver skogsvärdet per hektar vid normal skogstillgång för samma kombinationer, som upptagits i fråga om skogsmarkens avkastningsvärde.

Emellertid är den växande skogens slutenhet, sammansättning och beskaffenhet i övrigt vanligen sådan, att den faktiska skogstillgången betingar ett från det normala mer eller mindre avvikande skogsvärde. Detta värde i förhållande till det normala utgör den relativa skogstillgången, som betecknas med tal, uttryckta i tiondelar. Talet för relativa skogstillgången är således 1.0, om skogsvärdet överensstämmer med det normala. Relativ skogstillgång 0.9, 0.8, 0.7 o. s. v. innebär, att det förhandenvarande virkesförrådet, såsom i utglesnade eller vanskötta skogar med allmän virkesbrist eller i välskötta skogar med brist på moget virke, icke medger normal värdeavkastning. Är detta fallet, skall skogsvärdet sättas i motsvarande mån lägre. På samma sätt innebär relativ skogstillgång 1.1, 1.2, 1.3 o. s. v., att skogsbeståndet till följd av mer än vanligt stor slutenhet eller jämförelsevis god tillgång på moget virke under viss tid kan medgiva större avverkning eller uttagande av värdefullare dimensioner än som för normal värdeavkastning kan beräknas, varför skogsvärdet i samma mån sättes högre. Den erforderliga jämkningen av de i tabell I angivna skogsvärdena vid normal skogstillgång sker med stöd av de kända avvikelser, skogens virkesförråd och dettas sammansättning med avseende på åldrar och mogenhetsklasser samt grövre och klenare dimensioner uppvisar vid jämförelse med förrådet å en normalt sammansatt skog och skogens därav beroende förmåga att giva en mot åsatt bonitet och rotvärde svarande framtida värdeavkastning.

För att underlätta bedömandet av relativa skogstillgången *med utgångspunkt från förefinligt virkesförråd* har upprättats bifogade tabell II, vilken för olika boniteter och omloppstider utvisar den storlek för ett normalt sammansatt och slutet virkesförråd, som motsvarar relativa skogstillgången 1.0.

Tabellens användning framgår av följande exempel. I en viss landsända skall enligt för länet jämlikt 59 § taxeringsförordningen fastställda särskilda anvisningar och hjälptabell 100-årig omloppstid tillämpas för skogar, vars bonitet bestämts till 2.5. Om sådan skog innehåller virke i normal ålders- och dimensionsfördelning, skall virkesförrådet enligt tabellen (och hjälptabellen) uppgå till 83 kubikmeter per hektar för att relativa skogstillgången skall vara 1.0. Om skogen på grund av allmän gleshet innehåller allenast

Skogsvärde
och relativ
skogstillgång

50 kubikmeter i genomsnitt per hektar, men i övrigt beträffande ålders- och dimensionsfördelning kan betraktas som normal, är relativa skogstillgången $\frac{60}{83}$ eller 0.6 av det normala.

Då normal ålders- och dimensionsfördelning oftast ej är för handen, måste den enligt nyssnämnda regel funna relativa skogstillgången vanligen jämkas ytterligare, nämligen uppåt, om förrådet är sammansatt av äldre bestånd eller grövre virke än normalt, och nedåt, om de äldre åldersklasserna saknas eller bestånden äro sammansatta av övervägande klena dimensioner.

Det skall uppmärksammas, att det förhandenvärande totala virkesförrådet — vari skall ingå jämväl virke av mindre dimensioner än den minsta uppskattade — utan hänsyn till att viss del av dess avkastning måhända icke är avsättningsbar eller utnyttjas för husbehov, skall ligga till grund för jämförelse med det normala virkesförrådet.

Å skogar, för vilka tillförlitliga detaljerade hushållningsplaner finnas, och för vilka tillförlitliga översikter kunna erhållas över de växlingar i den framtida *virkesavkastningen*, som av nämnda orsaker äro att vänta, kan skogens bruttovärde erhållas på så sätt, att dessa avkastningar värderas i penningar *med tillämpning av de priser, som varit bestämmande för det enligt punkt 5 bestämda rotvärdet* och hela skogsbrukets till nutiden diskonterade avkastning därefter uträknas efter 4 procents räntefot. Efter avdrag dels med en tredjedel för omkostnader, dels också för skogsmarkens avkastningsvärde, som ju uppskattas efter andra grunder, erhålles den växande skogens fristående värde.

Endast undantagsvis lärers relativa skogstillgången kunna sättas lägre än 0.2.

Tabell I, utvisande markens samt den växande skogens värde per hektar för olika boniteter och rotvärden.

(Tabellen har ej här uträknats.)

Tabell II, utvisande storleken av ett normalt sammansatt och slutet virkesförråd för olika boniteter och omloppstider (återgives ej här).

Exempel på hjälptabell vid fastighetstaxering av skogar i N. N. taxeringsdistrikt år 1938 (exemplifieras ej här).

M o t i v

till domänstyrelsens förslag om ändringar i instruktionen för värdering av skogsmark och växande skog vid taxering av fastighet.

Vid punkt 1.

Huvudregeln för värdesättning av växande skog har förtydligats genom hänvisning icke blott till punkt 7 utan även till punkterna 4, 5 och 6, varigenom tvekan icke behöver uppstå, att denna värdesättning skall ske i anslutning till de för skogsmarkens värdesättning fastställda grunder.

Vid punkt 2.

Ett par smärre omredigeringar hava föreslagits.

Vid punkt 4.

I bestämmelserna rörande uppskattning av boniteten föreslås endast en mindre ändring i texten. Dessutom anser sig styrelsen böra i tabell I föreslå

införande av två nya bonitetsklasser, 3.25 och 3.75, mellan klasserna 3.0, 3.5 och 4.0. Behovet av dessa bonitetsklasser synes enligt avgivna yttranden hava gjort sig starkt gällande i det praktiska taxeringsarbetet inom län, där skogsmarken till stora delar ligger omkring nämnda boniteter. En sådan utökning av tabell I har åtminstone beträffande bonitetsklass 3.25 ansetts lämplig även av de sakkunniga för undersökning av taxeringsutfallet vid 1933 års allmänna fastighetstaxering.

Vid punkt 5.

Till grund för beräkningen av rotvärdet lågo vid föregående taxering virkespriserna under femårsperioden 1927—31. I anslutning till dessa har nu föreslagits, att 1932—36 års priser skola läggas till grund för taxeringen. För bedömande härav torde viss ledning erhållas av följande sammanställning över rotnetto å försålt virke från kronoskogar under åren från och med år 1927:

Å r	Norrbottens och Väster- bottens län kronor	Södra Norr- land och Dalarna kronor	Svealand utom Dalarna samt Götaland kronor	Hela landet kronor
1927	6.10	6.58	9.66	6.68
1928	5.06	6.21	9.45	5.76
1929	5.26	6.22	9.02	6.00
1930	3.91	4.93	8.14	4.78
1931	2.41	3.17	6.00	3.22
1932	2.86	3.46	4.63	3.31
1933	3.23	4.22	5.74	3.91
1934	3.90	4.78	6.86	4.69
1935	3.45	4.96	6.74	4.55
1936	c:a 6.00	c:a 7.00	c:a 9.00	c:a 7.00
Medeltal åren 1927—31	4.55	5.42	8.45	5.29
» » 1932—36	c:a 3.90	c:a 4.90	c:a 6.60	c:a 4.70

Av sammanställningen framgår, att prisutvecklingen under åren 1932—36 varit ojämn, vilket kommer till synes även vid jämförelse mellan medeltalen för dessa år och för perioden 1927—31. Vid sådan jämförelse bör beaktas, att det material, som ligger till grund för medeltalen, icke varit likformigt, beroende på inträffade förändringar i dimensionssammansättning samt skillnader i avsättningsläge för det försålda virket. Vilket prisläge, som med hänsyn till 1932—36 års priser kan bliva bestämmande för taxeringen, kan därför med ovanstående uppgifter icke med säkerhet avgöras, sannolikt torde emellertid rotvärdesnivån enligt nämnda priser komma att genomgående sänkas något. En sådan följd av valet av årsperiod bör enligt styrelsens mening icke i och för sig tillmätas alltför stor vikt. Det torde nämligen få anses särskilt betydelsefullt, om taxeringen kan grundas på slutna prisserier, utan det subjektiva bedömande av mer eller mindre representativa årspriser, som eljest måste förekomma. I de avgivna yttrandena har icke ifrågasatts, att andra virkespriser än för perioden 1932—36 borde komma i tillämpning. Styrelsen anser sig icke heller böra till diskussion upptaga något annat alternativ. Det torde visserligen kunna förutsättas, att taxeringen kommer att äga rum vid ett dagsprisläge, som med all sannolikhet kommer att i större eller mindre grad överstiga 1932—36 års medelpriser, men detta bör enligt styrelsens mening icke medföra några svårigheter för ett riktigt genomförande av taxeringen. Dess nivå bestämmes nämligen dessutom och

väsentligen av för taxeringen gällande kapitaliseringsprocent och förvaltningskostnadsavdrag, varom styrelsen hänvisar till vad som anförts vid motiven till punkt 6.

De ändringar, som verkställts i bestämmelserna om rotvärdets uppskattning i de fall, då ordnad bokföring för skogen saknas, äro närmast av redaktionell karaktär och avse att förtydliga texten. Såsom styrelsen redan i förslaget till nu gällande instruktion påpekade, anser styrelsen, att jämkning i rotvärdet för orten med hänsyn till väsentligt bättre eller sämre bonitet i regel endast bör gälla närmaste prisklass. Då sådan jämkning är mindre vanligen förekommande, har bestämmelsen härom ansetts böra givas en mindre framträdande plats i texten.

Vid punkt 6.

Vid föregående taxering höjdes avdraget för förvaltnings- m. fl. allmänna kostnader från $\frac{1}{4}$ till $\frac{1}{3}$. De skäl, som föranledde avdragets bestämmande till $\frac{1}{3}$, synas styrelsen alltjämt äga giltighet, och någon ändring av avdragets storlek anses därför icke nu böra ifrågasättas.

I fråga om kapitaliseringsprocenten vidtogs vid 1933 års taxering ingen ändring, ehuru en sänkning från 5 % till $4\frac{1}{2}$ % av styrelsen då diskuterades. De förhållanden, som därvid togos i övervägande och som redan då i och för sig talade för sänkning, hava nu starkare accentuerats. Av de avgivna yttrandena angående denna viktiga detalj i instruktionen må anföras följande:

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund yttrar: »Med hänsyn till det nuvarande låga ränteläget skulle måhända synas påkallat, att en sänkning av kapitaliseringsprocenten nu toges under övervägande. En sänkning av denna med 1 enhet motsvarar en ökning av taxeringsvärdena med 25 %. Enbart detta förhållande synes böra mana till försiktighet, då alltför tvära omkastningar med avseende på skogsfastigheternas taxeringsvärden knappast kunna ur det allmännas synpunkt vara till fördel. Jämförelsevis låga taxeringsvärden å skogen torde däremot stimulera ägarna till vidtagande av skogsvårdande åtgärder. Härigenom beredas ökade arbetstillfällen inom skogsbruket, vilket för tillgodoseende av kommunernas skatteintressen torde vara lika värdefullt som ett utökat garantiskatteunderlag. Då dessutom nu omöjlig en torde kunna förutses vilka räntor, som komma att bli gällande under den nästkommande taxeringsperioden, finner centralrådet, med beaktande jämväl att den i kommunalskattelagen stadgade garantiskatteprocenten för skogsfastighet av 4 % måste anses relativt hög, övervägande skäl tala för, att vid 1938 års fastighetstaxering kapitaliseringsprocenten bibehållles oförändrad.»

Sveriges skogsägareförbund framhåller liknande synpunkter: »Det torde kunna förväntas, att i anledning av nu rådande allmänna ränteläge förslag komma att framställas om räntefotens sänkning, vilket innebär motsvarande höjning av kapitaliseringsfaktorn, d. v. s. medför en höjning av taxeringsvärdena. Ehuru förbundet icke vill bestrida, att det nuvarande låga ränteläget och därav exempelvis framkallade höga värden å obligationer kan synas motivera en lägre ränta även vid beräkningen av skogsbrukets avkastningsvärden, så vill förbundet dock uttala en varning mot att nu företa en sänkning av den räntefot, som tillämpades 1933. Skulle denna sänkas från 5 till 4, innebär detta att kapitaliseringsfaktorn höjes från 20 till 25 eller med 25 %. Åtgärden skulle således medföra en höjning av skogsbrukets taxeringsvärden med 25 %. Förbundet finner en sådan höjning äventyrlig särskilt i nuvarande tid, då den kommunala beskattningen i sin helhet ligger under omarbetning och kanske redan om ett eller annat år

kommer att utgå efter helt nya grunder. Kommunalskatteberedningen har hos Kungl. Maj:t begärt att få verkställa provtaxeringar (avseende den kommunala inkomst- och fastighetsbeskattningen, skogsaccisen m. m.) i ett stort antal kommuner. På grundval av dessa provtaxeringar kommer skatteberedningen att framlägga förslag om den kommunala beskattningens revision. Helt oavsett vad detta revisionsförslag kan komma att innehålla, så lär det dock komma att bygga sina överväganden om den kommunala inkomstskattens, fastighetsskattens och skogsaccisens inbördes ställning i skatte-repartitionen samt om de nuvarande skatteköllornas bärkraft på nu förefintliga, i de av beredningen utförda provtaxeringarna tillämpade taxeringsvärdena å 'annan fastighet', jordbruksfastighets jordbruksvärde och dess skogsvärde. Kommer nu en kommunal skattereform att grundas på dessa värden och deras inbördes förhållande samt därefter skogsvärdena att på ovan antytt sätt höjas högst väsentligt, så lär skogsbeskattningen kunna komma in på äventyrliga vägar.

Förbundet finner det önskvärt, att medan den förestående kommunala skattereformen är under arbete, vilken reform väl säkerligen kommer att grundas på nuvarande taxeringsvärden, icke några språngvisa förskjutningar göras i vissa delar av fastighetsvärdena, vilka helt rubba den beräknade och avsedda skattebelastningen å de olika näringsgrenarna.

Förbundet får av denna anledning hemställa, att kapitaliseringsprocenten vid 1938 års allmänna fastighetstaxering bibehålles vid nuvarande 5 %.

Av dessa yttranden framgår tydligt, vilka starka betänkligheter som förefinnas mot en sådan höjning av taxeringsvärdena, som vid en av nuvarande ränteläge betingad lägre kapitaliseringsprocent beräknas uppkomma. De för ränteläget betecknande procentalen för riksbankens officiella diskon-to för 3 månaders växlar hava under senare år varit följande:

År	Vid utgången av år	I medeltal för år
1930	3 $\frac{1}{2}$	3.72
1931	6	4.10
1932	3 $\frac{1}{2}$	4.39
1933	2 $\frac{1}{2}$	3.17
1934	2 $\frac{1}{2}$	2.50
1935	2 $\frac{1}{2}$	2.50
1936	2 $\frac{1}{2}$	2.50

Med utgångspunkt enbart från dessa räntesatser skulle enligt styrelsens förmenande en väsentligt lägre kapitaliseringsfaktor än 5 % kunna ifrågasättas. Såsom framhållits i de citerade yttrandena, kan en stor sänkning av kapitaliseringsprocenten för skogsfastigheter medföra sådana förskjutningar beträffande det kommunala skattetrycket, som ur allmän synpunkt icke kunna anses lämpliga. Därvid får emellertid icke bortses från det för beskattningen angelägna i sådan värdesättning av skogsfastigheter, att deras taxeringsvärden bilda ett möjligast riktigt underlag även för den statliga inkomst- och förmögenhetsbeskattningen. Det utslagsgivande bör sålunda vara en riktig avvägning av den skogligen taxeringens nivå. Därvid torde saluvärdena kunna tjäna till ledning i så måtto, att alltför stora skillnader mellan taxeringsvärde och saluvärde för skogsfastigheter icke borde uppstå. En allmän höjning av de skogligen taxeringsvärdena vid 1938 års taxering anses på den grund vara berättigad. Då detta med hänsyn till den något sänkta rotvärdesnivån icke synes kunna genomföras, därest kapitaliseringsprocenten och övriga värderingsfaktorer bliva oförändrade, är en av enbart ränteläget betingad sänkning av kapitaliseringsprocenten väl motiverad. Vid övervä-

gande av det procenttal, som bör läggas till grund, har styrelsen, även med beaktande av vad som anförts mot en sådan åtgärd, funnit sig kunna tillråda, att procenten sättes till 4 %. På så sätt blir totalvärdet vid normal skogstillgång 25 årsavkastningar i värde, fördelat efter samma förhållande som tidigare, så att $4\frac{1}{2}$ årsavkastningar utgöra skogsmarkens värde och $20\frac{1}{2}$ årsavkastningar utgöra skogsvärde. Efter sådana grunder skulle sålunda ny tabell I till instruktionen upprättas.

Vid avgivande av förslaget om sänkt kapitaliseringsprocent vill styrelsen, i likhet med vad centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund anfört, dock framhålla, att det för den kommunala beskattningen nu gällande repartitionsstalet för skogsvärde, 0.04, principiellt innebär en alltför hård skattebelastning för växande skog, särskilt ungsbogen, och att detta förhållande med höjda taxeringsvärden måste bli en mera framträdande. Styrelsen vill erinra om, att i samband med sänkningen av repartitionsstalet 0.06 till 0.05 för jordbruksvärde frågan om en berättigad sänkning av repartitionsstalet för skogsvärde från 0.04 till 0.03 var föremål för särskilt övervägande. Styrelsen utgår från att frågan i detta sammanhang upptages till förnyad prövning och att med nuvarande skogsaccisbeskattning åtgärder för sänkning i detta repartitionsstal från 0.04 till 0.03 vidtagas.

Vid punkt 7.

I första stycket har uttrycket »ett sådant på behöriga åldrar fördelat virkesförråd» ändrats till »ett så beskaffat virkesförråd», emedan ett poängterande av enbart åldersfördelningens betydelse icke lämpligen har sin plats i den allmänna regeln. Av samma anledning anses orden »i åldersklasser» böra utgå ur texten i början av andra stycket.

Tredje t. o. m. sjätte styckena av denna punkt innehålla i det praktiska taxeringsarbetet vanligen använda tillämpningsföreskrifter för relativa skogstillgångens bestämning med utgångspunkt från virkesförrådet. Av erfarenheterna att döma skulle dessa mera allmänt hållna föreskrifter icke vara tillfyllest. I flera avgivna yttranden framföres nämligen som ett önskemål, att därjämte någon lämplig närmelsemetod anvisas för beräkning av relativa skogstillgången, vars uppskattning tämligen allmänt anses osäker. Sålunda har resultatet av 1933 års fastighetstaxering av förutnämnda sakkunniga sammanfattats sålunda:

»De sakkunniga tveka icke att beteckna relativa skogstillgången som en svårbestämbar faktor vid den använda taxeringsmetoden, om icke särskild uppmärksamhet ägnas denna detalj i fastighetstaxeringsarbetets tidigaste skeden. Det alltmer beaktade sambandet mellan denna faktor och boniteten anse de sakkunniga böra föranleda, att i länsanvisningarna allmänt angivas för uppskattningen tillämpliga normalförråd för inom länet förekommande boniteter. I de flesta län torde de länsskogssakkunniga med utgångspunkt från de vid 1933 års fastighetstaxering erhållna siffrorna för relativa skogstillgången kunna med stöd av lokalkännedom för varje kommun göra välgående uttalanden angående behovet av eventuell justering, vilka uttalanden kunde tjäna till viss ledning. I övrigt är för taxeringens nöjaktiga genomförande i denna del särskilt angeläget, att skoglig sakkunskap i tid, d. v. s. redan i beredningsnämnderna, ställes till förfogande för taxeringsarbetet.»

Av vad sålunda anförts framgår, att en bättre uppskattning av relativa skogstillgången är särskilt eftersträfvansvärd. Vid övervägande av lämpliga åtgärder i sådant syfte genom ändringar i instruktionen har styrelsen funnit, att tillämpningsföreskrifterna icke för närvarande kunna kompletteras med en närmelsemetod. Av hittills vid taxeringen använda metoder har nämligen icke någon viss metod ansetts så välgrundad, att den är värd erkännande

framför andra. Nyssnämnda sakkunnigas uttalande, att sambandet mellan bonitet och relativ skogstillgång borde allmänt föranleda anvisningar om normalförråd för skilda boniteter, skulle enligt styrelsens förmenande innebära taxeringstekniska fördelar och möjliggöra en uppskattning efter mera likformiga grunder. Behovet av sådana anvisningar har tidigare påpekats i samband med de förarbeten till 1933 års taxering, som omnämnas i 58 § taxeringsförordningen. Domänstyrelsen framlade då i de uppgifter, som jämlikt nämnda författningsrum överlämnades till länsstyrelserna, ett förslag till normalförråd för skilda boniteter. Vid det möte mellan landskamrerarna i riket och ett antal skogssakkunniga, som hölls i Stockholm den 5—8 oktober 1932, var bl. a. styrelsens förslag i denna del föremål för diskussion. Mötet uttalade sig emellertid därvid för att de omloppstider inom de olika länen, som angivits till ledning för 1928 års taxering, och vilka för vissa län avveko från de av styrelsen föreslagna, fortfarande skulle tillämpas vid 1933 års taxering. Dock skulle starkare differentiering göras för olika boniteter inom länen, varvid domänstyrelsens förslag till omloppstider och normalförråd för skilda boniteter kunde tjäna till viss ledning.

Till följd av detta mötesuttalande har enligt de sakkunniga för undersökning av taxeringsutfallet vid 1933 års allmänna fastighetstaxering den av domänstyrelsen förordade principen om normalförråd för skilda boniteter vunnit tillämpning i ett stort antal län och därjämte bidragit till en ökad differentiering av omloppstiden för olika boniteter inom andra län. Oaktat mötesuttalandet hava, såsom de sakkunniga påpekat, vissa ojämnheter uppstått, närmast till följd av bristande samarbete länen emellan vid fastställande av en sådan taxeringsgrund som den här ifrågavarande. Ett upprepande härav skulle förhindras, om normalförråden och omloppstiderna närmare fastlåsas i instruktionen, vilket i någon mån borde motverka den osäkerhet, som präglar relativa skogstillgångens uppskattning. Vid övervägande av åtgärder i den av de sakkunniga utpekade riktningen har styrelsen med hänsyn till den tvekan inför tillämpningen, varåt 1932 års möte i Stockholm givit uttryck, icke ansett sig böra föreslå intagande i instruktionen av en för hela landet gällande serie, angivande normalförråd och omloppstider för olika boniteter. Däremot bör enligt styrelsens förmenande inom varje län fastställas icke blott omloppstider utan även det samband mellan förekommande boniteter och normalförråd, som enligt för länet anvisade omloppstider bestämmes genom tabell II till instruktionen. Styrelsen anser därför, att detta samband bör angivas i den hjälptabell för länet, som skall inför länsstyrelsen fastställas. I enlighet härmed har styrelsen föreslagit ändringar i föreskrifterna om användningen av nämnda tabell II. De tillämpliga normalförråden synas lämpligen böra intagas som ett tillägg under den nuvarande hjälptabellen och där angivas för varje bonitetsklass.

Genom den föreslagna anordningen förutsättes, att ojämnheter i uppskattningen av relativa skogstillgången på grund av ofullständiga länsanvisningar icke skola uppkomma. Dessutom förtjänar påpekas, att en differentiering av normalförråden på de olika boniteterna möjliggör en principiellt riktigare tillämpning av den för visst län eller viss länsdel fastställda normala sortimentssammansättningen än om omloppstiderna för länet, såsom skett, fastlåsas inom snävare gränser. Genom den ytterligare schablonisering av taxeringen, som detta förslag innebär, vinnes en önskvärd förenkling och likformighet i uppskattningsgrunden, utan att dess teoretiska grundvalar kunna sägas bli rubbade.

I övrigt har styrelsen icke ifrågasatt annan ändring under denna punkt, än ett förtydligande i näst sista stycket, varigenom värderingen uttryckligen anges vara bunden till de priser, som varit bestämmande för rotvärdet.

Vilka föreskrifter som än kunna bliva givna beträffande relativa skogstillgången, anser styrelsen en tillfredsställande uppskattning av denna faktor kunna påräknas, endast om skoglig sakkunskap utnyttjas vid taxeringen, vilket starkt framhållits av de särskilda sakkunniga. I anslutning till liknande yttrande i denna detalj av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund vill styrelsen därjämte betona vikten av att lämpliga personer utväljas för sådana uppdrag och särskilt, att de i nämnderna verkande lokala sakkunniga enhetligt instrueras för sin uppgift, varigenom redan från början mycket bör kunna vinnas. Därvid torde det böra påpekas, att missuppfattning av innebörden av uppdrag såsom skogssakkunnig i fråga om rena skatteintresset kan leda till onödigt besvär och arbete för högre taxeringsinstanser.

I anslutning till vad sålunda anförts om möjligheterna till förbättrad uppskattning av relativa skogstillgången vill styrelsen framföra följande synpunkter på taxeringsarbetets organisation med hänsyn till den skogliga delen av fastighetstaxeringen.

Vid tidigare taxeringar hava ordförandena i berednings- och taxeringsnämnderna icke i erforderlig utsträckning erhållit biträde av skoglig sakkunskap med de kompetensfordringar, som i 29 § av kungörelsen med vissa föreskrifter rörande taxeringsförfarandet hava uppställts beträffande i skogshandtering sakkunniga. Detta förklaras därav, att inom länet tillgången på sådana sakkunniga, som samtidigt äga god lokalkännedom, icke torde vara tillräcklig för taxeringsarbetets behov. Under sådana förhållanden är det fullt naturligt, om därjämte personer med lägre skoglig utbildning (från skogsskola) anlitats för ändamålet. Sålunda hava huvudsakligen länsskogsvaktare men även kronojägare biträtt i nämnderna. Ofta hava dessa en mycket god lokalkännedom och torde, rätt instruerade, vara en så värdefull tillgång i taxeringsarbetet, att deras användning i detsamma bör konfirmeras i gällande bestämmelser. Enligt styrelsens förmenande bör anlitande av biträde med högre eller lägre skoglig utbildning vara en ofrånkomlig förutsättning för den skogliga taxeringens bedrivande i berednings- och fastighetstaxeringsnämnderna. Sådana biträden — som till skillnad från förutnämnda skogssakkunniga skulle kunna benämnas skogstaxeringsmän — böra inom varje fastighetstaxeringsdistrikt utses av länsstyrelsen efter förslag av domänstyrelsen och vederbörande skogsvårdsstyrelse. Skogstaxeringsman skulle hava skyldighet att enligt de instruktioner, som av landskamreraren och av länsstyrelsen tillkallade skogssakkunniga meddelas, biträda vid respektive beredningsnämnders förslagstaxering och inom fastighetstaxeringsnämnden deltaga i dess sammanträden med rätt och skyldighet att i händelse av avvikande mening låta densamma antecknas till protokollet.

Genom sådan förändring i taxeringsarbetet får på intet sätt förringas betydelsen av att bästa skogliga biträde erhålles, utan böra givetvis i första hand undersökas möjligheterna att härför kunna få anlita personer med högre skoglig utbildning och erforderlig lokal kännedom. Skulle sådant biträde av olika anledningar icke kunna påräknas, är det dock angeläget, att lämplig person med lägre skoglig utbildning erhåller uppdrag som skogstaxeringsman, i vilken riktning praxis redan utbildat sig.

Skogstaxeringsmännens arbete i de lägre instanserna bör vara särskilt betydelsefullt för den skogliga sakkunskap, som skall vara representerad i fastighetsprövningsnämnden. Det oaktat torde den arbetsuppgift, som åvilar sådan sakkunnig, vara så omfattande och mången gång så krävande, att det kan ifrågasättas, huruvida det kan vara riktigt och lämpligt att anförtro densamma åt endast en länsskogssakkunnig. Såvitt styrelsen kunnat finna, borde en förstärkning av denna sakkunniginstitution förtjäna övervägas, för-

slagsvis så, att inom varje län i nu föreskriven ordning förordnas två skogs-sakkunniga, varav en skall leda sakkunnigarbetet.

Styrelsen håller före, att förändringar i taxeringsförordningen och föreskrifterna rörande taxeringsförfarandet i ovan angivet syfte skulle bereda möjligheter för ett i alla avseenden bättre skogligt taxeringsresultat och därjämte vara ägnade att hos de skattskyldiga stärka förtroendet för fastighetstaxeringen.

I detta sammanhang vill styrelsen, med hänsyn till de mindre goda erfarenheterna av den skogliga fastighetstaxeringen i vad avser särskilt relativa skogstillgångens uppskattning, framhålla, att den använda taxeringsmetoden måste anses behäftad med vissa svagheter trots betydande arbete och därmed förenade kostnader. Dessa svagheter hänföra sig väsentligen till de ganska svårbestämbara, men för taxeringen synnerligen utslagsgivande värdeförhållanden, som skola finna sitt uttryck i relativa skogstillgången, och som göra denna faktor osäker i det praktiska taxeringsarbetet. Skulle en förenkling av detsamma kunna åstadkommas och samtidigt större säkerhet vinnas, vore detta i hög grad önskvärt. Utan att vilja förutsäga något om resultatet av den nu stundande allmänna fastighetstaxeringen anser sig styrelsen kunna förorda, att utredning verkställes om möjligheterna till den skogliga fastighetstaxeringens omläggning efter enklare linjer, även om styrelsen vid detta tillfälle icke är beredd att avgiva något positivt förslag eller lämna anvisning om de vägar som i sådant syfte kunna vara framkomliga.

I samband med ändringsförslaget får domänstyrelsen slutligen föreslå följande tillägg till kommunalskattelagen:

Till 5 § 1 mom. a:

1 mom. Från skatteplikt till fastighetsskatt undantagas:

a) nationalparker och såsom naturminnesmärken fredade områden.

Det understrukna tillägget avser sådana områden, som med avseende å deras ekonomiska utnyttjande äro jämförbara med nationalparkerna och på den grund böra undantagas från skatteplikt. Styrelsen avser dels sådana områden, som av länsstyrelsen jämlikt lagen den 25 juni 1909 blivit förklarade för fridlysta naturminnesmärken, dels ock sådana områden å kronan tillhörig mark, vilka genom beslut av den myndighet, som därmed äger befattning, tillsvidare lämnas orubbade såsom naturminnesmärken.

Till punkt 4 av anvisningarna till 9 §:

Består taxeringsenhet till en del av skyddsskog eller annan därmed jämförlig skog, må för denna del av taxeringsenheten särskild värdesättning ägas rum.

Med hittills gällande bestämmelser kan tvekan råda angående sättet för beräkningen av taxeringsvärdet i det angivna fallet, varför ett förtydligande anses vara erforderligt. Tillägget synes lämpligen kunna införas före det tredje stycket, från slutet räknat, i anvisningstexten. Stockholm den 20 januari 1937.

G. KUYLENSTJERNA.

/ Gösta Olhammar.

Bilaga 2.

P. M.

med förslag till vissa ändringar i kommunalskattelagen m. m.

(I anledning av förestående allmän fastighetstaxering utarbetad inom finansdepartementet.)

Vid prövning av frågan, huruvida och i vad mån ändringar kunna vara önskvärda i gällande skatteförfattningar i anledning av den förestående allmänna fastighetstaxeringen år 1938, har uppmärksamheten fästats å bl. a. frågan om behandlingen i skatteavseende av s. k. fasta maskiner. Vad som framför allt bidragit till att denna fråga aktualiserats har varit den omständigheten, att frågan om rätt till avdrag vid inkomsttaxeringen för värdeminskning å inventarier m. m. är föremål för prövning av den s. k. statsskattekommittén, och att, enligt vad erfarenheten givit vid handen, vid hittillsvarande tillämpning av avskrivningsreglerna betydande svårigheter föranletts av den rådande oklarheten i vad mån inventarier m. m. inräknats i byggnadsvärdet. Det har antagits, att i själva verket dubbel avskrivning i ej ringa utsträckning förekomme, när avskrivning ägde rum enligt de för inventarier gällande regler även beträffande sådana inventarier, vilkas värde inginge i byggnadsvärdet, utan att detta dock föranledde minskat avdrag för värdeminskning å själva byggnaden. Med sannolikhet skulle avskrivningsfrågans lösning försvåras, om ej klarhet bringas i frågan om de fasta maskinerna, och, eftersom en tid av fem år enligt gällande lag skall förflyta till nästa allmänna fastighetstaxering, har det ansetts lämpligt att redan nu taga denna fråga under övervägande. Vid detta övervägande har tagits till allmän riktlinje, att pågående utredningar rörande dels den statliga dels den kommunala beskattningen ej böra föregripas.

Tillika har tagits under omprövning, huruvida ej vissa andra ändringar i skattelagarna vore önskvärda för att i ett eller annat avseende effektivisera den förestående allmänna fastighetstaxeringen. Vissa sådana ändringar ifrågasätts i det följande.

Fasta maskiner.**Begreppet fast egendom i civilrättslig mening.**

Rörande omfattningen i civilrättsligt avseende av begreppet fast egendom lämnas dels allmänna bestämmelser i lagen den 24 maj 1895 angående vad till fast egendom är att hänföra, vilken lag sedermera i vissa avseenden ändrats genom lagar den 22 juni 1911, den 22 juni 1920 och den 4 juni 1926, dels ock specialbestämmelser beträffande elektriska anläggningar i lag den 22 juni

1920 med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m.

Lagen den 24 maj 1895 innehåller bl. a. följande:

Fast egendom är *jord* å landet och i stad. Till jorden höra, jämte annat, därå uppförda hus, vattenverk och andra byggnader samt för stadigvarande bruk i jorden anbragta ledningar och andra anläggningar.

Till *byggnad* höra: fast inredning, såsom avbalkningar, ledstänger, spiltor, krubbor och annat dylikt, ledningar för uppvärmning, belysning, luftväxling samt vattens eller andra ämnens inledande eller bortförande, annat, som i vägg, tak eller golv är inmurat eller intimrat, samt vad till stadigvarande bruk för byggnaden blivit anskaffat, såsom dubbeldörrar, innanfönster, nycklar, järnspisar, järnugnar, kaminer, brandredskap m. m.

Till *fabrik eller annan för industriell verksamhet inrättad byggnad* hör dessutom varje motor, maskin, kärl eller därmed jämförligt redskap, som för sin användning kräver och jämväl vilar på fast, från grunden berett underlag, så ock kraftledningar med därtill hörande inrättningar, dock med undantag av sådana ledningar, som från det allmänna ledningssystemet överföra kraft till särskild maskin, som ej är att hänföra till fast egendom.

Finnes till något, som sålunda hör till byggnad, reservdel eller duplett, då må den ej hänföras till den fasta egendomen.

Har någon efter särskilt stadgande eller på annan emot en var gällande grund äganderätt till byggnad eller annat, som, enligt vad nu sagts, skulle till annans fasta egendom höra, må det ej räknas till den fasta egendomen. Byggnad, stängsel eller annan för stadigvarande bruk avsedd anläggning å tomt, som besväras av inskriven tomträtt, eller å område, som besväras av inskriven vattenfallsrätt, eller å jord, som upplåtits under besittningsrätt för obegränsad tid (åborätt) enligt lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord, må ej, ändå att byggnaden eller anläggningen tillhör ägaren av den fasta egendomen, hänföras till denna.

För gruvsdrift avsedd byggnad, stängsel, ledning m. m. må ej, ändå att den tillhör ägaren av den jord, varå gruvan är belägen, hänföras till jorden.

Såsom fast egendom anses:

byggnad å ofri tomt i stad i förening med sådan rätt till tomten, att den ej må av ägaren återtagas, så länge tomtören erläggas eller utan att lösen för byggnaden gives;

vattenverk å annans grund i förening med sådan rätt till grunden, att den ej må av ägaren återtagas, så länge verket uppehålles;

i jordeboken upptaget fiskeri, varmed äganderätt till grunden ej är för-
enad; samt

frälseränta.

I nu förevarande sammanhang äro de stadganden, genom vilka omfattningen av begreppet tillbehör till byggnad bestämmes, av särskilt intresse med hänsyn såväl till gränslinjen mellan byggnad med dess beståndsdelar å ena sidan och tillbehören å den andra som, framför allt, till gränsdragningen mellan sådana tillgångar som utgöra byggnad eller tillbehör till byggnad och sådana tillgångar som icke äro att anse såsom dylika tillbehör och därför icke äro att hänföra till fast egendom. I det senare avseendet tillerkänner lagen — särskilt i fråga om maskiner och vissa andra redskap i fabrik eller annan för industriell verksamhet inrättad byggnad — det rent yttre sammanhanget mellan maskiner och övriga inventarier å ena sidan och byggnaden å den andra i huvudsak avgörande betydelse. Redan vid granskningen i högsta domstolen av lagförslaget i denna del hade dock ifrågasatts att låta »det inre sambandet» — byggnadens ändamål — bliva bestämmande för omfånget av »byggnadens adpertinenser».

Begreppet fastighet i skatterättslig mening.

Omfånget av begreppet fastighet i skatterättslig mening bestämmes i 4 § kommunalskattelagen sålunda:

»Med fastighet förstås i denna lag vad enligt allmän lag är att hänföra till fast egendom, så ock byggnad, ändå att den enligt allmän lag ej är hänförlig till fast egendom; dock skall registrering enligt lagen den 22 juni 1920 med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft med mera icke föranleda därtill, att sålunda registrerad egendom allenast på denna grund i beskattningsavseende hänföres till fastighet.»

Det skatterättsliga begreppet fastighet och det civilrättsliga begreppet fast egendom sammanfalla sålunda icke helt. Det förra är mera omfattande i det avseendet, att däri alltid ingår byggnad, oavsett om den civilrättsligt är att hänföra till fast egendom eller ej, sålunda även exempelvis byggnad å annans grund och för gruvdrift avsedd byggnad. Då i skatteförfattningarna i detta sammanhang talas om byggnad, torde detta begrepp, då fråga är om byggnad som ej är att hänföra till fast egendom, böra anses hava samma omfattning som byggnad enligt 1895 års lag, så att, om exempelvis i byggnad å annans grund finnas maskiner och inventarier, vilka, om byggnaden utgjort fast egendom i civilrättsligt avseende, skulle såsom tillbehör hänförts till sagda egendom, dessa ingå i fastighet i skatterättslig mening (från sådan uppfattning synes regeringsrätten hava utgått i exempelvis det rättsfall som beröres i R. Å. 1932 not. Fi 623). Vidare föreligger i fråga om elektriska anläggningar icke full överensstämmelse mellan begreppen fast egendom och fastighet. I detta avseende är den skatterättsliga fastighetsbestämningen mera inskränkt än den civilrättsliga bestämningen av fast egendom.

Det torde få anses vara närmast i enhetlighetens och enkelhetens intresse, som skattelagstiftningen sålunda i huvudsak anknyter till den civilrättsliga bestämningen av begreppet fast egendom. I själva verket följa emellertid just av denna anknytning en del påtagliga olägenheter. Gränserna för det sistnämnda begreppets omfattning äro nämligen i vissa avseenden svävande, och motsvarande svårigheter framträda vid bedömande av frågan om vad som är att i skatterättsligt avseende hänföra till fastighet. Särskilt torde bestämmelserna om tillbehör till byggnad vid taxeringen giva anledning till ovisshet. Redan begreppen »byggnad» och »till fabrik eller annan för industriell verksamhet inrättad byggnad» framstå såsom oklara. I detta sammanhang må exempelvis erinras om att enligt regeringsrättens avgörande cisterner för förvaring av eldfarliga oljor hänförts till byggnad och följaktligen till skatterättslig fastighet (R. Å. 1931 ref. 59). Understundom kan i en byggnadskonstruktion maskinen utgöra det väsentliga och den övriga delen av konstruktionen endast ett skydd eller omhölje åt denna, anordnat antingen så, att maskinen utgör den bärande delen i konstruktionen, eller på sådant sätt, att skyddet är fristående, exempelvis ett av stolpar uppburet tak. Osäkerheten i rättstillämpningen hänför sig emellertid framför allt till de i 3 § av 1895 års lag givna bestämmelserna om förutsättningarna för att vissa maskiner och inventarier, bl. a. de s. k. fasta maskinerna, skola såsom tillbehör till fabrik eller annan för industriell verksamhet inrättad byggnad hänföras till fast egendom. Såsom förut framhållits, har det rent yttre sammanhanget tillerkänts huvudsakligen bestämmande betydelse i detta avseende. Härav följer bl. a., att identiskt lika maskiner kunna bliva i nu ifrågakomna hänseende olika behandlade, beroende på om konstruktionen av de olika byggnader, i vilka de i de särskilda fallen äro inrymda, betingar särskilt underlag för maskinerna

eller ej, och att en och samma maskin, som förut krävt och vilat å fast, från grunden berett underlag men efter ombyggnad av den byggnad, i vilken den är uppställd, icke kräver särskilt sådant underlag, skulle övergå från fast till lös egendom. Understundom kan det vara vanskligt att överhuvud taget avgöra, huruvida på visst sätt beskaffat underlag är att anse såsom fast och från grunden berett. Allteftersom byggnadstekniken utvecklats, torde det för övrigt hava blivit allt mindre vanligt att för maskin erfordras sådant fast underlag. Maskiner, som förr fastgjordes, monteras nu ofta på rullar, hjul, trissor eller liknande anordningar för att därigenom göras lättare flyttbara. Det torde med hänsyn härtill utan vidare kunna fastslås, att det är förenat med svårigheter att bedöma, huruvida vid fastighetstaxeringen i de särskilda fallen maskiner och övriga inventarier skola betraktas såsom tillbehör till den byggnad, i vilken de äro inrymda, samt att avgöra, huruvida värde å maskiner och inventarier i ett särskilt fall ingår i ett åsatt taxeringsvärde och, i så fall, med vilket belopp.

Betydelsen av klarhet rörande omfattningen av de fasta maskinerna.

Frågan om de fasta maskinerna har intresse i första hand i taxeringsavseende men även, medelbart, med hänsyn till fastighetskrediten i vissa fall och till försäkringsväsendet, företrädesvis brandförsäkring.

I taxeringsavseende har frågan, huruvida och med vilket belopp värdet av maskiner inräknas i fastighets taxeringsvärde, omedelbar betydelse för fastighetsskatten. Men indirekt är frågan vilka tillgångar innefattas i taxeringsvärdet av betydelse även för taxeringen av inkomst och förmögenhet. Fastighet ingår i förmögenhetsberäkningen med taxeringsvärdet. Tillika är det för en riktig förmögenhetsberäkning nödvändigt att äga kännedom om vilka maskiners värden i förekommande fall skola utöver taxeringsvärdet å fastigheten ingå i beräkningen. Vad inkomsttaxeringen angår äger denna fråga särskilt samband med beräkningen av avdrag för värdeminskning å byggnader samt å maskiner och inventarier. Då, såsom i det följande kommer att närmare utvecklas, ofta värdeminskningens avdrag beräknas för byggnader å det i taxeringsvärdet ingående byggnadsvärdet och för maskiner eller andra inventarier å bokförda värdet eller anskaffningskostnaderna, kunna, i brist på kännedom om det belopp, med vilket maskiners eller andra inventariers värde ingår i byggnadsvärdet, dubbla avdrag förekomma. När i samband med bestämmelserna om realisationsvinst åtskillnad göres mellan fast och lös egendom, lära visserligen dessa begrepp böra fattas i civilrättslig mening. Varthän vissa maskiner eller inventarier hänförs vid fastighetstaxeringen äger sålunda ingen direkt relevans i detta avseende. Emellertid är det för beräkningen av beloppet av realisationsvinst erforderligt att veta, med vilka belopp avdrag medgivits för värdeminskning å den egendom, varom fråga är. Ur samtliga dessa synpunkter framstår det såsom erforderligt för en riktig taxering av inkomst och förmögenhet, att taxeringsmyndigheterna beredas möjlighet att bedöma, i vilken utsträckning vid fastighetstaxering maskiner hänförs till fastighet samt med vilket belopp deras värden ingå i det åsatta taxeringsvärdet. Då det av erhållna upplysningar vill synas, som om rättstillämpningen på detta område företer en viss ojämnhet, framstår det såsom en angelägenhet av desto större vikt att klarhet såvitt möjligt vinnes i nu ifrågakomna avseenden.

Skäl för urskiljande av »särskilt maskinvärde».

Olika vägar äro tänkbara för uppnående av den önskade klarheten rörande de fasta maskinernas ställning.

En ändring i omfånget av det civilrättsliga begreppet fast egendom kan givetvis ej tillräckligt motiveras endast av vad som är i beskattningsavseende önskvärt; lämpligheten därav måste främst bedömas ur andra synpunkter. I detta avseende må särskilt framhållas de svårigheter, som en ändring av det civilrättsliga begreppet skulle medföra i fråga om konkurrensen mellan ägare av fordringar mot säkerhet av fastighetsinteckning och övriga fordringsägare, bland dem i förekommande fall sådana med säkerhet av förlagsinteckning. Att en lösning av de föreliggande svårigheterna nu skulle kunna vinnas genom ändrad civillagstiftning läser vara uteslutet.

En närmare till hands liggande möjlighet vore att vidtaga ändring i det skatterättsliga fastighetsbegreppet. En sådan ändring skulle emellertid framstå såsom mindre önskvärd redan av det skäl, att därigenom skulle i viss mån förringas värdet av det stöd praxis vid tillämpningen av 1895 års lag, trots dennas bristfällighet för nutidens förhållanden, utgör vid bedömandet i vissa fall av omfattningen av begreppet fastighet. En *utvidgning* av begreppet fastighet med avseende å maskiner och övriga inventarier — exempelvis på det sätt att det gemensamma ändamål, byggnaden och inventarierna äro avsedda att tjäna, tillerkändes avgörande betydelse — skulle medföra den olägenheten, att taxeringsvärdet såsom avseende något utöver vad som ingår i fast egendom skulle förlora i värde såsom vägledande för fastighetskrediten. Det är även otvivelaktigt, att en sådan utvidgning av fastighetsbegreppet, varigenom däri skulle inbegripas även smärre, lätt flyttbara föremål, skulle medföra avsevärda tekniska svårigheter vid fastighetstaxeringen. En *inskränkning* av fastighetsbegreppets omfattning, varigenom därifrån skulle utskiljas fasta maskiner, har visserligen vid olika tillfällen ifrågasatts, senast i 1921 års kommunalskattekommittés förslag till kommunalskattelag (varvid dock märkes att detta förslag innefattade även ett förslag till näringsgsskatt). I 1927 års proposition med förslag till kommunalskattelag (vilket ej innefattade någon näringsgsskatt) upptogs emellertid icke någon sådan inskränkning. Härom anförde föredragande departementschefen bl. a., att det vore sannolikt, att taxeringen skulle ställa sig lättare, om fasta maskiner ej inginge i det skatterättsliga fastighetsbegreppet. I många fall skulle dock nya svårigheter skapas, då gränsen mellan vad som är byggnad och vad som är fast maskin ofta vore mycket svår att uppdraga. Då lösa maskiner ej beskattades genom särskild näringsgsskatt, skulle det däremot för vissa kommuner, exempelvis sådana, där större kraftstationer äro belägna, kunna medföra en avsevärd minskning av beskattningsföremålen, om fasta maskiner undantoges. En närmare prövning av frågan har i själva verket givit vid handen, att de av departementschefen framhållna tekniska svårigheter, som en utbrytning av fasta maskiner ur fastighetsbegreppet skulle skapa, bleve mycket stora och med all sannolikhet större än de som kunna väntas följa av en fortsatt tillämpning utav nu gällande regler. Dessa svårigheter skulle göra sig gällande vid gränsdragningen icke endast gentemot byggnad och dess beståndsdelar utan även mot övriga tillbehör till byggnad. Härtill kommer det i och för sig avgörande skälet mot en mera avsevärd ändring i förevarande sammanhang av det gällande fastighetsbegreppet, att den pågående utredningen av kommunalskattefrågan ej bör föregripas.

Om därför den enligt nu gällande skattelagstiftning gjorda begränsningen av fastighetsbegreppet bibehålles oförändrad, återstår möjligheten att söka

vid fastighetstaxeringen fastslå vilka maskiner m. m. i varje särskilt fall faktiskt medräknats vid taxeringsvärdets bestämmande. Härigenom skulle kunna ernås den för inkomst- och förmögenhetstaxeringen önskvärda större klarheten i fråga om vilka maskiner och övriga inventarier, som i det särskilda fallet inräknats i fastighet och med vilket belopp deras värden ingå i det åsatta taxeringsvärdet. Det synes då ligga närmast till hands att införa ett särskilt delvärde för dessa maskiner och inventarier, ett maskinvärde, utöver de särskilda värden, i vilka fastighets taxeringsvärde enligt bestämmelserna i 10 § kommunalskattelagen skall redovisas, samt att låta de maskiner och inventarier, som skola därunder inbegripas, i viss utsträckning närmare specificeras. Visserligen uppstå härigenom nya svårigheter, nämligen då det gäller att vid fastighetstaxeringen avskilja dessa maskiner och inventarier från de tillbehör till byggnad, som icke skola inbegripas i maskinvärdet, samt från själva byggnadens beståndsdelar, så ock då det gäller att bestämma vilken del av byggnadsvärdet som skall anses belöpa å nämnda maskiner och inventarier. Det må emellertid observeras, att det sätt varpå gränsdragningen inom byggnadsvärdet i varje särskilt fall av taxeringsmyndigheterna verkställas med hänsyn till det syfte, maskinvärdet har att tjäna, icke behöver tillmätas alltför stor betydelse, då fråga är allenast om ett delvärde som icke i och för sig påverkar taxeringsvärdets totalbelopp, och följaktligen, då särskilt repartitionstal för maskinvärde icke ifrågasättes, ej heller beloppet av fastighetsskatten. Då emellertid frågan om det särskilda maskinvärdets omfattning på det närmaste sammanhänger med frågan om värdeminskningsavdrag vid inkomsttaxeringen, torde sistnämnda spörsmål i detta sammanhang böra närmare beröras.

Reglerna om rätt till avdrag för värdeminskning.

Enligt gällande skatteförfattningar kan värdeminskningsavdrag förekomma vid beräkning av inkomst av förvärvskällorna jordbruksfastighet, annan fastighet och rörelse.

Från bruttointäkten av förvärvskällan *jordbruksfastighet*, däri ingår jämväl intäkt av binäring till jordbruk, må avdrag göras för värdeminskning, förutom å skog, jämväl å driftsbyggnader, varemot avdrag för värdeminskning å inventarier icke får göras. Fastighet skall taxeras såsom jordbruksfastighet, då den användes för jordbruk eller skogsbruk, därvid under jordbruk inbegripes jämväl binäring till jordbruket. Bedrives sålunda i samband med jordbruk annan förvärvsverksamhet, t. ex. mejerihantering, under sådana omständigheter, att den i förhållande till jordbruket är att betrakta som binäring, skall värdet av de för binäringen använda byggnaderna ingå i jordbruksfastighetens taxeringsvärde. Då sådan binäring bedrives i byggnad, som är att betrakta såsom fabrik eller annan för industriell verksamhet inrättad byggnad i 1895 års lags mening, äro de fasta maskiner, som däri finnas, i sin egenskap av tillbehör till byggnaden att hänföra till fast egendom, om förutsättningarna härför eljest äro för handen. Det är sålunda icke uteslutet, ehuru, såvitt det vill synas, sällan förekommande, att i jordbruksfastighets taxeringsvärde — antingen på grund härav eller i anledning av att maskin eller redskap (t. ex. kokgryta) är inmurad eller intimerad i fastigheten — kan ingå värdet av maskin eller redskap, som användes i förvärvskällan jordbruksfastighet. Förbudet mot värdeminskningsavdrag å inventarier torde icke kunna antagas avse egendom, vars värde sålunda ingår i taxeringsvärdet.

Inkomst av förvärvskällan *annan fastighet* torde endast i undantagsfall

härflyta av fabrik eller annan för industriell verksamhet inrättad byggnad. Endast då sådan byggnad, som utgör fast egendom, jämte dennas ägare tillhöriga, till byggnaden hörande fasta maskiner upplåtas under sådana omständigheter, att den därför uppburna ersättningen icke jämlikt stadgande i 28 § sista stycket kommunalskattelagen utgör intäkt av rörelse, synes i förvärvskällan annan fastighet kunna förekomma fastighet (eller del av fastighet), i vars taxeringsvärde (eller andel av taxeringsvärde) ingår värdet av sådana tillbehör, som i 3 § andra stycket av 1895 års lag omförmälas. Där- emot torde i fastighet, som utgör underlag för förvärvskällan annan fastighet, regelmässigt förekomma sådana tillbehör, som avses i första stycket av förenämnda lagrum. Utöver de däri uppräknade torde såsom sådana tillbehör vara att räkna bl. a. hissar, sanitetsanordningar, värmeanläggningar, fastighetsägarens tillhöriga värme- och kylskåp, som ingå i fastighetens utrustning, liksom honom tillhöriga inventarier såsom mangel, torkmaskin, radioantenn e. dyl. som anskaffats för hyresgästernas gemensamma bruk. Där- emot äro vissa, fastighetsägare tillhöriga, butiksinventarier, såsom diskar o. dyl., icke att hänföra till fast egendom (N. J. A. 1919, sid. 525), ej heller i biograflokals golv fastskruvade bänkar (N. J. A. 1922, sid. 88).

I förvärvskällan *rörelse* kan användas annan fastighet, däremot icke jordbruksfastighet. Enligt bestämmelserna i 7 § kommunalskattelagen skall fastighet taxeras såsom jordbruksfastighet endast då den användes för jordbruk med binäringar eller skogsbruk, medan den skall taxeras såsom annan fastighet, då den användes för annat ändamål.

Till byggnad, som användes i förvärvskällan *rörelse*, torde i regel höra sådana tillbehör, som omförmälas i 3 § första stycket av 1895 års lag, ävensom, om byggnaden utgöres av fabrik eller eljest är inrättad för industriell användning, understundom i andra stycket av samma lagrum omförmälda tillbehör.

Erfarenheten synes hava ådagalagt, att vid prövningen i samband med fastighetstaxeringen av vad som är att hänföra till fast egendom tillämpningen av detta sistnämnda lagrum vållat särskilda svårigheter.

Vad nu sagts om byggnad jämte tillbehör, som utgöra civilrättslig fast egendom, äger motsvarande tillämpning beträffande sådan byggnad, som ej är fast egendom, jämte tillbehör till sådan.

Rörande värdeminskingsavdrag vid inkomsttaxeringen må vidare framhållas, att detta enligt praxis kan beräknas efter olika metoder.

Beträffande byggnader beräknas värdeminskingsavdrag ifråga om annan fastighet efter viss, i det särskilda fallet såsom skäligen ansedd procent av något av följande värden, nämligen antingen taxerade byggnadsvärdet, eventuellt detta värde efter avdrag av det värde, varmed maskiner eller andra inventarier, för vilka särskilt värdeminskingsavdrag åtnjuts, ansetts ingå i byggnadsvärdet, eller brandförsäkringsvärdet eller ock anskaffningsvärdet. Avdrag för värdeminskning av driftsbyggnader å jordbruksfastighet plägar, då jordbruksfastighets taxeringsvärde icke redovisas med särskilt byggnadsvärde, i regel beräknas efter viss procent av taxerade jordbruksvärdet (R. Å. 1935 ref. 9).

Beträffande avdrag för värdeminskning å inventarier må anmärkas, att sådant givetvis icke medges, där avdrag sker för kostnad för underhåll och nyanskaffning av dessa. Enligt ett tämligen nytt rättsfall (R. Å. 1934 ref. 39) har vid beräkningen av inkomst av annan fastighet (bostadsfastighet) avdrag ansetts befogat för värdeminskning å hissar med 5 % av deras uppgivna anskaffningsvärde, medan rör- och ringledningar icke ansetts hänförliga till sådana inventarier, å vilka vid beräkning av inkomst av annan fastighet särskilt avdrag för värdeminskning borde medgivas. Enligt ett annat rättsfall

(R. Å. 1934 not. Fi 144) har vid beräkning av inkomst av annan fastighet ägaren ansetts berättigad erhålla avdrag dels för värdeminskning genom utrangering av värmeledningspannor, dels ock för nödiga kostnader å reparation och underhåll av de till äldre (sedermera omändrad) värmeanläggning hörande ledningsrören ävensom å utbyte av dylika rör mot nya sådana, i den mån sistberörda kostnader ej föranletts av värmesystemets omläggning.

Att vid beräkningen av inkomst av jordbruksfastighet avdrag möjligen kan ifrågakomma för värdeminskning å sådana inventarier, som innefattas i den fasta egendomens taxeringsvärde, har förut antytts. Hinder lär icke föreligga att beräkna olika stora värdeminskningssavdrag för dessa inventarier och för driftsbyggnaderna med undantag av förenämnda egendomen, därest med hänsyn till olika livslängd eller andra omständigheter skäl därtill föreligger. Sådant, särskilt för inventarier beräknat avdrag torde emellertid vara mycket sällan förekommande.

Avdrag för värdeminskning å inventarier i förvärvskällorna annan fastighet eller rörelse har, oavsett om dessa inventariers värde ingår i taxeringsvärde å fastighet eller icke, enligt praxis beräknats efter viss, såsom skälig ansedd procent å anskaffningsvärde eller bokfört värde. Då avdrag samtidigt göres särskilt för värdeminskning å inventarier, vilkas värde ingår i byggnadsvärdet, och särskilt för värdeminskning å byggnader, har understundom avdraget för sistnämnda värdeminskning beräknats efter visst procenttal å byggnadsvärdet efter avdrag för det värde, varå avdraget för värdeminskning av förstnämnda inventarier beräknats. Ofta, i synnerhet beträffande fabriksfastigheter, torde emellertid saknas utredning om vilka inventariers värde som ingår i byggnadsvärdet, och merendels torde vid fastighetstaxeringen, särskilt då fråga är om annan fastighet än fabriksfastighet, icke hava gjorts någon särskild uppskattning hur stor del av byggnadsvärdet som belöper å sådana inventarier. Dessa torde i förekommande fall i regel hava tagits i beräkning vid byggnadsvärdets åsättande med värden, som icke ställts i direkt relation till de värden, vilka, såsom förut nämnts, vanligtvis tjäna som utgångspunkt för beräkningen av avdrag vid inkomstbeskattningen för värdeminskning, nämligen anskaffningskostnad eller bokfört värde. Enligt rättsfall från 1934 (R. Å. 1934 not. Fi 98) hade bolag av taxeringsnämnd medgivits yrkat avdrag för värdeminskning å bolaget tillhöriga, i dess rörelse ingående byggnader med belopp, motsvarande 2 % av byggnadernas brandförsäkringsvärde. Prövningsnämnden hade, på yrkande av landskamreraren, medgivit avdrag i berörda hänseende med lägre belopp, motsvarande 4 % av fabriksbyggnaders värde och 2 % av sågverks- och bostadsbyggnaders värde, vilka båda sistnämnda värden enligt landskamrerarens beräkning motsvarade vad som efter förhållandet mellan brandförsäkringsvärdena å samtliga i rörelsen ingående byggnader och fasta maskiner utgjorde å fabriksbyggnaderna, resp. sågverks- och bostadsbyggnaderna belöpande andelar av i taxeringsvärdet ingående byggnadsvärde. Regeringsrätten avtog av bolaget fullföljt yrkande om ändring, då bolaget ej förebragt utredning om anskaffningsvärdet å bolaget tillhöriga, i rörelsen använda byggnader.

Regler för fastställande av särskilt maskinvärde.

Av det anförda framgår, att man vid beräkningen av inkomst av annan fastighet och av rörelse har att i avseende å värdeminskningssavdrag skilja mellan dels inventarier, som icke hänföras till fastighet i skatterättslig mening och därför icke inräknas i fastighetens taxeringsvärde, dels sådana tillhör till byggnad, som innefattas i fastighet och därmed i byggnadsvärdet,

dels ock byggnaden i övrigt. Särskilt maskinvärde skulle här tjäna syftet att i möjligaste mån särskilja dessa i avskrivningsavseende skilda grupper genom att angiva, vilka inventarier vid fastighetstaxeringen såsom tillhör hänförs till fastigheten och med vilka belopp deras värden ingå i det fastigheten åsatta byggnadsvärdet.

Det torde vara ofrånkomligt att, därest ett maskinvärde såsom ett särskilt delvärde införes vid fastighetstaxeringen, detta medför en viss ökning såväl av därav berörda skattskyldigas uppgiftsskyldighet som av vederbörande taxeringsmyndigheters arbetsbörda. Emot dessa olägenheter böra vägas de fördelar, som äro att vinna beträffande beräkning av värdeminskningssavdrag m. m. Och det torde omedelbart kunna fastslås, att man i sådant avseende icke kan gå så långt att full korrespondens kommer att föreligga mellan de olika delvärdena å byggnad och de olika kategorierna av ifrågakommande värdeminskningssavdrag, en uppgift som för övrigt nu är omöjlig, eftersom man ej känner de regler för värdeminskningssavdrag för vilka en utredning kan komma att stanna. Man lär få nöja sig med att skapa en mera allmän sådan korrespondens, därvid beaktande att den tvekan som nu råder, huruvida en maskin går in i byggnadsvärdet eller ej, kommer att för de flesta normala fall undanröjas, enär vanligen maskinvärde i första hand kommer att åsättas sådana anordningar, vilkas hänförande till fastighet eller ej varit föremål för tvivel.

Med hänsyn härtill förefaller det tydligt, att maskinvärde icke lämpligen bör införas ifråga om jordbruksfastighet. Såsom förut framhållits förekomma maskiner och inventarier såsom tillhör till jordbruksfastighet endast i mindre utsträckning, och särskilt avdrag för värdeminskning å dessa vid beräkning av inkomst av förvärvskällan ifrågakommer sällan. Härtill kommer att avdrag för värdeminskning å driftsbyggnader i brist på särskilt byggnadsvärde i regel beräknas efter grovt schablonmässiga grunder. Under sådana förhållanden synes icke mycket vara att vinna med att införa särskilt maskinvärde ifråga om jordbruksfastighet att tjäna till ledning för en jämkning av avdraget för värdeminskning å driftsbyggnader i det mycket ovanliga fall, då särskilt avdrag medges för värdeminskning å inventarier, vilkas värde ingår i taxeringsvärdet.

Vid bedömande av frågan om särskilt maskinvärdes betydelse ifråga om annan fastighet torde skillnad böra göras mellan sådan fastighet, som är avsedd för fabriksrörelse eller annan därmed likartad verksamhet, å ena sidan, och övriga fastigheter, å den andra.

Den senare gruppen utgöres huvudsakligen av *fastigheter för bostadsändamål och för butikslokaler, småhantverk o. dyl.* I denna grupp av fastigheter har man, där de användas uteslutande för angivna ändamål, i regel icke att räkna med andra inventarier, å vilka särskilt värdeminskningssavdrag vid inkomsttaxeringen må beräknas, än sådana, som jämlikt 3 § första stycket i 1895 års lag äro att hänföra till fast egendom, samt understundom, då fråga är om butikslokaler och dylikt, viss butiks- eller annan inredning, som icke utgör fast egendom. Vilka inventariers värde som innefattas i byggnadsvärdet lär beräknas beträffande denna grupp av fastigheter merendels vara relativt lätt att avgöra. I vilken mån deras värde påverkat byggnadsvärdet torde, såsom förut antytts, icke vid taxeringsvärdets bestämmande hava till beloppet särskilt beräknats, då taxeringsvärdet för sådana fastigheter lär regelmässigt bestämmas genom kapitalisering av den beräkneliga hyresavkastningen och ej på grundval av den faktiska anläggningskostnaden, samt byggnadsvärdet framkommer såsom ett skillnadsvärde mellan hela taxeringsvärdet och markvärdet. Särskilt avdrag för värdeminskning å sådana inventarier, i den mån sådant är medgivet, lär i regel beräknas efter viss procent

å anskaffningskostnaden. Ehuru sålunda värdeminskningsavdraget beräknas med utgångspunkt från anskaffningskostnaden, medan de inventariers värde, för vilka värdeminskningsavdrag sålunda göres, ingår i byggnadsvärdet med ett icke närmare bestämt belopp, som framkommit i samband med uppskattning av taxeringsvärdet i dess helhet efter avkastningsmetoden, torde någon väsentlig felaktighet vid inkomsttaxeringen icke behöva uppkomma. Sådana anordningar, om vilka det kan vara tveksamt huruvida de äro hänförliga till fastighet eller ej, torde vanligen vara av mindre värde; där anordningarnas egenskap av tillbehör till fastighet är klar, bör det merendels ej möta synnerlig svårighet att med ledning av anskaffningskostnaderna fastställa ett skäligt värde å dem, vilket bör avdragas från byggnadens värde vid beräkning av värdeminskningsavdrag å denna. För beräkningen av värdeminskningsavdrag synes sålunda ett särskilt maskinvärde å nu ifrågakomna inventarier icke vara av större betydelse. Värdeminskningsavdrag för de i denna grupp av fastigheter förekommande inventarier, vilka icke äro att hänföra till fast egendom (viss butiksinredning o. dyl.), torde likaledes i regel beräknas efter visst procenttal av anskaffningskostnaderna. Då dessa inventariers värde icke, om fastighetstaxeringen är riktigt utförd, ingår i det taxerade byggnadsvärdet, medför särskilt avdrag för värdeminskning å dessa inventarier givetvis icke någon jämkning av det byggnadsvärde, varå avdrag för värdeminskning å byggnader eventuellt beräknas.

Till *industrifastigheter* höra ofta, förutom sådana tillbehör som omförmälas i 3 § första stycket av 1895 års lag, jämväl sådana maskiner och redskap, som jämlikt andra stycket av sagda lagrum äro att hänföra till fast egendom. Vid fastighetstaxeringen torde industrifastighets värde i allmänhet, i varje fall då den icke är föremål för uthyrning i öppna marknaden, uppskattas med ledning av den faktiska anläggningskostnaden eller en beräknad sådan, möjligen med viss modifikation med hänsyn till avkastningen, då särskilda skäl därtill äro. Fasta maskiner, som vid fastighetstaxeringen betraktats såsom tillbehör till fastigheten, torde vid tillämpning av denna metod vanligen ingå i byggnadsvärdet med sitt anskaffningsvärde omräknat med hänsyn till prisförändringar och reducerat med hänsyn till efter anskaffningen undergången värdeminskning på grund av slitning o. dyl. Förut har emellertid framhållits, att vid fastighetstaxeringen bestämmelserna om fasta maskiner i 3 § andra stycket av 1895 års lag torde hava givits en rätt skiftande tolkning och att det därför ofta torde vara ovisst, vilka maskiner som i varje särskilt fall vid denna taxering hänförts till fastigheten. Likaså torde det ofta vara förenat med svårigheter att bedöma, med vilket värde de maskiner, som sålunda må hava hänförts till fastigheten, ingå i det åsatta byggnadsvärdet. Den på de fasta maskinerna belöpande andelen av byggnadsvärdet läser merendels icke sammanfalla med hela det anskaffningsvärde eller bokförda värde, varå värdeminskningsavdrag för inventarier beräknas. Detta avdrag avser ofta även sådana maskiner och inventarier, som icke äro att hänföra till fastighet och vilkas värde följaktligen rätteligen icke skall ingå i byggnadsvärdet. Införande av ett maskinvärde såsom särskilt delvärde vid fastighetstaxeringen skulle visserligen icke förenkla spörsmålet, vilka maskiner och övriga inventarier äro att hänföra till fast egendom, men det skulle lämna besked om vilka vid fastighetstaxeringen i varje särskilt fall medräknats, samt det värde, varmed de ingå i taxerade byggnadsvärdet.

Med för industriellt ändamål inrättad byggnad torde i detta sammanhang böra likställas vissa byggnader, som visserligen icke äro inrättade för fabrikation i inskränkt mening men äro avsedda att tjäna sådan likartad verksamhet, att beträffande dem motsvarande problem möta i avskrivningsavse-

ende, exempelvis cisterner för förvaring av eldfarliga oljor, vilka äro att betrakta såsom byggnader, och spannmålslagerhus.

Det må slutligen erinras, att understundom fastighet, som delvis användes såsom fabrik eller eljest för industriellt ändamål, kan samtidigt till annan del nyttjas på annat sätt, exempelvis såsom bostadsfastighet. Beträffande sådan fastighet kan vad som ovan anförts ifråga om industrifastighet gälla för den del som användes för industriellt eller liknande ändamål.

Med det anförda överensstämmar, att det särskilda maskinvärdets användningsområde synes kunna inskränkas så att det ej omfattar alla slag av inventarier. Särskilt böra undantagas sådana i bostadshus förefintliga inventarier, som regelmässigt vid fastighetstaxeringen hänföras till fastighet och om vilka i allmänhet ingen tvekan synes behöva råda att de medräknats vid taxeringen. Hit äro att hänföra sådana tillbehör till fastighet, som hava till uppgift att göra byggnad användbar såsom bostad eller eljest såsom uppehållsplat för människor. Men ett sådant undantag synes följdriktigt böra utsträckas att omfatta dylika maskiner och inventarier i fastighet över huvud taget, sålunda även i industrifastighet, i den mån de äro avsedda att huvudsakligen tjäna motsvarande ändamål. Helt säkert betyder en sådan inskränkning av maskinvärdets tillämpningsområde i taxeringstekniskt avseende, att avsevärda svårigheter undvikas.

Användningsområdet för maskinvärde skulle sålunda inskränka sig till annan fastighet samt förekomma endast beträffande fabrik eller annan, åtminstone delvis för industriellt eller likartat ändamål inrättad byggnad, däremot icke beträffande ren bostadsfastighet. I maskinvärdet skulle ingå allenast sådana maskiner och liknande tillgångar, vilka i egenskap av antingen fast inredning eller fasta maskiner eller på annan grund utgöra tillbehör till byggnad, och som äro avsedda att huvudsakligen direkt tjäna industriellt eller likartat ändamål. Vad lagtexten angår synes det tillfyllest att anknyta det särskilda maskinvärdet till inventariernas beskaffenhet, medan det bör kunna undvikas att närmare beskriva de fastigheter, beträffande vilka dylikt värde skall ifrågakomma.

Vid bestämmande av maskinvärdets omfattning med avseende å tillbehör till byggnad kräva ledningar och liknande inrättningar särskild uppmärksamhet. Frågan om i vilken utsträckning dessa böra ingå i maskinvärdet bör jämväl lösas med beaktande av att maskinvärdet särskilt avser att vid inkomsttaxeringen vara till ledning för värdeminskningsavdrags beräkning. Att här finna en fullt allmängiltig norm lär vara uteslutet, då företagen i sina böcker tillämpa mycket varierande regler i avseende å gränsdragningen emellan byggnader och inventarier. En naturlig och i det hela något så när tillfredsställande gränsdragning synes kunna ske så att värdet av ledningar och liknande inrättningar inräknas i maskinvärdet, då ledningarna utgöra tillbehör till maskiner och inventarier, vilka ingå i maskinvärdet, på sådant sätt att de hava sitt väsentliga värde tillsammans med maskinerna, samt att maskinernas borttagande kan förväntas föranleda avlägsnandet även av ledningarna.

Åsättande av maskinvärde skulle innebära en uppskattning av vad av det i vanlig ordning beräknade byggnadsvärdet som belöper å maskiner och inventarier, vilka innefattas i maskinvärdet. Huru vid denna uppskattning bör förfaras, torde få bliva beroende av omständigheterna i de särskilda fallen. Då byggnaderna i förhållande till maskinerna i regel framstå såsom det primära, torde det ur denna synpunkt vara mest följdriktigt att vid uppdelning så förfaras, att först uppskattas värdet av byggnaden med bortseende från de maskiner och inventarier, som skola ingå i maskinvärdet (byggnaden i inskränkt mening), varefter maskinvärdet framkommer såsom ett skill-

nadsvärde mellan det åsatta byggnadsvärdet och det sålunda uppskattade värdet å byggnaden i inskränkt mening. Understundom kunna dock förhållandena vara sådana, att maskinerna äro att uppfatta såsom det primära i en byggnadskonstruktion och själva byggnaden såsom det sekundära, så t. ex. i det förut omförmälda fallet att maskinen är den bärande konstruktionen för byggnad, som utgör endast ett tak eller omhölje till denna. I sådant fall torde ett motsatt tillvägagångssätt vid maskinvärdets beräkning framstå såsom det naturliga. Ur synpunkten av maskinvärdets syfte att tjäna till ledning vid beräkning av värdeminskningssavdrag torde det tillvägagångssätt, som sålunda i varje fall synes mest naturligt, kunna godkännas.

Maskinvärdet synes lämpligen böra inpassas i taxeringsvärdet, ej såsom ett självständigt redovisningsvärde utan såsom ett delvärde av byggnadsvärdet på samma sätt som värdet å skogsmark utgör delvärde i förhållande till jordbruksvärdet. Härigenom undvikas att med införandet av maskinvärde gives en ny och mera inskränkt innebörd åt termen byggnadsvärde.

Förfarandet vid åsättande av särskilt maskinvärde.

För att syftet med ett särskilt maskinvärde skall kunna fyllas, måste vid inkomsttaxeringen för vederbörande taxeringsnämnd finnas tillgängliga uppgifter icke endast om maskinvärdets belopp, utan även om vilka maskiner och övriga inventarier som innefattas i detta värde. Av sådan anledning torde det icke kunna undvikas, att fastighetstaxeringslängderna belastas med specifikation å dessa maskiner och inventarier, vilken lämpligen torde kunna lämnas i kolumnen för anteckningar. Det merarbete, dessa anteckningar skulle medföra, torde icke bliva alltför betungande, då fastigheter, i vilkas taxeringsvärde särskilt maskinvärde skulle ingå som delvärde, icke äro allmänt förekommande — i ett stort antal kommuner torde icke finnas någon sådan fastighet, och mer än ett fåtal dylika fastigheter torde icke förekomma utom i en mindre del av kommunerna. Därtill kommer, att antalet fasta maskiner i varje med sådana utrustad fastighet i allmänhet är ringa. Någon olägenhet för den skattskyldige torde det knappast kunna medföra att sålunda gäves offentlighet åt vilka fasta maskiner, som finnas i hans fastighet. Däremot vinnes genom en dylik anordning den fördelen, att den skattskyldige ur fastighetstaxeringslängden kan göra sig underrättad om vilka maskiner vid fastighetstaxeringen hänförts till fastigheten. Även andra utvägar äro tänkbara. En sådan vore att låta de uppgifter angående maskinbeståndet, som vederbörande skattskyldige synes böra avlämna till ledning för maskinvärdets åsättande, göra samma tjänst som en specifikation i fastighetstaxeringslängden. Dessa uppgifter, som då finge lämnas å särskilda bilagor till fastighetsdeklarationen och upprättas i två exemplar, skulle kompletteras med anteckningar rörande vederbörande beskattningsnämnders beslut i fråga om maskinvärdet. Det ena exemplaret skulle fogas vid huvudskriften av vederbörlig fastighetstaxeringslängd, medan det andra exemplaret skulle år för år under löpande fastighetstaxeringsperiod i samma ordning som föregående årets fastighetstaxeringslängd ställas till vederbörande inkomsttaxeringsnämnds förfogande. En sådan anordning synes emellertid vara förenad med praktiska olägenheter i olika avseenden.

För åsättande av maskinvärde, vilken åtgärd avses skola verkställas i samma ordning som fastighetstaxering i övrigt, torde, på sätt nyss antytts, erfordras uppgifter från vederbörande skattskyldiga, utöver vad gällande skatteförfattningar förutsätta, angående beståndet av maskiner och inventarier, vilkas värden skola ingå i maskinvärdet, samt rörande anskaffningskostna-

der och anskaffningsår för dessa. Däremot torde av skäl, som redan i det föregående framhållits, uppgifter å brandförsäkringsvärde å maskiner och inventarier i allmänhet erbjuda föga ledning för beräkningen av maskinvärdet. Ej heller bokförda värdet torde kunna i nämnvärd utsträckning vara vägledande för beräkningen av maskinvärdet, då dettas förhållande till verkliga värdet inom skilda företag torde vara mycket växlande.

Fråga om omtaxering under löpande taxeringsperiod av fastighet med fasta maskiner.

Ovan har antytts, att åsättande av maskinvärde förutsättes skola äga rum även i samband med sådan fastighetstaxering, som jämlikt stadgande i 12 § 2 mom. kommunalskattelagen kan förekomma under löpande taxeringsperiod. Såsom förutsättningar för sådan taxeringsåtgärd anges i sagda lagrum bl. a. att genom nedrivning av byggnad fastighets värde så minskats, att förändringen föranleder en minskning av taxeringsvärdet med minst en femtedel, eller att fastighets värde genom ny-, till- eller ombyggnad så förhöjts, att därav föranledes en ökning av taxeringsvärdet med minst en femtedel. Avsikten torde hava varit att härmed likställa de fall, att ökningen resp. minskningen av fastighets värde föranletts därav, att fasta maskiner eller andra inventarier, vilka såsom tillbehör äro att hänföra till fastigheten, definitivt avlägsnats från eller införlivats med denna. Vidare anges i sagda lagrum bland förutsättningarna för omtaxering under löpande taxeringsperiod den omständigheten, att fortsatt bebyggelse skett å fastighet, som vid den tidpunkt, näst föregående taxering avsett, ej varit färdigbyggd. För detta fall har ingen begränsning av möjligheten till omtaxering gjorts genom fastställande av en minimigräns för höjningen av värdet. Det är därför i detta sammanhang av viss betydelse att åtskillnad göres mellan, å ena sidan, ny-, till- eller ombyggnad och, å den andra, fortsatt bebyggelse. Då ny maskinuppsättning definitivt införlivas med byggnad på sådant sätt, att den kommer att ingå såsom tillbehör i denna, torde sådan åtgärd kunna betecknas såsom fortsatt bebyggelse endast då den utgör ett led i förut skedd bebyggelse, med vilken den står i visst närmare samband. Ett sådant närmare samband lärers få anses föreligga, då de olika åtgärderna vidtagas samtidigt eller i en följd, men även ett senare försiggående införlivande av maskiner med byggnad torde understundom kunna betraktas såsom en fortsatt bebyggelse, t. ex. om denna åtgärd varit på mera definitivt sätt beslutad vid själva byggandet och manifesterat sig exempelvis därigenom att vid byggnads uppförande särskilt utrymme reserverats eller rent av särskilda fundament iordningställt för de senare anskaffade maskinerna. Då omständigheterna i de särskilda fallen torde vara mycket skiftande, synes denna fråga icke böra göras till föremål för särskild lagstiftningsåtgärd, utan torde det böra överlåtas åt praxis att lösa spörsmålet från fall till fall.